NÂSIR

ARAP DEVRİMİNİN YÖNTEMLERİ

83

NÂSIR — ARAP DEVRİMİNİN YÖNTEMLERİ

HABORA KİTABEVİ YAYINLARI: 83

Bu kitap 1970 yılında ALFABE Matbaasında dizilmiş,
HAŞMET Matbaasında basılmıştır.

Cemal Abdunnâsır

ARAP DEVRİMİNİN YÖNTEMLERİ

Çeviren:
Mehmet Emin Bozarslan

HABORA KİTABEVİ
Nuruosmaniye Cad. Atasaray 106
Cağaloğlu İstanbul

ÖNSÖZ

Ortadoğu'da cereyan eden çatışmalar günden güne kızışmakta ve dünyanın tüm dikkatini üzerinde toplamakta, dünya barışını en çok tehdit eden bölge niteliğini korumaktadır.

Bu çatışmanın bir tarafını, emperyalizmin bir maşası ve ön-karakolu olan militarist-şövenist İsrail Devleti ve onun arkasındaki dünya, özellikle Amerika emperyalizmi; öteki tarafını da başta yurdundan kovulmuş olan Filistin halkı olmak üzere Arap halkları ve özellikle ilerici Arap ülkeleri meydana getirmektedirler.

Bu ilerici Arap ülkelerinden biri de Arap âlemindeki uyanışın öncüsü, Arap ilerici güçlerinin en büyük desteği olan ve bu yüzden de İsrail'in, emperya-

lizmin en çok saldırısına uğrayan Birleşik Arap Cumhuriyeti (Mısır) dir.

Mısır, 23 Temmuz 1952 Devriminden sonra büyük ilerlemeler kaydetmiş bir ülkedir. Asvan Barajının yapılması, toprak reformunun gerçekleştirilmesi, emperyalizmin üslerinin tasfiyesi Süveyş Kanalının millileştirilmesi, sosyalist uygulamaya başlanması hep bu devrimden sonra gerçekleştirilen adımlardır. Ayrıca 1952 Devriminden sonra Arap âleminde gerçekten büyük bir uyanış başlamış, Doğu ve Batı Arap ülkelerinden hem emperyalizme, hem de iç sömürücü güçlere karşı güçlü mücadeleler verilmiş, birçok Arap ülkelerinde ihtilâller birbirini izlemiştr. Bütün bunlar Temmuz 1952 Devriminin Arap dünyasını gerçekten etkilemiş olduğunu ve Arap halklarının uyanışında büyük ölçüde katkıda bulunduğunu gösteren kanıtlardır.

Fakat genellikle Arap dünyası ve özellikle Mısır hakkında Türkiye'de aktüalite haberlerinin dışında pek az şey bilinmektedir. Örneğin Mısır Devriminin felsefesi, Mısır'da uygulanmaya başlanan «Arap Sosyalizmi» konusunda Türkiye okuru fazla bir bilgiye sahip bulunmamaktadır.

İşte Türkiye okurunun Mısır Devriminin ve genellikle Arap Devriminin yöntemlerini öğrenmelerine yardımcı olmak amacıyla, Mısır Devriminin lideri ve Arap Sosyalizminin uygulayıcısı Cemal Abdunnâsır'ın «Arap Devriminin Yöntemleri» adlı eserini Arapçadan çevirdik.

Nâsır bu eserini, Mısır'da sosyalist uygulamaya başlandığı 1961 Temmuzundan sonra yazmış ve eser 21 Mayıs 1962 tarihinde «Halk Güçleri Ulusal Kongresi» tarafından «Mısır Ulusal Misakı» olarak kabul edilip aynı adla yayınlanmış ve Mısır'ın siyasî örgütü olan «Arap Sosyalist Birliği»nin programı haline gelmiştir.

Bilimsel Sosyalizmi savunan kitapta, kalkınmanın bazı kesimleri için özel sektöre ve yabancı sermayeye sınırlı da olsa bir yer verilmiş olması şüphesiz eleştirilecek bir konudur. Fakat biz kitabın eleştirisini okuyucuya bırakmayı uygun bulduk.

Gerçi bugün Ortadoğu'da cereyan eden çatışmalar bu kitabın konusunun dışındadır; fakat temel sorunları kapsayan kitap aynı zamanda bu çatışmanın neden ve kökenlerini de aydınlığa kavuşturmakta, aktüalite olaylarına yer vermemektedir.

Kitabın, Arap Devriminin ülkelerini ve yöntemlerini tanıtması bakımından ülkemizin okuyucularına yararlı olacağı kanısındayız.

Mehmet Emin Bozarslan
3 Ağustos 1970

BİRİNCİ BÖLÜM

Bir Genel Bakış

1952 yılının 23 Temmuz günü, Mısır'daki Arap halkının sürekli mücadelesi tarihinde yeni ve şerefli bir aşamanın başlangıcı olmuştur. Çünkü bu halk o şanlı günde, son derece çetin, karanlık ve tehlikeli bir ortam içinde, tüm alanlarda öncü niteliğinde olan bir devrim denemesine başladı. Bu halk devrimciliğe olan bağlılığı ve bu konudaki köklü iradesi sayesinde, geniş insanca özlemleri doğrultusunda hayatını derinlemesine ve köklü olarak değiştirme olanağına kavuştu.

Mısır halkının devrim davasına olan bağlılığı, meseleleri açıkça görmesi ve her çeşit karşıkoymaların tümüne karşı sürekli olarak mücadele vermesi, ona hiç şüphesiz parlak bir ulusal devrim örneğini gerçekleştirme olanağını verdi. Özgür insanın tarih

boyunca giriştiği mücadelenin çağdaş bir devamı olan bu devrimin amacı, geriliğin ve sömürünün tüm maddî ve manevî zincirlerinden kurtulmuş üstün bir yaşantıyı gerçekleştirmekti.

Mısır halkı şanlı devriminin başladığı 23 Temmuz 1952 günü, onun pozitif güçlerini darmadağın eden tüm çürük değer yargılarına nihaî olarak sırtını döndü; istibdat ve zulüm çağlarının kalıntıları olan geri kalmışlığın tüm döküntülerini ayaklarıyla çiğnedi ve yaşantısını yeni baştan kurmak konusundaki iradesinin önüne sınır koyan tüm olumsuz unsurları bir daha dönmemek üzere devirdi.

Büyük Nil Vadisi üzerinde filizlenen umudun her yeşil fidanını ortadan kaldırmak için fırsat kollayan şer ve karanlık ordularını hatırımıza getirdiğimiz zaman, Mısır halkının 23 Temmuz günü patlattığı devrimci dönüşüm enerjisinin, bu halkta gizli bulunan büyük gücü tümüyle ortaya çıkardığını görürüz:

Yabancı saldırganlar Mısır halkının toprakları üzerinde ve burnunun dibinde silâhlarla dolu üsler işgal ederek Mısır yurdunu ürkütüyor ve direncini kırıyordu.

Yabancı olan Hanedan ailesi çıkarına ve keyfine göre hüküm sürüyor ve halka zorla boyun eğdiriyor, yaltaklık yapmasını istiyordu.

Feodal sınıf da toprakları elinde bulunduruyor, ürünlerini tekelinde tutuyor ve üzerinde çalışan milyonlarca köylüye, hasat artığı olan kuru saplardan başka birşey bırakmıyordu.

Kapitalist sınıf ise yönetime egemen olmayı ve

iktidarı kendi hizmeti için bir araç haline getirmeyi başardıktan sonra Mısır'ın zenginliklerini çeşitli biçimlerde sömürüyordu.

Halka karşı birbirleriyle ittifak kurmuş olan bu güçlerin karşısında devrimci bir cephe almanın tehlikelerini artıran etkenlerden biri de, kitlelerin mücadelesini düzenleyen siyasî lider kadrolarının birer birer teslim olmaları ve sınıfsal imtiyazların cazibesine kapılmaları, bütün direnme güçlerinin bu imtiyazlar tarafından emilmiş olmasıydı. Hatta iş bununla da kalmadı; bu imtiyazlar, o lider kadrolarının, sahte demokrasi hayalleri içinde halk kitlelerini aldatmalarına bile yol açtı.

Aynı şey ordu konusunda da oldu; halkın çıkarlarına karşı olan egemen güçler orduyu bir yandan zayıflatmaya çalışırlarken, bir yandan da ulusal mücadeleyi desteklemekten alıkoymaya çabalıyorlardı. Hatta bu güçler orduyu, az daha bu mücadeleyi tehdit etmek ve bastırmakta kullanmayı dahi başaracaklardı.

İşte bütün bu ihtimallerle karşı karşıya bulunan Mısır halkı, 1952 yılının 23 Temmuz günü sabahı inançla ve şerefle başını kaldırdı ve ne fedakârlıklara, ne pahasına mal olursa olsun yaşamakta hakkı olduğunu ispat etmek için tüm çetinliklere, tehlikelere ve karanlıklara karşı koymaya azmederek; zafere ulaşmak amacıyla, tereddüt etmeden, azmini toplayarak devrim yolunda yürüdü.

Bu yiğit halkın, mücadelenin problemlerini göğüsleyecek bir politik örgüt dahi bulunmadan dev-

rimci yürüyüşüne başladığını hatırlarsak, Mısır halkındaki devrimci iradenin gücü, gerçek boyutları içinde gözlerimizin önüne gelecektir. Ayrıca bu devrimci yürüyüş, devrimci bir dönüşüm konusunda net bir görüşe sahip olmadan başlamıştı.

Olaylarla dolu o ortam içinde devrim iradesi, eylem için ünlü «Altı İlke»den başka bir ilkeye sahip bulunmuyordu. Bu ilkeleri, devrim iradesi halkın mücadelesinin isteklerinden ve ihtiyaçlarından özleştirerek çıkarmıştı.

Aslında —çetinliklerle, tehlikeler ve karanlıklarla dolu bir ortamda— bu ilkelerin yalnız açıklanması bile devrimci dönüşüm iradesinin pekliğinin ve yumuşamak bilmeyen inatçılığının bir kanıtıydı. «Altı İlke» şunlardı:

1 — Süveyş Kanalı bölgesinde üslenmiş bulunan İngiliz işgal ordularına karşı açıklanan ilk ilke, «emperyalizmin ve onunla işbirliği yapan Mısırlı hainlerin tasfiyesi»ydi.

2 — Toprağa ve onun üzerindeki insanlara tahakküm eden feodalitenin karşısına ikinci ilke çıkarıldı: «Feodalitenin ortadan kaldırılması.»

3 — Servet kaynaklarının bir avuç kapitalistin hizmetinde olması karşısına çıkarılan üçüncü ilke, «tekelciliğin ve kapitalizmin iktidara egemenliğinin ortadan kaldırılması»ydı.

4 — Bütün bunların kaçınılmaz bir sonucu olan sömürü ve istibdata karşı dördüncü ilke açıklandı: «Sosyal adaletin kurulması.»

5 — Ordunun zayıflatılmasını ve artakalan gücünün de, devrim için öne atılmaya hazır olan iç cepheyi tehdit etmekte kullanılmasını öngören oyunlara karşı açıklanan beşinci ilke şuydu: «Güçlü bir ulusal ordunun kurulması.»

6 — Gerçek milliyetçilik belirtilerini bastırmaya çalışan siyasî sahtekârlığa karşı altıncı ilke açıklandı: «Sağlam bir demokratik düzenin kurulması.»

Sürekli halk mücadelesinin, ordunun içinde hizmetine seferber ettiği öncü devrimcilere ve tabii olarak ve kendiliğinden bunlara katılan ordunun dışındaki devrimci öncülere teslim ettiği bu «Altı İlke» aslında tam bir devrimci eylem teorisi değildi. Fakat bunlar o koşullar altında, bu devrimci iradenin derinliğini temsil eden, onun ihtiyaçlarını karşılayan ve onun son aşamaya kadar ulaşmaya azimli olduğunu ortaya koyan bir eylemin kanıtlarıydı.

Şehitlerin kanıyla ve bunların, uğrunda hayatlarını verdikleri umudun ışığıyla bu «Altı İlke»yi yazan ve ordunun içindeki ve dışındaki evlatlarından meydana gelen devrim öncülerini, kuşakların mücadelesinden emanet olarak teslim aldığı bu «Altı İlke»nin ışığında devrimci eylem sorumluluğunu yüklenmeye iteleyen büyük halk, ondan sonra mücadelesini derinleştirmek ve kapsamını genişletmek yolunda yürümeye devam etti.

23 Temmuz 1952'de devrimci eylemin başlamasından sonra, büyük eserleri olan iki tarihsel harekete girişme yükünü omuzuna alan en büyük öğretici bu büyük halktı. Bu iki girişim şunlardı:

1 — Öğretici halk önce, ulusal tarihinden aldığı oluşumla birlikte ve ondan etkilenerek, onu etkileyerek, «Altı İlke»yi edindiği tecrübelerle ve pratik olarak, devrim yolunu sonsuzluğa kadar varan amaçlarına doğru açacak detaylı bir program doğrultusunda geliştirmeye başladı.

2 — Sonra bu öğretici halk, öncü devrimcilerine büyük özlemlerini öğretmeye ve onları sürekli olarak bu özlemlerle bağlı kılmaya ve geleceğini hazırlamakta katkıda bulunma gücüne sahip yeni unsurlar vererek bu öncü güçleri genişletmeye devam etti.

Bu büyük halk, öncü devrimsel güçlerine öğretici rolü oynamakla yetinmedi; bunun ötesine giderek bu öncü güçlerinin üzerinde titremek ve onları hem başkalarının, hem de içlerinden çıkabilecek olumsuz unsurların şerrinden korumak için bilincini de artırdı. Halk, onun öncü devrimci güçlerine el uzatmayı amaçlayan düşmanlarının her teşebbüsünü yenilgiye uğratmakla yetinmedi; aynı zamanda, dikkatsizlikten ya da gururdan gelebilecek her sapmaya da karşı koydu ve öncü devrimci güçlerine, ödevlerine giden yolu sürekli olarak aydınlattı durdu.

Mısır Arap halkındaki devrimci irade ve kendini silâhlandırdığı doğruluk, ulusal eylem için yeni ölçüler gerçekleştirmiştir.

Bu irade doğruluğunu şurada göstermiştir: Dönüşüm olanağı önünde, kitlelerin haklı ihtiyaçlarından ve isteklerinden başka bir takım engellerin ya da kayıtların durabilmesi mümkün değildir.

Mısır halkının mücadelesinin karşılaştığı koşullar gibi koşullarda, geleneksel mantık, pazarlıklarla, orta çözüm yollarıyla lûtuf ve teberrudan gelen reformcu düşünce yoluyla halkın oyalanmasını gerektiriyordu. Ve geleneksel mantığa göre, saldırgan dış hegemonyanın karşısında, sömürücü iç egemenliğin karşısında, yetenekli bir politik örgütün bulunmaması karşısında, ve eylem için tam bir teorinin bulunmayışı karşısında, mümkün olan tek çözüm yolu yukarıdaki yollardı.

Fakat Mısır halkındaki devrimci irade ve devrimciliğe bağlılık, bu geleneksel mantığa başkaldırdı ve karşısına, parlak ve orijinal bir eylemin olanaklarıyla dolu olan enerjisini patlatarak çıktı. 23 Temmuz 1952 günü bu devrimci patlatmanın beklenen günüydü. Mısır halkı ancak bu günde kendi kendini bulabildi ve içinde gizli bulunan sınırsız olanakları görebildi.

Bu sınırsız olanaklar devrim tarihlerinde yeni bir deneme gerçekleştirdi. Ve 23 Temmuz 1952'den beri geçen yıllar, bu tecrübenin birçok halkların mücadeleleri için değerli bir azık olduğunu şüphesiz ileride gösterecektir. Bu tecrübe, yenik düşen halkların devrim yapmaya muktedir olduklarını, bundan da öteye, genel bir devrim yapma gücüne sahip olduklarını ispat etmiştir.

Mısır halkı bu tecrübe sırasında, çatışma alanları birbirine bağlı olan ve aşamaları içiçe bulunan birçok serüvenlere girdi. Sonra kısa bir süre içinde çeşitli alanlardaki devrimlerine düşman olanların hepsi-

ni kahretmesini ve artan bir itici güçle ilerlemeye doğru atılım aşamasına ulaşmayı başardı.

Mısır halkı emperyalizme karşı olan mücadelesinde, eski toplumdaki egemen sınıfların çabalarını felcetmesini bildi. Bu sınıflar, aslında çıkarları aracılığıyla emperyalizme bağlı oldukları halde, halkla birlikte emperyalizme vuruyormuş gibi görünme ve böylece halkı aldatma gücüne sahiptiler.

Geleneksel kavramıyla, yurtta mevcut olan bütün sınıfların birleşmesine ihtiyaç göstermesi mümkün olan Kurtuluş Savaşı, aslında kendini, arkadan gelecek herhangi bir hain darbeden korumakla başarıya ulaştı. Mısır halkı görünüşlere aldanmayarak emperyalizme karşı kurtuluş savaşına atıldı ve mücadele boyunca, sömürüyü sürdürmek konusunda çıkarları emperyalizme bağlı bulunanların hepsini saflarından soyutlayıp atmaya özellikle önem verdi.

Aynı zamanda Mısır halkı kalkınma için devrim yaparken ve kalkınma yönteminde yatırımları yoğunlaştırmaya, teşvik etmeye ve harekete getirmeye çalışırken; mahallî büyük kapitalin birçok ulusal ayaklanmalar ortamında, bu ayaklanmaların sonuçlarını kendilerine kazanç sağlayacak biçime dönüştürebileceğini de hatırından çıkarmadı. Çünkü bu sermaye, —kalkınmada işletme gücüne sahip olan yatırımlara sahip olması sayesinde—, kendisi için faydalı olan tüm tekelcilik alanlarını işgal edebilir ve ondan bu kalkınmanın tüm meyvelerini elde edebilir.

Mısır halkı asîl devriminde tüm mahallî tekellere darbe vurdu; hem de bu tekeller, halkın, kalkınma

zorunluluğu nedeniyle onlara şiddetle muhtaç olduğunu düşündükleri bir sırada.. Bu asîl devrimdir ki, Mısır halkına, tüm güçleriyle üretime yöneldiği dönemde, her şeyden önce, bütün üretim araçlarına tam egemenliğini pekiştirme olanağını ve gücünü verdi.

Yine Mısır halkı emperyalizme karşı verdiği savaş sırasında, ve kalkınmaya olan ihtiyacın baskısı altında ulusal bağımsızlığı kendi çıkarlarının hizmetinde kullanmaya çalışan kapitalizme karşı savaş verdiği sırada; herhangi bir sınıfın diktatörlüğünü reddetmiş ve, halkın tüm emekçi güçlerini içeren gerçek demokrasiye giden tek yolun, sınıflar arasındaki ayırımların eritilmesinde olduğuna bağlı kalmıştır.

Ve aynı zamanda Mısır halkı, birbirine bağlı ve içiçe olan bu devrimci mücadelelerin koşulları altında bile, yönelmekte olduğu yeni toplum düzeni için, üzerinde yeni ahlak değerlerinin kurulacağı ve yeni bir ulusal kültür tarafından temsil edilecek olan yeni toplumsal ilişkiler kurmakta da ısrar etmiştir.

Mısır halkı gelişim aşamalarını hayatiyet ve dinçlikle aşmaya başlamıştır: Kapitalist aşamaya gelmeye başlamış olan feodal bir toplumun kalıntılarından, uzun mesafeler aşarak ve kan dökmeksizin, sosyalist dönüşümün başladığı aşamaya geçmiştir.

Genel devrimin bu görünüşleri, aslında neredeyse bir devrimler zinciri olmaktadır. Geleneksel mantığa göre, hatta tarihte geçen devrimci karakterli hareketlere hâkim olan mantığa göre de, bu devrimlerin başlıbaşına birer aşamada gerçekleşip tamamlanması ve

her aşamadan sonra ulusal eylemin güçlerini toplayıp bir dahaki aşamaya öyle yönelmesi gerekirdi.

Ne var ki Mısır halkının, çokyönlü genel devrim sayesinde başarabildiği büyük eylem, —hatta dünyadaki devrimlerin ölçülerine göre de— yeni bir devrim denemesi yaratmaktadır. Bu büyük eylem, halk mücadelesinin elde etmeye muvaffak olduğu birkaç garanti sayesinde gerçekleşmiştir:

1— Kitlelerin haklarına ve özlemlerine karşı konulacak herhangi bir kaydı ya da sınırı reddeden bir devrimci dönüşüm iradesi.

2 — Devrimci dönüşümün, devrimci öncü güçlere, devlet yönetimine egemen olma olanağı vermiş olması ve bu devrimci öncü güçlerin de devleti, mevcut çıkarlara hizmet etmekten kurtarıp tabii ve meşru hakkın sahibi kitlelerin çıkarlarına hizmet edecek bir mekanizmaya dönüştürmeleri.

3 — Tarihten alınan derin bilinç ve bu bilincin bir yandan çağdaş insana etki yapması, bir yandan da bu insanı kendi yönünden tarihi etkileyebilecek güce sahip kılması.

4 — İnsanlığın tüm denemeleri için açık olan, bu denemelerden yararlanan ve onlara katkıda bulunan bağnazlıkla onları geri çevirmeyen ve taassupla onlara sırtını dönmeyen açık bir fikrin bulunması.

5 — Allah'a ve Allah'ın insanlığa her çağda ve her yerde hak ve kılavuzlukla gönderdiği Peygamberlere ve onun kutsal misyonlarına sarsılmaz bir inançla bağlılık.

Mısırdaki Arap halkının ve onun öncü durumun-

daki tecrübesinin takdir edilecek en büyük yönü, onun küçük yurdunun sınırları dışında büyük vatanının ufuklarına doğru Arap ulusunun hayatında etki yapmak için oynayabildiği roldür. Çünkü Mısır halkının giriştiği deneme, Arap ulusunun mücadelesinde geniş yankılar meydana getirmiştir.

Mısır halkının yaptığı devrim tüm Arap topraklarında devrimci güçleri hareket getirmiştir. Hiç şüphe yok ki, Mısır'da devrimci eylemin başarıya ulaşmasını sağlayan güçlü etkenlerden biri de yine bu hareket olmuştur. Mısır halkının devriminin tüm Arap topraklarında meydana getirdiği güçlü yankılar, onun canlılığını öne doğru iteleyen ve onun dinamizmine yeni dinamizm katan bir motor gücü biçiminde yine Mısır halkına dönmüştür. İşte Arap ulusuna mensup halkların birliğini ispat eden de aslında bu karşılıklı etkilenmedir.

Gerçi geniş kapsamlı devrim tecrübesinin ilk sorumluluğu, Mısır'daki Arap halkının omuzuna yüklenmiştir; ama, öteki Arap halklarının bu denemeyi olumlu karşılamaları da, Mısır halkının zafere ulaşmasını sağlayan güçlü etkenler arasında yer almıştır. Hiç şüphesiz bugün Mısır halkından, kendi başarısını, geniş kapsamlı devrimin Arap ulusuna mensup öteki halklar arasında da yayılması hizmetine koyması beklenmektedir.

Hatta Mısır'daki Arap halkının gerçekleştirdiği başarının yankıları, yalnız Arap bölgesinin ufukları içinde kalmakla yetinmedi; aynı zamanda bu yeni öncü denemenin Afrika, Asya ve Lâtin Amerika'daki

kurtuluş hareketleri üzerinde de geniş etkileri oldu.

Örneğin, Mısır devrim denemesinde belli bir yer işgal eden Süveyş Savaşı, yalnız, Mısır halkının kendini bulduğu ya da Arap ulusunun olanaklarını anladığı bir olay değildi; bu olay aynı zamanda evrensel bir etki yaptı; ve yenik duruma düşmüş olan tüm halklar bu savaşla, kendilerinde sınırsız gizli enerji bulunduğunu, kendilerinin devrim yapmaya muktedir olduklarını, hatta tek çıkar yollarının devrim olduğunu gördüler.

İKİNCİ BÖLÜM

Devrimin Zorunluluğu

Tecrübe, Arap mücadelesini geçmişten geleceğe götürebilecek olan tek yolun devrim olduğunu ispat etmiştir, her gün de ispat etmektedir.

Arap ulusunun, kendisini bağlamış olan zincirlerden ve sırtında ağır bir yük olan kalıntılardan kurtulmak için izleyeceği tek yol devrimdir. Çünkü kendisine uzun süre tahakküm eden ve servetlerini yağmalayan kahredici, sömürücü güçler gönül rızasıyla teslim olmayacaklardır. Tersine ulusal güçlerin onlarla çarpışması ve onlara karşı kesin ve nihaî bir zafer kazanması tek çıkar yoldur.

Kahredici ve sömürücü bir düzenin tabii bir sonucu olarak Arap ulusunun zorla uğratıldığı geri kalmışlığı yenilgiye uğratmanın tek yolu da yine devrim-

dir. Çünkü geleneksel çalışma yolu, geri kalmış Arap ulusu ile gelişmede öne geçmiş olan diğer uluslar arasındaki uzun mesafeyi kapatmaya artık muktedir değildir. Durum bu olunca da, ulusun bu sorumluluğu yükleyebilmesi için onun maddî ve manevî tüm enerjisini seferber edebilecek ve sorunları radikal tedbirlerle karşılayabilecek olan bir girişim kaçınılmaz olmuştur.

Ve Arap ulusunu ve onun gibi gelişimlerini tamamlamamış olan diğer ulusları bekleyen büyük meydan okumalara karşı koymanın da tek çaresi yine devrimdir. Bu meydan okuma da, gelişmişlikle geri kalmışlık arasındaki farklılığın artmasına yardım edecek olan baş döndürücü bilimsel buluşların yol açacağı durumlardır. Çünkü bu bilimsel buluşlar, ulaştığı bilimsel aşamalarla, gelişmiş ulusların daha da gelişmelerini kolaylaştıracak ve geri kalmış ulusların, eksikliklerini telafi etmek için harcayabilecekleri tüm iyi çabalara rağmen, diğerlerine oranla daha da geri kalmalarını adeta mukadder kılacaktır.

Arap ulusunun içinde bulunduğu durumdan özlediği duruma geçebilmesini mümkün kılacak tek köprü yine devrimci yoldur. Ve Arap mücadelesinin şimdiki aracı ve çağdaş görünümü olan Arap Devrimi, kendi kendisini üç güçle silâhlandırmak zorunda bulunmaktadır. Çünkü o, ancak bu güçler sayesinde, bugün atılmış olduğu ölüm-kalım savaşına dayanabilir ve, bir yandan amaçlarını gerçekleştirerek, diğer yandan da yoluna çıkan tüm düşmanlarını yok ederek zaferi elde edebilir.

Bu üç güç şunlardır:

1 — Aydınlatıcı fikirlerden ve taassup ya da terör kırbaçlarına karşı başkaldıracak özgür tartışmadan doğacak bilimsel anlayış temeli üzerinde kurulan bilinç.

2 — Arap mücadelesinin karşılaştığı dönüşüm koşullarına ayak uyduracak serbest ve hızlı bir eylem. Bu eylemin, mücadelenin amaçlarıyla ve onun ahlakî ilkeleriyle bağlı olması da gereklidir.

3 — Amaçların görünecek biçimde belirlenmesi ve sürekli olarak güdülmeye devam edilmesi. Ve ulusal eylemi yolundan saptıracak, enerjisinin büyük bir kısmını tüketecek olan yan yollara götürecek duygusal ve içgüdüsel davranışlardan sakınılması.

Bu üç silâha olan ihtiyaç hayatî değerinin kaynağını, Arap devrim denemesinin içinde bulunduğu ve etkisi altında kalarak Arap tarihine yön vermekteki rolünü kullandığı koşullardan almaktadır.

Bugün Arap Devriminden Arap mücadelesinin amaçlarına götürecek yeni bir çığır açması beklenmektedir. Ve hem ıstırapla, hem de umutla dolu olan uzun dönemler, dönemecin sonunda Arap mücadelesinin amaçlarını görünür, açık ve ulusun ulusal vicdanını doğru olarak dile getirecek biçimde belirlemiş bulunmaktadır. Bu amaçlar şunlardır:

1 — Özgürlük

2 — Sosyalizm

3 — Birlik

Hatta bu amaçlar uğrunda çekilen eziyet, hemen hemen bu amaçların kapsamlarını da belirtmiş ve sı-

nırlarını da çizmiştir:

Artık «özgürlük» kavramı hem vatanın, hem de vatandaşın özgürlüğünü içine alan bir kavram haline gelmiştir. «Sosyalizm» ise hem bir yöntem, hem de bir amacı ifade eder olmuştur ki onlar da eşitlik ve adalettir. Birliğin yolu ise, iradesine aykırı olarak ve çıkarlarına aykırı olarak düşmanları tarafından parçalanmış olan bir tek ulusun tabii bir duruma dönmesi için yapılan bir kitlesel çağrıdır; bu birliğin gerçekleşeceği günü yaklaştırmak için yapılan barışçı eylemdir; sonra da bu çağrının ve bu eylemin olumlu bir şekilde sonuçlanması için bu birliğin kabulünde ittifak kurulmasıdır.

Aslında bu amaçlar bundan önce de Arap mücadelesinin sürekli sloganlarıydı. Fakat şimdi Arap Devrimi, bu amaçlara doğru gidecek yeni bir çığır açmak sorumluluğuyla karşı karşıya bulunmaktadır.

Yeni bir yola duyulan ihtiyaç ne sırf yenilemenin kendisine duyulan özlemden doğmakta, ne de ulusal şerefin itici gücüyle ortaya çıkmaktadır. Ancak Arap Devrimi yeni birtakım koşullarla karşı karşıya bulunduğu için, bu koşulları göğüslerken bunlara elverişli çözüm yolları da bulması zorunludur. İşte bunun içindir ki Arap Devrimi, başka devrimlerin gerçekleştirdiklerini olduğu gibi aktaramaz.

Gerçi halkların özellikleri ve ulusal kişiliklerin değer yargıları her birinin problemlerini çözümlemekte uygulayacağı yöntemin öbürününkinden ayrı olmasını zorunlu kılmaktadır; ama en büyük ayrılık, tüm dünyaya egemen olan ve hükmeden bu değişik koşulla-

rın özellikle 1939 - 1945 yılları arasında cereyan eden İkinci Dünya Savaşından sonra doğan ve dünyayı geniş ölçüde etkileyen değişikliklerin zorunlu kıldığı ayrılıktır. Bu şartlar, tüm milletlerin ulusal mücadelelerinin cereyan ettiği atmosfere derin ve geniş kapsamlı değişiklikler getirir.

Yalnız bu, ulusların ve halkların ulusal mücadelelerinin, büyük amaçları için yeni kavramlar icadetmeleri gerektiği anlamına gelmemektedir. Fakat bu şu demektir ki; bu ulusal mücadelelerin bugün, geniş ölçüde meydana gelen gelişim akımına ayak uyduracak ve değişen dünyanın tabiatına uygun düşecek metotlar, yöntemler bulmaları gerekmektedir.

İkinci Dünya Savaşının sona ermesinden bu yana meydana gelen değişikliklerin en belirginlerini şöyle özetlemek mümkündür:

1 — Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'daki ulusal hareketlerin güçlerinin büyümesi. O kadar ki bu hareketler emperyalizme karşı birçok savaş verebilmişler ve bu savaşları zaferle sonuçlandırmışlardır. Bundan ötürü bu ulusal hareketlerin dünya çapında dinamik bir etkisi olmuştur.

2 — Kapitalist blokun karşısında, sosyalist blokun, maddî ve manevî ağırlığını günden güne artırarak büyük bir kuvvet olarak çıkması.

3 — Üretim araçlarında büyük atılımlar gerçekleştiren baş döndürücü bilimsel ilerlemenin, gelişim çabaları önünde sınırsız ufuklar açması. Ayrıca bu bilimsel ilerleme savaş silâhlarında da büyük atılımlar gerçekleştirmiş ve bu silâhların tehlikesi savaşı ön-

leyecek bir engel olacak düzeye ulaştırmıştır. Çünkü böyle bir savaşın bütün taraflara büyük zararlar getireceği artık takdir edilmiştir. Bütün bunların yanı başında bu bilimsel ilerleme ulaşım araçlarında da akıllara şaşkınlık verecek derecede değişiklik meydana getirmiştir. Öyle ki mesafeler artık ortadan kalkmış, ulusları hem fiilî, hem de fikri yönden birbirlerinden ayıran engeller devrilmiş bulunmaktadır.

4 — Bütün bunların uluslararası ilişkiler alanında doğurduğu sonuçlar. Bunların en önemlileri Birleşmiş Milletler, Hiçbiri Bloka Dahil Olmayan Devletler ve dünya kamuoyunun gücü gibi dünyadaki manevî güçlerin etkisinin artmasıdır.

Fakat aynı zamanda emperyalizm de bu koşullar altında dolaylı yoldan çalışma metotlarına yönelmek zorunda kaldı. Bu da halkları içeriden zaptetmek ve onlara içeriden egemen olmak, tekelci ekonomik gruplaşmalar ve soğuk savaş yollarıyla oldu. Bu soğuk savaşla emperyalizmin güttüğü amaçlardan biri de, küçük ulusları kendilerini geliştirme gücüne ve insan toplumunun hizmetinde eşitlik esası üzerinde olumlu katkıda bulunma gücüne sahip olduğu konusunda şüpheye düşürmektir.

İşte dünyadaki bu büyük değişiklikler beraberlerinde yeni birtakım koşullar getirmişlerdir; ve bu koşullar tüm ulusların, bu arada Arap ulusunun ulusal mücadelelerinde güttükleri amaçlara ulaşmak için giriştikleri eyleme, tartışma götürmez bir şekilde etki yapmaktadırlar. Arap mücadelesinin amaçları özgürlük, sosyalizm ve birlik olduğuna göre, dünyadaki

değişiklikler, bu amaçlara ulaşmak için uygulanacak eylem metotlarına da etki yapmıştır.

Dünyada meydana gelen bu değişikliklerin ulusal devrim iradesiyle bağdaşması sonucunda, emperyalizmle pazarlıklara girişme ve uzlaşma metodu, artık özgürlük yolu olmaktan çıkmıştır. Örneğin Mısır'daki Arap halkı 1956 yılında özgürlüğünü savunmak için Portsait'te başariyle silâha sarılmasını bilmiş ve yankıları hâlâ yayılmakta olan kesin bir zafer kazanmaya muvaffak olmuştur. Cezayir'deki Arap halkı da yine özgürlüğünü savunmakta ısrar ederek yedi yıldan fazla silâhlı savaşı sürdürmüştür.

Ayrıca sosyalist eylemin de, Ondokuzuncu yüzyılda hazırlanmış olan kurallara mutlaka harfi harfine bağlı kalması da artık zorunlu değildir. Üretim araçlarının gelişmesi, emperyalizmin ve tekellerin egemenliği karşısında ulusal ve işçi hareketlerinin gelişmesi, manevî güçlerin ve aynı zamanda nükleer silâhlardan duyulan korkunun yarattığı dengenin etkisiyle dünyada barış kurulması fırsatlarının artması sosyalist tecrübelerin önünde, geçmiş koşullardan değişik olan birtakım yeni koşullar yaratmaktadır. Hatta bu koşullar bu değişikliği gerektirmekte ve kaçınılmaz bir zorunluluk haline getirmektedir.

Birlik tecrübesinde de durum böyledir. Çünkü birlik konusunda görülen Ondokuzuncu yüzyıldaki örnekler —ki bunların en belirginleri Alman birliği denemesi ile İtalyan birliği denemesidir—, artık tekrar edilmeye elverişli değildir. Ayrıca birlik için şart görülen barışçı çağrı ve halkın ittifakla kabul edişi, yal-

nız ulusal eylemde sadece bir örnek metoda bağlı kalmaktan ibaret değil; bundan da öteye ve bununla birlikte zorunlu bir ihtiyaçtır da.

Bu, tüm Arap ulusunun ulusal birliği için ve bizzat Arap toprakları üzerindeki üslerini hâlâ ellerinde bulunduran Arap düşmanlarına karşı yapılacak mücadele için Arap halklarının ulusal birliğinin korunması amacıyla gereklidir. Arap toprakları üzerinde kurulu bulunan üslerin bir kısmı, çıkarlarını garanti altında tutmak için emperyalizmle işbirliği yapan gerici saraylarda, bir kısmı da emperyalizm tarafından askerî tehdit aracı olarak kullanılan siyonist ırkçı hareketinin sömürgelerindendir. (1)

Arap Devrimi bu dünyanın karşısında bulunurken, enerjisini kayıt altında tutacak birtakım üstü kapalı teorilerde kendisini hapsetmeyecek yeni bir fikir taşımak zorundadır. Bununla birlikte Arap Devrimi, mücadele eden halkların, mücadeleleriyle elde etmiş oldukları teknik denemelerden de kendisini soyutlamayacaktır. Çünkü sosyal denemeler birbirlerinden uzak olarak yaşamazlar. Tersine bu sosyal denemeler, insanlık uygarlığının birer parçası olarak verimli bir aktarmayla ve yaratıcı bir dayanışmayla yaşayabilirler ancak. Uygarlığın meşalesi bir ülkeden diğer bir ülkeye geçmiştir. Fakat bu meşale her ülkede, çağlar boyunca ışığını artıracak yeni bir yakıt elde etmiştir. İşte sosyal denemeler de böyledir; bir

---

(1) İsrail'deki yerleşme merkezlerine Araplar «sömürge» diyor. (M.E.B.)

ülkeden diğer bir ülkeye geçmeye elverişlidirler, fakat soyut olarak geçmeye elverişli değildirler; bunlar olumlu bir incelemeye elverişlidirler, fakat sadece tekrarlayarak ezberlemeye elverişli değillerdir.

İşte Arap ulusunun halkçı devrimci lider kadrolarının ilk ödevleri budur. Bunun anlamı da şudur: Bu devrimci öncü eylemin büyük bir kısmını, Birleşik Arap Cumhuriyeti'ndeki halkçı devrimci lider kadrolarının yüklenmeleri gerekir. Çünkü tabii ve tarihî şartlar Birleşik Arap Cumhuriyeti'ne Arap ulusu için özgürlüğü, sosyalizmi ve birliği istemekte çekirdek devlet olma görevini yüklemiştir.

İşte bu halkçı lider kadrolarından, bugün tarihini düşünmeleri, dünyalarının gerçeklerini görmeleri, sonra da toprakları üzerinde geleceklerini yaratmak için sebatla ilerlemeleri beklenmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mısır'daki Mücadelenin Geçmişi

Eskiden, çok önce, Arap ulusunun bugün oturduğu bölgenin ülkeleri arasında sınırlar yoktu. Bu ülkelerin üzerinde yayılan tarihsel akım birdi ve bu tarihi etkilemek için Arap halklarının gösterdikleri olumlu gayret ise ortaktı.

Mısır'ın kendisi de onu çevreleyen bölgeden ayrı kalmamıştır. Tersine Mısır sürekli olarak —çoğunlukla bilinçli, bazen de bilinçsizce—, parçanın bütünle dayanışması gibi çevresini etkilemekte ve ondan etkilenmekteydi. Bu Mısır'ın ve insanlığın ilk uygarlığını yaratan Firavunluk tarihinin incelenmesinden ortaya çıkan sabit bir gerçektir. Ayrıca bundan sonraki Roma ve Grek egemenlikleri çağının olayları da bunu açıkça göstermektedir.

İslâm fethi ise bu gerçeği ortaya koyan, belirtilerini gün ışığına çıkaran ve onu yeni bir ruhsal vicdan ve fikir kıyafetine sokan bir ışık oldu. İslâm tarihinin çerçevesinde ve Hazreti Muhammed'in peygamberliğinin ışığı altında, Mısır halkı insanlık uygarlığını savunmak için en büyük rolü oynamıştır.

Osmanlı saldırısının karanlığı tüm bölgeye düşmeden önce Mısır halkı eşsiz bir yiğitlikle, tüm bölgenin çıkarları için kesin sorumluluklar yüklenmişti. Mısır halkı, İsanın haçı arkasına gizlenerek gelen ve fakat her şeyden çok bu büyük öğreticinin öğretilerinden uzak olan Avrupa emperyalizminin ilk dalgalarını püskürtmekte maddî ve askerî sorumluluğu yüklenmişti. Mısır halkı ayrıca, Doğunun ovalarını titreten ve dağları aşarak ortalığı yakıp yıkan Moğol saldırılarının püskürtülmesinde de maddî ve askerî sorumluluklar yüklenmişti.

Sonra Mısır halkı, Arap uygarlığının mirasını korumakta da edebî bir sorumluluk yüklendi ve, dinden uzak olduğu halde din adına hareket ettiğini iddia eden sömürücü ve gerici Osmanlı Halifeliğinin zorla uyguladığı parçalanma ve zaaf kaynaklarına karşı gösterdiği direnmede, Ezher'i bir kale haline getirmişti.

Mısır'ın o zamanki uyanışını sağlayan etkenin, —bazı tarihçilerin söylediği gibi— Ondokuzuncu yüzyıl başlarındaki Fransız saldırısı değildi. Çünkü Fransız saldırısı Mısır'a ulaştığı zaman, Ezher'i, duvarlarını aşarak Mısır'daki tüm hayatı saran birtakım yeni akımlarla dalgalanmakta buldu. Yine Fransız sal-

dırısı Mısır halkının, Halifelik adıyla maskelenmiş Osmanlı sömürgeciliğini reddettiğine de tanık oldu. Osmanlı sömürgeciliği Mısır halkını, gerçek hiçbir neden olmadığı halde, bu halktaki asîl dinî inançla istibdadı reddeden yaşama iradesi arasındaki çatışma ortamında bırakmıştı.

Ve Fransız saldırısı, Kölemenlerin egemenliğine karşı sert bir direnme ve onların Mısır halkına uygulamak istedikleri zulüm teşebbüslerine karşı sürekli bir başkaldırmanın varolduğunu da gördü. Bu sert direnmenin ve bu sürekli başkaldırmanın, Mısır halkının millî servetinde ve hayatiyetinde çok pahalıya mal olmasına rağmen Mısır halkı sarsılmaz inançlı ve dayanıklı olarak kaldı. Yalnız Fransız saldırısı, Mısır halkının o zamanki devrimci gücüne yeni bir besin kattı. Çünkü bu saldırıyla birlikte Avrupa uygarlığının geliştirdiği yeni bilimler geldi. Avrupa uygarlığı da, başta Firavun ve Arap uygarlığı olmak üzere bu uygarlığı başka uygarlıklardan almıştı. Ayrıca Fransız saldırısıyla birlikte büyük bilim adamları da geldiler ve bunlar Mısır'ın durumunu incelediler ve eski tarihinin sırlarını ortaya çıkardılar. İşte bu saldırının getirdiği besin Mısır halkına kendine güvenmeyi telkin etti ve Mısır halkının dinamik hareketini pekiştirdi.

İşte Mehmet Ali (Paşa) nin dönemi arkasındaki itici güç halkın bu uyanışıydı. Gerçi Mısır'daki yeni devlet düzenini kuran adamın Mehmet Ali (Paşa) olduğu konusunda ittifaka yakın bir kanı vardır. Ama bu dönemde üzücü olan da şudur ki, Mehmet Ali (Pa-

şa), kendisine Mısır'ın yönetimini hazırlayan halkçı harekete inanmıyor, onu sadece emellerine ulaşmak için bir sıçrama tahtası olarak kullanıyordu. Nitekim Mısır'ı peşinden, kişisel çıkarları öngören ve halkın çıkarlarını bilmezlikten gelen birçok sonuçsuz serüvenlere sürükledi.

Fakat örneğin yeni Japonya da aynen Mısır uyanışının başladığı bu dönemde ilerlemeye başlamıştı. Japon ilerlemesi güvenli adımlarla yürümeye muvaffak olduğu halde, kişisel maceralar Mısır uyanış hareketini engelledi ve onu,en ağır zararlara uğratacak biçimde duraklamaya uğrattı.

İşte bu duraklamaydı ki Mısır'da kapıyı, yabancı müdahalesinin önünde ardına kadar açtı. Oysa önceki dönemde halk peşpeşe gelen saldırıları azimle ve başarıyla püskürtmüştü; bu saldırıların o zamana göre en yakını Frizer'in Reşit'e karşı giriştiği saldırıydı.

Bir şanssızlık eseridir ki Mısır'ın bu duraklaması, emperyalizmin en güçlü gelişimine ulaştığı önemli bir aşamaya rastladı. Çünkü gelişmiş emperyalizm o dönemde, sadece sömürgeleri işgal etme ve gelirlerini sömürme aşamasından çıkarak sömürgelerden yağma edilen sermayeleri sömürmeyi amaçlayan malî tekelcilik aşamasına ulaşmıştı.

Mısır'daki duraklama da uluslararası hegemonya güçlerine açık bir kapı oldu. Uluslararası malî tekeller Mısır'daki önemli rollerini oynamaya başladılar ve çalışmalarını iki açık amaca yönelttiler: Bu amaçlar Süveyş Kanalı'nı açmak ve Mısır topraklarını pamuk ekimi için büyük bir tarlaya dönüştürmek-

ti. Böylece İngiliz endüstrisi Mısır pamuğunu Amerikan pamuğu yerine kullanacaktı. Çünkü İngiltere'nin Amerika üzerindeki egemenliği sona ermiş olduğundan Amerikan pamuğunun ithalâtı azalmıştı, sonra da Amerikan İç Savaşının koşulları nedeniyle bu ithalât tamamen durmuştu.

Bu dönemde Mısır korkunç bir deneme geçirdi ve bütün millî servet kaynakları yabancı güçlerin çıkarına ve Mehmet Ali (Paşa)nin ailesine mensup prenslere egemen olmayı başaran birkaç yabancı sömürgenin çıkarına sömürüldü. Mısır uyanış hareketinin uğradığı duraklamanın ağırlığı da bu işte onlara yardım etti.

Kaldı ki bu halkın ruhu bütün bunlara rağmen yine de teslim olmadı; hatta bu dönemdeki çetin ıstıraplar altında halkın ruhu, uygun bir sırada öne atılmasını sağlayacak bir enerji biriktirdi.

İşte bu enerji binlerce Mısırlı öncü gencin elde ettikleri bilime dönüştü. Bunlar, Mehmet Ali (Paşa) nin yönetimi dönemindeki duraklamadan önceki parlak günlerde, yeni bilimle donanmak için Avrupa'ya gönderilen gençlerdi. Bunlar yurda döndükten sonra kendileriyle birlikte yararlı bir tohum getirdiler ve Mısır'daki bereketli devrimci ortam bu tohumları içermekte gecikmedi; bu tohumlardan yeni bir kültür filizlendi ve bu filizler ölümsüz Nil'in kıyılarında rengârenk güzel çiçekler saçmaya başladılar.

Nil Vadisinin kıyıları üzerinde açan bu çiçeklerin, bölgede ilerlemeye yönelen tüm unsurların gözlerini Mısır'a çeviren birer parıldayıcı şimşek niteliğinde

olması ve Mısır'ı Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında bütün Arap fikir hayatının bir kürsüsü, sanatlarının bir sahnesi, suni ve hayalî sınırların ardından gelen tüm Arap devrimcilerinin buluşma yeri haline getirmesi hiç de bir rastlantı değildi.

Öte yandan bölgeye göz dikmiş olan emperyalist tekelci kumpanyalar da, güçlerini toplayacak ve yeni atılımlar yapmalarını sağlayacak yeni bir umut duydular içlerinden. Özellikle İngiltere, Hindistan'a giden yola verdiği önemden ötürü gözlerini Mısır'dan hiç çevirmiyordu. Bunun içindir ki İngiltere, halk kuvvetleri ile Mehmet Ali (Paşa)nin yabancı ve maceracı ailesi arasında patlayacak olan ve ön-belirtileri görünmeye başlamış bulunan devrimci çarpışmalara tüm ağırlığını koydu. Duraklamaya karşı gösterilen devrimci tepki Arabî (Paşa) Ayaklanmasıyla doruğuna ulaştı.

İngiltere'nin 1882 yılında Mısır'ı askerî işgal altına alması —bu işgal, yabancı malî tekellerin çıkarlarını garanti altına almak ve Hıdiv iktidarını halka karşı desteklemek amacını güdüyordu—, emperyalizmin, duraklamanın sürüp gitmesini ve Mısır halkına karşı girişilmiş olan kahredici ve sömürücü baskıların devam etmesini istediğinin bir ifadesiydi.

İngiliz askerî işgalinin gücü, emperyalist tekelcilerin çıkarları için giriştikleri entrikalar, Mehmet Ali (Paşa) ailesinin toprakları tekellerine vererek ya da toprakların bir kısmını kendi dostları ya da yabancı sömürücü dostları arasında paylaştırarak meydana getirmiş olduğu feodalizm, bütün bunlar, Mı-

sır toprağı üzerindeki devrim meşalesini söndüremediler.

Yabancı işgal kuvvetlerinin ve uluslararası emperyalizm çıkarlarının desteklediği bu tahakküm edici terörün karşısında devrimci haykırışların sesleri Nil Vadisinde hiç kesilmedi. İskenderiye'yi vuran top seslerinin yankıları ve Tell-el-Kebir'de cereyan eden ve fakat arkadan vurulan yiğitçe çarpışmanın yankıları henüz kaybolmamışken; bu yiğit halkın ölmez yaşama iradesini ve felaketlerin, güçlüklerin kahredemediği uyanış hareketini dile getiren yeni yeni sesler yükselmeye başladı. Örneğin Ahmet Arabî (Paşa) nin sesi kaybolurken, Mustafa Kâmil'in sesi Mısır ufuklarında gök gürültüsü gibi yankılar yapmaya başladı.

Şaşılacak şey şudur ki; emperyalizmin ve onunla işbirliği yapanların bir küllenme dönemi sandıkları bu dönem, derinliğine araştırmalar yapılması ve yeniden atılımlar yapmak için enerji birikiminin yayılması bakımından Mısır tarihinin en verimli dönemlerinden biri olmuştu. Örneğin Muhammed Abduh'un sesi bu dönemde yükselerek dinde reform yapılmasını haykırdı; Lütfi Seyyid'in sesi bu dönemde yükselerek «Mısır Mısırlılarındır» diye haykırdı; Kasım Emin'in sesi yine bu dönemde yükselerek kadının özgürlüğe kavuşturulmasını haykırdı.

Bütün bunlar yeni bir devrimci dalganın başlangıcıydı. Bu ihtilâl Birinci Dünya Savaşının bitiminden, ve Müttefiklerin savaş sırasında verdikleri parlak vaatlara bağlanan umutların kırılmasından sonra,

1919 yılında patlayıverdi. Yapılan bu vaatların başında Wilson'un vaatları geliyordu. Fakat bizzat Wilson bu vaatlarına sırt çevirmekte ve İngiltere'nin Mısır üzerindeki himayesini tanımakta gecikmedi.

Ve Saad Zaglul bu yeni ihtilâl dalgasının liderliğini eline alarak, yüz yıldan fazla bir süreyle aralıksız olarak kendisine peşpeşe darbeler indirildiği halde ne teslim olan, ne de yenilgiye uğrayan inatçı halk mücadelesini yönetmeye başladı.

Mısır halkının 1919 yılındaki ihtilâli uzun bir incelemeye konu olmaya değer. Çünkü bu ihtilâlin başarısızlığa uğramasına yol açan nedenler, 1952 devriminin itici güçlerini harekete getiren nedenlerin ta kendisiydi. Bu ihtilâlin başarısızlığa uğramasına yol açan üç neden vardı ki bunların bu dönemde sağlam ve insaflı olarak değerlendirilmesi zorunludur:

1 — İhtilâlci lider kadroları sosyal değişimin isteklerinden —hemen hemen tam olarak— habersizdiler. Fakat bunu tarihsel aşama yönünden değerlendirdiğimiz takdirde, bu durumun normal olduğunu açıkça görürüz. Çünkü tarihin o dönemi toprak sahipleri sınıfından gelenleri, ihtilâlin liderliği için ortaya çıkan siyasî partilerin temeltaşı haline getirmişti.

Gerçi halkın ihtilâle atılmasının sosyal kavramı açıktı, ama ihtilâle liderlik edenler bunu bilinçli olarak farkedemiyorlardı. Hatta bu ortamda bazı tarihçilerin söyleyip durdukları bir yanlış tahlil bile geçerlilik kazanmıştı. Bunun özeti şudur: Mısır halkı yalnız ve yalnız bolluk ortamında ayaklanmakla dünyanın öbür halklarından ayrılmaktadır. Ayaklanma-

nın Birinci Dünya Savaşının bitiminden sonra pamuk fiyatlarının arttığı sıraya rastlayan bolluk ortamında meydana geldiğini de buna delil olarak öne sürdüler. Oysa bu yüzeysel bir kanıtlamadır. Çünkü bu bolluktan sadece, fiatların artışından yararlanan toprak ağaları sınıfı, tüccar sınıfı ve yabancı ihracatçılar yararlanıyorlardı. Bununla da, kendileri ile, pamuk tarlalarını terleriyle ve kanlarıyla sulayan ve fakat pamuğun fiyatının artmasıyla durumlarında hiç bir değişiklik meydana gelmeyen emekçi köylüler arasındaki çelişki daha da arttı. İşte tabandaki bu yoksunluk, doruktaki bollukla olan çelişkisiyle, ihtilâlin kıvılcımını tutuşturan sürtüşmenin nedenlerinden biri oldu. Ve yoksullar ihtilâlin hem yakıtı, hem de kurbanları oldular.

Fakat 1919 yılında ortaya atılıp ihtilâlci dalganın önüne geçen lider kadroları, ihtilâlci patlamanın itici güçlerinin sosyal yönlerinden habersiz oldukları için şunu açıkça bilemiyorlardı ki; ihtilâlci atılım, halk yönünden, bağımsızlık isteği olan görünüşteki politik çatışmanın ötesine uzanarak ekonomik ve sosyal problemlerin derinliğine inmedikçe ihtilâlin amaçları gerçekleştirilemeyecekti.

Malî işlerin bazı yönlerinin Mısırlılaştırılması konusundaki istekler, o dönemdeki çabaların en son sınırını teşkil ediyordu. Oysa ertelemeksizin ve geciktirilmeksizin başlatılması gerekli olan hayatî istek millî servetin köklü ve esaslı bir şekilde dağılımının yeniden düzenlenmesi isteğiydi.

2 — O dönemdeki ihtilâlci lider kadroları gö-

zünü Sina'nın ötesine çeviremediler, Mısırın kişiliğini belirleyemediler ve tarihin içinden, Mısır milliyetçiliğiyle Arap milliyetçiliği arasında hiçbir şekilde çatışma bulunmadığını göremediler.

Bu lider kadroları tarihten birşeyler öğrenmekte başarısızlığa uğradılar. Ayrıca savaştığı, ve bir tek plân gereğince halkları arasında ne denli değişiklikler bulunursa bulunsun, tüm Arap ulusuna karşı aynı şekilde davranan düşmanını da tanımakta başarısızlığa uğradılar. Bunun içindir ki bu lider kadroları Arap topraklarının uzantısını parçalaması ve bu toprakları tehdit edecek bir üs olması için İsrail'i yaratan «Balfour Deklarasyonu»nun tehlikesini anlayamadılar.

İşte bu başarısızlık yüzündendir ki Arap mücadelesi, krizin en tehlikeli saatlerinden birinde Mısır'ın ihtilâlci enerjisinden yoksun kaldı ve emperyalist güçler, bölgeleri parçalanmış ve güçleri darmadağın olmuş bir Arap ulusuna karşı diledikleri gibi davranma olanağını buldular.

Hindistan'daki İngiliz yönetimi Arap Yarımadasının ve Irak'ın işlerini yönetmeye başladı. Fransa da tek başına Suriye ve Lübnan'ı aldı.

Hatta Arap ulusu o sırada o kadar zayıfladı ve o kadar küçük düştü ki emperyalizmin ajanları Arap ihtilâl hareketlerinin liderliklerini ellerine alıyorlardı. Ve bunların emirleriyle ve danışmalarıyla, Arap mücadelesine hıyanet eden, onun amaçlarından sapan kimseler için tahtlar kuruluyordu.

Bütün bunlar olup biterken Mısır'daki ulusal ha-

reket, bu olayların kendisini ilgilendirmediğini ve kendisinin kaderinin bütün bu önemli gelişmelere bağlı olmadığını düşünüyordu.

3 — İhtilâlci lider kadroları kendi mücadele metotlarıyla emperyalizmin o dönemdeki halk ihtilâllerine karşı koymakta kullandığı metotlar arasında uyumluluk kuramadılar. Emperyalizm, askerî kuvvet kullanmanın halk ihtilâllerini daha da alevlendireceğini anlamıştı. Bundan ötürü kılıçtan aldatmacaya geçti ve birtakım biçimsel tavizler verdi. İhtilâlci lider kadroları da bu tavizlerle gerçek özü birbirine karıştırmakta gecikmediler. Sınıfsal durumun mantığı da bu lider kadrolarına bu karıştırmayı âdeta süslüyordu.

Emperyalizm o dönemde bağımsızlığın yalnız adını verdi, fakat muhtevasını koparıp aldı; özgürlüğün de sadece sloganını verdi, gerçek özünü gasbetti. Böylece ayaklanma, muhtevası olmayan boş bir bağımsızlığın ilânıyla ve işgal süngüleri altında yaralı düşen bir özgürlükle sona erdi. Emperyalizm tarafından verilen ve zafere ulaşmaksızın, yurdu anayasa adına, ganimetler üzerindeki anlaşmazlıklardan doğan ıstıraplara sürükleyen otonomi nedeniyle tehlikeler kat kat artmaya başladı. Ve sonuç olarak Mısır'daki parti çatışmaları halkı oyalayan ve devrimci dinamizmi sonuçsuz bir şekilde tüketerek yok eden bir oyalama halini aldı.

Mısır'la İngiltere arasında yapılan ve o sıralarda mevcut bulunan tüm siyasî partilerden kurulu bir «millî cephe»nin katılmasıyla imzalanan 1936 Antlaş-

ması, 1919 Ayaklanmasının düşmüş olduğu büyük aldatmacaya teslim olmanın bir onayı niteliğindeydi. Çünkü bu antlaşmanın girişi Mısır'ın bağımsızlığını kabul ediyor; fakat metni —bütün kelimeleriyle— bu bağımsızlığın tüm değerlerini ve tüm anlamını koparıp alıyordu.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Duraklamadan Alınan Ders

Mısır halkının uzun mücadelesinin asıl tehlikeye düştüğü dönem, 1919 yılı duraklamasından başlayarak halkçı güçlerin kendilerini tehdit eden pazarlık ve teslim mantığının farkına varıncaya dek süren ve aldatmacalarla dolup taşan bu dönemdi. Ve halkçı güçlerin bu pazarlık ve teslim mantığının kendilerini tehdit ettiğini farketmeleriyle birlikte Temmuz 1952 Devriminin öznel hazırlıkları başladı.

Şayet halk ve onun asîl özü sağlam olmasaydı bu dönem memleketi bir umutsuzluk durumuna sürükleyebilir ve bu umutsuzluk dönüşüm özlemlerinin tüm itici güçlerini boğabilir ya da onu hareket etmekten alıkoyacak şekilde felce uğratabilirdi. Şimdi en büyük kriz dönemi olarak bakabileceğimiz bu dönem aldatıcı

görünüşlerle dolup taşıyordu ve bu görünüşlerin arkasında da 1919 Ayaklanmasının kalıntılarından olan ve birer birer düşen tümsekler gizleniyorlardı.

Ayaklanmanın anılarından artakalan lider kadroları hâlâ ön saflarda duruyorlardı; ama bu lider kadroları tüm devrimci enerjilerini yitirmişlerdi ve halkın 1919 yılında ortaya attığı tüm sloganları, mevcut parti örgütlerinin belkemiğini teşkil eden büyük toprak ağalarına teslim etmişlerdi ve ayaklanmanın ters-yüz dönmesinden sonra başlayan ganimet paylaşılması işinin cazibesine kapılan bazı fırsatçıları da sloganlara ortak yapmışlardı. Ve bu ortam içinde birtakım asalak gruplar türedi, ortaya çıktı.

Bu sapma, bazı aydın gruplarını da bozuk particilik atmosferine kaptırmasını bildi. Oysa bu aydınlar, gerçek devrimin özlemlerinin koruyucuları olma gücüne sahiptiler; ne var ki aldanma, direnmelerinden daha güçlü çıktı.

Bu sapma ayrıca bir kapitalist zümreye de elverişli bir ortam hazırladı. Bu kapitalistler gerçekte, Ondokuzuncu yüzyıldaki yabancı sömürgecilerin oynadıkları rolü tüm yüzeyselliğiyle miras aldılar. Bu rol, vatanın servetinin en büyük bölümünü sömürmeye ve bu serveti mümkün olduğu kadar kısa zamanda koparıp almaya gösterdiği önem kadar bizzat vatanın gelişmesine önem vermiyor ve ilgi göstermiyordu.

Son etapta bu partilerin hepsi, mavi boncuk politikasıyla, kendilerini bazen sarayın, bazen de emperyalizmin kucağına atacak düzeye geldiler. Aslın-

da saray ve emperyalizm, bazı koşullarda aralarında yüzeysel birtakım anlaşmazlıkların belirmesine rağmen, çıkarlarının gereği olarak aynı safta bulunuyorlardı. Ve en büyük gerçek şuydu ki ikisi de, halkın çıkarına düşman olan ve ilerleme yönelimine karşı çıkan safta duruyordu. Çünkü halk yönetimi, onların yabancı durumlarına karşı bir tehlike teşkil ediyordu ve ilerleme yönelimi de ikisini birlikte aynı akibete mutlaka sürükleyip götürecekti.

Ayrıca o dönemde aldatıcı, şaşırtıcı bir demokrasi görüntüsü de vardı. 1919 İhtilâlinde yenilgiye uğramış olan kalıntılar, halkı aldatıp gerçek isteklerini unutturmak için bu aldatıcı demokrasiyi araç olarak kullanıyorlardı. Demokrasi, Mısır'da o dönemde uygulandığı biçimiyle gerçekten skandallarla dolu, utanç verici bir oyalamaydı. Çünkü halk yönetime sahip değildi; sadece iktidarın elinde bir maşa durumuna getirilmişti, daha doğru bir deyimle iktidarın kurbanı olmuştu. Ulusal gidişin çizgisini saptamaya karar verecek olan, kitlelerin oyları değildi artık. Kitlelerin oyları, sadece egemen otoritelerin ve dostlarının iradesine uygun ve aynı doğrultuda yürütülüyordu.

Bu durum aslında, 1919 yılındaki halk ayaklanmasını hazırlayan nedenlerin sosyal yönünün bilinmemesinden doğan tabii bir sonuçtu. Köylülerin ve işçilerin ekmeğini egemen olan, bu ekmeği tekeli altına alan kimse, buna bağlı olarak oylarını da tekeli altına alabilir, onlara egemen de olabilir ve kendi dilediğini onlara dikte edebilir. Çünkü ekmek özgürlü-

ğü seçim kartının özgürlüğünün kaçınılmaz bir garantisidir.

Bu şiddetli kriz Hanedan ailesi otoriteleri önünde, halk mücadelesinin kapatmak için uzun zaman çalıştığı birtakım kapılar da açtı. Fakat ihtilâlin sonuçsuz kalması Hanedan ailesine tüm sınırları aşma cesaretini verdi. Bu krizden doğan atmosfer içinde —yabancı tarafından bir minnet ve lûtuf olarak verilen ve ihtilâlci lider kadroları tarafından da kabul edilen— Anayasa da artık, kâğıt üzerindeki bir soyut hikâyeden başka birşey değildi ve, uğraşması ve oyalanması için halkın arasına atılmış olan biçimsel haklar da bu Anayasa üzerinde dondurulup kalmıştı.

Halk mücadelesinin önüne çıkan lider kadroları, gittikçe artan zaaflarından ötürü, sarayın gittikçe artan otoritesinin önünde teslim oldular ve hep birlikte eğilerek, sarayın iktidar koltuklarına ulaşmalarını sağlayacak rızasını dilenmeye başladılar, böylece halkı kendi halinde bıraktılar ve halkın tüm değerlerini tüketip yok ettiler; böylelikle güçlerinin kaynağını, hem de asıl kaynağını bırakmakta olduklarını unuttular. İş o dereceye vardı ki bunlar, ruhlarını satmış oldukları şeytanın önünde değersiz kaldılar ve bu değersizlik öyle bir çizgiye ulaştı ki kabineler, saraya ve aracılarına ödenecek belli bir fiyat karşılığında değişir oldular.

Ulusal lider kadroları köklerini halkçılık toprağının içinden çekip kopardıkları anda, kendi kendilerini kurumaya ve ölüme mahkûm ederler demektir. Vatan, bu kritik dönemde, mücadelesinin emperya-

lizm tarafından uğratıldığı ve insan tahammülünün tüm sınırlarını aşan hakaretten ve küçük düşmeden duyduğu acılığı, uzun zaman damaklarında hissetmeye devam edecektir.

Emperyalizme karşı ayaklanma, sömürülen tüm halkların en tabii haklarıdır. Fakat halkımızın emperyalistlere karşı duymuş olduğu ve nedenleri uzak olmasına rağmen hâlâ duymakta olduğu nefret, haklı nedenlerini bu dönemden almaktadır. Çünkü emperyalizm bu dönemde Arap ulusunun tüm halklarına karşı terör uygulamakla yetinmedi, aynı zamanda onların mücadelesiyle ve yaşama haklarıyla alay etti. Emperyalizm Birinci Dünya Savaşı sırasında yaptığı vaatlarının hepsine sırt çevirdi.

O sıralarda Arap ulusu bağımsızlığa kavuşacağı ve birliğini gerçekleştireceği günün yakın olduğunu düşünüyordu. Oysa bağımsızlık umudu ağır darbeler yedi. Çünkü Arap ülkeleri emperyalist devletler arasında, onların kendi emellerine, hatta kendi ihtiraslarına uygun biçimde paylaşıldı. Ve emperyalist politikacılar giriştikleri suçu kamufle etmek için «vesayet» gibi, «manda» gibi sözcükler icadettiler.

Filistin'deki Arap toprağının bir parçası, tarihsel ya da doğal hiç bir dayanak bulunmadığı halde saldırgan bir ırkçı harekete verildi. Çünkü emperyalistler, bu hareketin kendi ellerinde bir kırbaç olmasını ve bu kırbaçla, Arap mücadelesinin sırtını, bir gün bu küçük düşürücü durumdan kurtulma ve bu ezici krizden çıkma bilincine erince, yakmak istiyorlardı. Emperyalistler ayrıca bu hareketin, Arap toprak-

larının bir bütün olarak uzamasını engelleyecek ve Doğuyu Batıdan ayıracak bir sınır olmasını istiyorlardı. Ve emperyalistler bu hareketin, Arap ulusunun öznel çabalarını, solumlu bayındırlık hareketinden çevirip sürekli olarak emen bir hareket olmasını istiyorlardı. Bütün bunlar kışkırtıcı bir karakter taşıyan ve Arap ulusunun varlığına ya da onuruna hiçbir değer vermeyen bir yolla tamamlandı.

Kaderin Arap ulusuyla alay etmesi o dereceye vardı ki Filistin'deki Arap haklarını korumak için Filistin'e giren Arap orduları, emperyalizmin düşük bir fiyat karşılığında satın aldığı uşaklardan birinin yüksek komutası altında bulunuyorlardı. Hatta bu Yüksek Komutanlık altındaki askerî hareketler bir İngiliz subayının elinde bulunuyor; o da, Filistin'de Yahudi Devletinin kurulmasına esas olan «Balfour Deklarasyonu»nu siyonist harekete peşkeş çeken aynı politikacılardan emir alıyordu.

Arap ulusu, içinde yaşadığı ve terörle küçük düşürülme arasında sıkışıp kaldığı bu dönemdeki tecrübesinden duyduğu acıyı unutuncaya kadar uzun yıllar geçecektir.

Arap ulusu bu tecrübeden, emperyalizme karşı duyduğu derin nefretle ve emperyalizmi yenilgiye uğratmak konusunda derin bir ısrarla çıktı. Arap ulusu bu krizden, aslında büyük yararı olan bir dersle çıktı. O da şudur: Emperyalizm, sadece halklarını, servetlerini talan eden bir saldırgan hareket değil, aynı zamanda halkların onuruna ve gururuna karşı da saldırıya geçen bir harekettir.

Mısır halkı tarihsel rolünü yeniden oynamak için, daha İkinci Dünya Savaşı sona ermeden ve işgal tanklarının korkunç karartıları henüz büyük kentlerinden uzaklaşmadan önce hazırlanmaya başlamıştı.

Mısır halkı İkinci Dünya Savaşına katılmayı inatla reddetmekle aslında kendini göstermişti. Çünkü bu savaş Mısır halkının gözünde, insanlığın başına, toplu halde öldürme ve genel yıkıntı gibi felâketler getirmiş olan İngiliz ve Fransız emperyalizmi ile Nazi şovenizmi arasında sömürgeler ve pazarlar üzerinde meydana gelmiş bir kavgadan başka bir şey değildi. Bunun için Mısır halkı, savaşan tarafların halkları aldatmak için bayraklaştırarak başlarının üzerine yükselttikleri tüm sloganları reddetti.

Mısır halkı, savaşın ve onun katı karanlığının yaratmış olduğu karaborsadan kazanç elde etmek amacıyla işgal kuvvetleriyle işbirliği yapan kimselere, daha önce göstermiş olduğu desteğin artakalan kalıntılarını da çekti. Ve Mısır gençliğini, işgale elini uzatan ve varlığını kabul eden kimselere karşı bir öfke ve gazap dalgası kapladı. O dönemde Mısır'da atılan kurşun sesleri ortalığı sarıyor, atılan bombaların yansıyan sesleri birbirine cevap veriyor ve çeşitli yönlerde olan, çeşitli metotlar uygulayan gizli örgütler çoğalıyordu.

Gerçi bu hareket bir ihtilâl değildi, ama ihtilâle ortam hazırlayan bir hareketti; ihtilâl şartlarının olgunlaşması için ortam hazırlayan bir öfke dönemiydi. Öfke gerçi olumsuz bir aşamadır; ama pozitif bir hareket olan ve yeni bir düzenin kurulmasını öngö-

ren ihtilâl için ortam hazırlar. Mısır halkının değişim için ortam hazırlayan öfkesi bireysel çerçeveden çıkarak toplumsal bir çerçeveye girdi.

Köylülerin feodalitenin istibdadına karşı giriştikleri ayaklanma, köylülerle, toprak köleliği düzeni ile hem toprağa, hem de en eski çağlardan beri hayatlarını ona bağlayan insanların kaderlerine tahakküm eden toprak sahipleri arasında silâhlı çatışmaya kadar vardı. Bu insanlar gerçi en eski çağlardan beri bu toprakların nimetlerinden yoksun bırakılmışlardı, ama hayatları yine de bu topraklara bağlıydı.

Kahire yangınının —arkasında duran tertipçilerin tertibi ne denli olursa olsun—, söndürülmesi mümkündü; ama halk öfkesinden doğan ayaklanma onu daha da alevlendirdi. Başkentte tahakküm eden zümre halkın ihtiyaçlarını bilmiyordu, açlığın verdiği azap ve elemleri duymadan bolluk içindeki kendi hayatını yaşamaya dalmıştı. Aslında Kahire'deki yangınları alevlendiren, yangını başlatan gizli tertibin uzattığı elden çok, öfkenin kıvılcımıydı.

Köydeki ve kentteki kitleler, Mısır tarihinde bir dönüm noktası olan 1952 yılının başlamasıyla birlikte kendi gerçek iradesini yeteri kadar ifade etti.

23 Temmuz 1952 Devriminin taşıdığı en büyük özellik, bu devrimi gerçekleştirmek için ordu saflarından harekete geçen kuvvetlerin devrimin yaratıcısı değil, onu yerine getiren halkın bir organı olmasıydı. O ölümsüz gecede ordunun içinden harekete geçen öncü devrimci güçlerin en büyük görevi ordunun içinde duruma hâkim olmaları ve onun bulunması gere-

ken yeri tespit etmeleriydi. Bu yer de halk mücadelesinin safları arasındaydı ve ordunun buradan başka bir yeri olamazdı.

Bu öncü devrimci kuvvetler, halk mücadelesinden orduyu uzak tutmak isteyen tüm egemen güçlerin iradesine meydan okuyarak, o koşullar altında son derece önemli ve tehlikeli olan durumları düzeltme hareketine girişti.

İşte ihtilâl de, o büyük gecede, ordunun halkın liderliği altında ve onun özlemlerinin hizmetinde olarak tabii yerini almasıyla birlikte patladı. Çünkü ordu o gece halk mücadelesinden yana olduğunu ilân etti ve ardında değişim iradesinin önündeki yolu açtı. Ve ordunun halk mücadelesine katılması, aynı gecede başdöndürücü iki eser birden yarattı:

1 — Bu katılma, iç sömürücü güçlerin elinden, halk ihtilâlini tehdit etmekte kullandığı aracı çekip aldı.

2 — Ve halk mücadelesini işgalci yabancı egemen kuvvetlerin karşısında, halka yöneltilebilecek hıyanet ve beklenmedik darbeleri püskürtebilme gücüne sahip bir sağlam zırhla silâhlandırdı.

Aslında devrim 23 Temmuz gecesi patlamadı: ancak o büyük gece, devrime giden yolun tamamen açıldığı bir başlangıçtı. Mısır'daki devrim bilinci, şartların gelişmesi tarafından omuzuna atılan büyük sorumluluğu yüklenme gücüne sahip bulunduğu ispat etti. Bu devrimci bilinç açık ve uzak görüşlülük konusundaki gücünün kaynağını temiz ulusal duygularından alıyordu. Bu sayede, Mısır'ın, o günlerde ge-

çirmekte olduğu deneme şartları gibi şartlar altında meydana gelecek devrimci dönüşüm yoluna çıkması mümkün olan engelleri aşma olanağını buluyordu.

Örneğin 23 Temmuz gecesi cereyan eden o büyük olay sadece iş başında bulunan kabinenin ya da yönetim biçiminin değişmesi şekline dönüşmesi mümkündü. Öte yandan bir askerî diktatörlüğe dönüşmesi ve böylece önceki başarısız denemelere diğer bir başarısız deneme eklemesi de mümkündü. Fakat devrimci bilincin asaleti ve gücü, durumun bütün yönlerine hâkim olmasını bildi ve tüm ulusal unsurların ulusal mücadeleye yön vermekteki rolünü anlamalarını sağlayarak onlara bu konuda gereken fırsatı verdi.

Bu bilincin asaleti ve gücüydü ki 23 Temmuz gecesi meydana gelen olayın, köklü ve geniş kapsamlı bir dönüşüm yolu üzerinde bir adım olmasını ve ulusal özlemlerin 1919 İhtilâlinin başarısızlığa uğraması nedeniyle zayi olmuş olan sağlam devrimci bir yöne kanalize edilmesini zorunlu kıldı. Yine bu bilincin asaleti ve gücüydü ki bir askerî diktatörlüğün kurulmasının tüm ihtimallerini hepten reddetti ve başta köylülerin ve işçilerin güçleri olmak üzere halk güçlerini fiilî yönetim mevkiine getirdi. Ayrıca bu nazik dönemde asîl devrimci bilinç «reform» diye bağıranların mantığına karşı da başkaldırdı ve geniş kapsamlı devrim yolunu seçti.

Yurdun ihtiyaçları, çökmekte bulunan eski yapının onarılmasıyla, onu ayakta tutacak birtakım sütunlarla sağlamlaştırılmasıyla ve yeniden sıvanmasıy-

la yetinemezlerdi. Tersine yurdun ihtiyaçları sağlam temeller üzerine kurulacak yeni, sağlam ve yüksek bir yapı gerektiriyordu.

«Reform» isteyenlerin mantığına karşı gösterilecek en büyük kanıt, eski binanın yeni denemenin karşısında çökmesi ve yıkıntı, yığın haline gelmesiydi. Devrimden önce kurulu olan düzenin yıkılması, hem de böylesine hızlı ve kökten yıkılması, onun onarılması için harcanacak çabaların boşa çıkacağını kesin olarak gösteriyordu.

Ne var ki eski binanın yıkılması devrimci atılımın amacı değildi. Çünkü devrimci atılım çöküntü halindeki enkaza gösterdiği ilgiden çok, tüm umutları ve yüksek amaçlarıyla birlikte yeni kurulacak binaya önem veriyordu.

23 Temmuz gecesi ardına kadar açılan kapı uzun zaman açık kaldı ve bu süre içinde, uzun zamandır beklenen köklü dönüşüm bu kapıdan içeri girmedi. Çünkü yıkılan eski düzenin enkazı ve kırıntıları vardı ve bunlar yolu tıkamışlardı. Ayrıca eski düzenin yenik ve çürük umutlarını bağladığı küflenmiş birtakım dökünтüler vardı.

Aynı zamanda daha önce genel hayatın önünde yer alan siyasî lider kadrolarının hepsi de, eski düzenin enkazı altına düştüler. Bu siyasî lider kadrolarının hepsi, bağlı bulunmaları gereken 1919 Ayaklanmasının asîl amaçlarından sapmış olmakla eski düzene katılmışlardı. Bunların hepsi, kriz dönemine eşlik eden ve onu küçük düşürücü bir damgayla damgala-

yan «pazarlık et ve teslim ol» politikasında ortak bulunuyordu.

Sınıfsal ilişkiler fikrî liderlik yapabilecek yetenekte olan birçok unsurları, devrime yönelen ve devrim isteyen halk kuvvetlerinin saflarından uzaklaştırmıştı. Aynı zamanda 23 Temmuz gecesindeki olayları meydana getiren devrimci öncü güçler de, başlatmak için ortaya atıldığı devrimci dönüşümün sorumluluğunu yüklenmeye kendini hazırlamış değildi. Bu güçler ünlü «Altı İlke»nin bayrağı altında devrim için kapıyı açtı gerçi; fakat bu ilkeler sadece devrimin sloganları, sembolleriydi; devrimci bir eylemin yöntemi, köklü bir değişimin programı değildi.

Durum, özellikle uzak etkili olan ve büyük izler bırakan dünya çapındaki değişiklikler atmosferinde, oldukça çetin bir ortamda bulunuyordu. Fakat uygarlığın yaratıcısı olan öğretici halk, öncü güçlerine büyük özlemlerinin sırlarını öğretme ve Altı İlkeyi, kurulmasını istediği yeni toplum binası için geometrik bir plân yapacak olan fikrî açıklığa doğru, hataları ve denemeleriyle birlikte itelemeye devam etti. Ve emekçi halk bu binanın yapılması için gerekli olan maddeleri biriktirmeye ve kitlelerin geniş safları arasından bu binanın yapımına katılma gücüne sahip olan devrimci güçleri örgütlemeye devam etti.

Halk, devrimci güçlerin kitle saflarına katılmasını istedi, ulusal ordusuna da binanın yapılması işini koruma görevini verdi. Sonra da demokratik kollektif sosyalizme doğru yapılan yaratıcı dönüşümü bizzat ve bilinçli olarak kontrol etti.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sağlam Demokrasi

Devrim doğal olarak ilerici ve halkçı bir eylemdir.

Devrim tümüyle bir halk hareketidir. Bu hareketle halk, düşündüğü ve istediği biçimde bir hayat kurması yoluna çıkan tüm engel ve tökezleyici unsurları yarmaya girişmek amacıyla güçlerini biriktirir. Ve devrim, elden çıkanların telâfi edilmesi ve halkın gelecek kuşaklar için gerçekleştirmek istediği amaçlar arasından belirginleşen büyük özlemlere ulaşılması için ekonomik ve sosyal geri kalmışlık mesafesini atlayıp geçmektir. Bunun içindir ki iki temel karakter olmadan gerçek devrimci eylemin var olması mümkün değildir:

1 — Halkçılık.

2 — İlericilik.

Devrim bireysel bir eylem değildir. Böyle olsaydı, kendi halinde olan bir topluma karşı girişilmiş umutsuzca bir kişisel tepkiden ibaret alacatı.

Ve devrim bir tek zümrenin girişeceği eylem de değildir. Böyle olsaydı çoğunlukla çatışan bir başkaldırmadan ibaret kalacaktı.

Gerçek devrimin değeri ancak halkçılığının genişliğiyle, geniş kitlelere geniş çapta tercüman olmasıyla, yepyeni bir gelecek kurmayı amaçlayan kitlelerin güçlerini geniş ölçüde seferber etmesiyle ve bu kitlelere, iradesini hayata hâkim kılmak için verdiği büyük güçle ölçülür.

Devrim doğal olarak aynı zamanda ilericidir de. Kitleler değişimi, sırf değişim olsun ve onları içinde bulundukları bıkkınlıktan kurtarsın diye istememekte ve bu amaçla değişim peşinden koşmamaktadırlar. Ancak kitleler, daha üstün bir yaşamayı gerçekleştirmek ve o hayatla içinde bulunduğu durumdan kurtulup özlediği düzeye ulaşmaya çalışmak için değişim istemekte ve onun peşinde koşmakta, onu zorlamaktadırlar.

O halde ilericilik devrimin amacıdır. Değişim iradesini ve fiilen mevcut olan durumdan, özlem olarak kurulması gereken duruma tüm azim ve güçle geçiş iradesini patlatan gerçek unsur da ekonomik ve sosyal geriliktir.

Devrimin bir halk eylemi olduğunun en doğru ifadesi demokrasidir. Demokrasi ise halkın egemenliğinin pekiştirilmesi, amaçlarının gerçekleştirilmesi için

tüm yetkilerin halkın eline verilmesi ve onun elinde toplanması demektir.

Devrimin ilerici bir eylem olduğunun doğru bir ifadesi de sosyalizmdir. Çünkü sosyalizm eşitlik ve adalete dayanan bir toplumun, eylem ve fırsat eşitliğine dayanan bir toplumun, üretime ve ödevlere dayanan bir toplumun kurulması demektir.

Bu açıdan demokrasi ve sosyalizm devrimci eylemin bir tek uzantısı haline gelmektedirler. Demokrasi siyasi özgürlüktür, sosyalizm ise sosyal özgürlüktür. Ve ikisini birbirinden ayırmak mümkün değildir. Demokrasi ile sosyalizm gerçek özgürlüğün birer kanatlarıdır ve ikisi ya da ikisinden biri olmaksızın, özgürlük, beklenen yarınların ufuklarına doğru kanat çırpamaz.

Mısır halkının derin devrimci bilinci ve dürüstlükle birlikte açık görüşlülüğü, Süveyş Savaşındaki büyük zaferin ertesinde, içinde bulunduğu durumu güzelce takdir etmesini sağladı. Çünkü Mısır halkı bu büyük zaferin gösterileri arasında, Süveyş çarpışmasında özgürlüğünü elde etmediğini, ancak Süveyş çarpışmasında, sadece, devrimci bir eylemle özgürlüğünü yaratmakta kullanacağı iradesini kurtardığını anlayabildi. Bu şanlı çarpışma Mısır halkına, güçlerini ve olanaklarını görebilme ve dolayısıyla bu güçleri ve olanakları devrimci bir eylemle özgürlüğü gerçekleştirmeye yöneltme imkânını verdi.

Emperyalizme karşı kazanılan zafer bu büyük halk için son aşama değildi, sadece gerçek eylemin başlangıcıydı. Ve bu zafer gerçek özgürlüğe kavuş-

mak ve onun toprakları üzerinde sonsuzluğa kadar parıldamasının garantisini sağlamak uğrunda mücadelesini sürdürmek için Mısır halkına çok elverişli bir ortam hazırladı, hepsi o kadar.

Süveyş'te kazanılan büyük zaferin ertesinde kendi kendini otomatikman ortaya atan soru şuydu: «Mısır halkının korkunç çarpışmaların ortasından çekip kurtardığı bu özgür irade kimindir?»

Bu soruya karşı ortaya çıkan tek tarihsel cevap da şuydu: «Bu irade halktan başkasına ait olamaz ve halkın amaçlarını gerçekleştirmekten başka bir yolda çalışma yapması da mümkün değildir.»

Halklar iradelerini, bu iradeleri gasbedenlerin pençesinden, tarih müzelerine koymak için kurtarmazlar; ancak halklar iradelerini, isteklerini gerçekleştirmeye muktedir bir otorite haline getirmek için kurtarırlar ve bu amaçla o iradeleri tüm ulusal enerjileriyle güçlendirirler.

Mücadelenin bu aşaması ulusların denemelerinde aşamaların en tehlikelisidir. Bu bir dönüm noktasıdır ki ondan sonra birçok halk hareketleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu hareketler parlak sonuçlara bağlanan umutlar için başlangıçta büyük müjdeler vermişler; fakat dış baskıya karşı kazandıkları ilk zaferden sonra kendilerini unutmuşlar ve yanılarak devrimci amaçlarının gerçekleşmiş olduğu vehmine kapılmışlardır. Bunun için de, iç sömürücü unsurların dış baskı güçleriyle yakından bağlantılı olduklarını unutarak herhangi bir değişiklik yapmadan statükoyu olduğu gibi bırakmışlardır. Oysa iç sömürücü

güçlerle dış baskı güçleri arasındaki bağlantı ve işbirliği, ikisine de, kitlelerin zararına olarak karşılıklı çıkar ve alış-veriş yapmayı zorunlu kılmaktadır.

Bu halkçı hareketler bundan başka bir de aldatıcı anayasal görünüşlere de teslim olurlar ve bununla özgürlüğün tüm haklarının verilmiş olduğunu düşünürler. Fakat bu halkçı hareketler her zaman —Ve çoğunlukla iş işten geçtikten sonra—, ekonomik anlamda değişim yapmakta kusur etmiş olmakla özgürlüğün gerçek garantisini koparmış olduklarını, kendilerine özgürlüğün ince bir kabuğundan başka birşey bırakmadığını ve bu kabuğun da kendileriyle ulusal gerçekler arasındaki çelişki nedeniyle çabucak parçalanıp çöktüğünü anlarlar.

Yine ulusal mücadelenin bu tehlikeli aşamasında bazı halkçı hareketler de, iç değişim için kaynağını ulusal denemeden almayan birtakım teoriler uygulamakla yine başarısızlığa uğrarlar.

Sosyal eylem için bazı tabii kanunların bulunduğunu kabul etmek, hazır teorileri kabul etmek ve ulusal tecrübeye ihtiyaç göstermeden bu teorilerle yetinmek anlamına gelmemektedir. Herhangi bir halkın problemlerine gerçek çözüm yollarının, öbür halkların tecrübelerinden ithal edilmesine imkân yoktur. Ve hiçbir halkçı hareket, sosyal eylem için sorumluluk alırken, tecrübelere ihtiyaç göstermeme özelliğine de sahip olamaz.

Ulusal tecrübe, kendisinden önceki teorilerin hepten yanlış olduğunu peşin peşin varsayamaz ya da kendisinden başkasının bulmuş olduğu çözüm yolla-

rını kesinlikle reddedip atamaz. Çünkü bu, ulusal hareketin sonuçlarına tahammül edemeyeceği bir taassuptur. Özellikle sosyal değişim iradesi sorumluluklarına başladığı sıralarda bir çeşit fikir serkeşliğine benzer bir dönem geçmekte ve bu yüzden bütün fikrî besinlere muhtaç bulunmaktadır. Ne var ki bu hareket elde ettiği bütün besini hazmetmek ve onu kendi canlı hücrelerinden doğan özle bir karışım haline getirmek ihtiyacındadır da. Evet, ulusal hareket, çevresinde olup bitenleri öğrenmek ihtiyacındadır, ama en büyük ihtiyacı, onun kendi toprakları üzerindeki hayatı düzenlemektir. Şunu da belirtmek gerekir ki doğru ve yanlış tecrübeler milletlerin hayatında, —bireylerin hayatında olduğu gibi— olgunlaşmanın ve açıklığın yoludur. Bunun içindir ki siyasî özgürlük, yani demokrasi biçimsel bir anayasal görünüşün kabul edilmesinden ibaret değildir. Bunun gibi sosyal özgürlük, yani sosyalizm de, ulusal deneme ve pratikten yararlanmayan, bunlara önem vermeyen bir takım donuk teorilere bağlanıp kalmaktan ibaret değildir.

Mısır, 1919 yılındaki devrimci halkçı hareketten sonra sahte demokrasinin en büyük aldatmacasının içine düştü. Devrimci lider kadroları da, emperyalizmin Mısır'ın bağımsızlığını ilk tanımasıyla birlikte, hiçbir ekonomik muhteva kapsamayan göstermelik anayasal demokrasiye teslim oluverdiler. Bu, özgürlüğün yalnız sosyal biçimine indirilen şiddetli bir darbe olmadı, bu darbe aynı zamanda bizzat dış siyasî görünüşüne de etki yapmakta gecikmedi. Çünkü em-

peryalizm, kâğıt üzerinde yazılı olan «bağımsızlık» sözcüğüne hiçbir ağırlık ve değer tanımadı ve her zaman onu çıkarına uygun biçimde çiğnemekten çekinmedi.

Fakat bütün bunlar doğal şeylerdi. Çünkü sahte demokrasinin görünüşü gericiliğin demokrasisinden başka bir şeyi temsil etmiyordu. Gericilik ise emperyalizmle olan bağlarını koparmaya ya da onunla işbirliğini durdurmaya hazır değildi. Bunun için gericiliğin demokrasisi döneminde ve «ulusal bağımsızlık» diye adlandırılan düzende, bakanlıkların, Mısır'daki emperyalizm temsilcisinden aldıkları direktiflerin dışında birşey yapamadıklarını görmemiz, —sahte dış görünüşler bir yana—, tabii bir mantığın gereğiydi. Hatta bazı vakitlerde kabineler ancak ve ancak emperyalizmin Mısır'daki temsilcisinin danışması ve emriyle kurulabiliyordu. İş bununla da kalmıyordu; durum o dereceye varmıştı ki kabine bir defasında bu temsilcinin tanklarının yardımıyla iktidara geldi.

Bütün bunlar sahte görünüşün üzerindeki perdeyi parçalıyordu ve gericiliğin demokrasisindeki en büyük aldatmaca skandalını ortaya koyuyordu. Ve ekonomik demokrasi, özgürlüğün sosyal biçimi olmadan siyasî demokrasinin ya da siyasî biçimdeki özgürlüğün hiçbir anlam taşımadığını açık seçik ve kesin olarak gösteriyordu.

Şurası tartışma kabul etmez şekilde açık bir gerçektir ki; herhangi bir ülkedeki politik düzen, o ülkedeki ekonomik durumun direkt yansımasından ve bu ekonomik durumları yöneten çıkarların ince bir

ifadesinden başka birşey değildir.

Herhangi bir ülkeye egemen olan ekonomik güç feodalite ise, muhakkak olan şudur ki o ülkedeki politik özgürlük feodalitenin özgürlüğünden başka birşey değildir. Çünkü feodalite ekonomik kaynakları hegemonyası altına alır, devletin siyasî biçimini saptar ve bu biçimi kendi çıkarlarına hizmet ettiği için zorla kabul ettirir. Ekonomik güç sömürücü kapitalizmin elinde de olsa durum yine böyledir.

Mısır'da ekonomik güç —devrimden önce— feodalite ile sömürücü kapitalizm arasında kurulmuş olan ittifakın elinde bulunuyordu. Bu durum karşısında partilerin de dahil olduğu politik biçimlerin bu gücün bir ifadesi ve feodalite ile sömürücü kapitalizm arasındaki bu ittifakın görünürdeki yüzü olması kaçınılmazdı.

Dikkati çeken noktalardan biri de, bazı partilerin o koşullar altında «iktidar çıkarların gerçek sahiplerinin elinde olmalıdır» sloganını ortaya atmaktan çekinmemiş olmalarıdır. Fakat o dönemde memleketteki çıkarların gerçek sahipleri feodalite ve sömürücü kapitalizm olduklarına göre, bu slogan da her şeyden çok, egemen güçlerin Mısır halkına demokrasi adına zorla kabul ettirdikleri komedinin zımnî bir şekilde kabulüydü. Her halü kârda bu slogan acı gerçeğin açık ve doğru bir şekilde itiraf edilmesiydi.

Sömürücü kapitalizmle ittifak halinde bulunan feodalitenin yurt ekonomisine egemen oluşu bu iki müttefike tabii olarak memleketteki siyasî çalışmalara ve şekillere, kitlelerin aleyhine olarak siyasî biçimlere

ikisi arasındaki ittifakın hizmeti doğrultusunda yön vermeye ve bu kitleleri, teslim olmaları ya da durumu kabul etmeleri için aldatmacalarla ya da terörle yenilgiye uğratmaya muktedir olma imkânını da verecekti. Bu kaçınılmaz bir sonuçtu. Ve bu esas üzerine kurulan demokrasi gericiliğin diktatörlüğünden başka bir şey değildi.

Halk kitlelerinin sosyal özgürlükten yoksun bulunması ,tahakküm eden gericiliğin lûtfedip verdiği siyasî özgürlük biçimlerinin tüm değerlerini de yoketmişti. Hatta 1923 Anayasası bile Kıralın bir atiyyesi, bir minneti ve bir lûtfu olarak yürürlüğe konmuştu. Ve bu anayasının kurduğu parlamento da halkın çıkarlarının koruyucusu değildi; tabii olarak, bu anayasayı lûtfedenlerin çıkarlarının bekçisiydi. Şüphesiz parlamentonun içinde halkın haklarını isteyen birçok sesler yükseliyordu, fakat bu sesler hiçbir tutarlı etki yapmadan havaya karışıp dağılıyordu. Hatta gericiliğin, halkın öfkesinin boşalacağı bir menfez açması bile kendisine zarar getirmiyordu. Çünkü yönetimin tüm dizginlerini elinde tutuyor ve bütün şartlarda, sınıfsal diktatörlüğünü sağlayan ve imtiyazlarını koruyan çoğunluk elinde bulunuyordu.

Oy verme hakkı da, yaşama lokması özgürlüğüyle bağlantısını yitirdiği için değerini de yitirmişti. Yaşama lokmasının özgürlüğü ve garantisiyle eşlik etmeyen oy verme özgürlüğü tüm değerini yitirdi ve halkı aldatan bir aldatmaca halini aldı. Bu koşullar karşısında oy verme hakkı, hiçbir alternatifi olmayan üç ihtimalle karşı karşıya kaldı.

1 — Kırsal bölgelerde oy verme, köylü için zorunluydu ve tartışma kabul etmiyordu. Çünkü köylü, oyunu toprak sahibi olan ağaya ya da onun isteğine uygun şekilde vermeme hakkına sahip değildi ve ağanın isteğine başkaldırmanın sonuçlarını göze alamıyordu. Bu başkaldırmanın ilk sonucu, köylünün, açlığını gidermeye bile hiçbir zaman yetmeyen bir ücret karşılığında üzerinde çalıştığı topraktan kovulmasıydı.

2 — Hem kırsal bölgelerde, hem de şehirlerde oyların satın alınması, sömürücü kapitale, avenelerini ya da çıkarlarına bağlılığını garanti eden kimseleri iktidara getirme olanağını veriyordu.

3 — Kırsal bölgelerde de, kentlerde de egemen çıkarlar birçok durumlarda, kendi iradelerine karşı çıkan bazı akımların varlığını hisseder etmez, açıkça tezvire başvurmaktan çekinmiyordu.

Seçimlerin cereyanını çerçeveleyen şartlar —bunların başında ağır bir nakdî teminat yatırma şartı geliyordu—, emekçi halk kitlelerinin seçim oyununa —zaten o şartlar altında seçimler oyundan başka birşey değildi— yaklaşmalarını bile engellemekteydi. Aynı zamanda, yoksulluğun baskısı altında halkın büyük çoğunluğunun içinde bulundurulduğu cehalet, oy verme gizliliğini —ki bu, oy verme özgürlüğünün ilk garantisidir— imkânsız ya da imkânsız gibi bir duruma getirmişti.

Halkın temsil edilmesi özgürlüğünün dayanağı olan halk örgütlenmesinin özgürlüğü de, bu koşulların etkisiyle etkinliğini yitirdi ve yurt içinde zorla ka-

bul ettirilen durumlar üzerinde olumlu yönden etki yapmaktan âciz kaldı. Milyonlarca köylü —hattâ küçük toprak sahipleri bile— kaderlerine tahakküm eden büyük toprak sahiplerinin feodal kurumları tarafından eziliyorlar ve toprak ürünlerini muhafaza etmelerini mümkün kılacak kooperatifler içinde örgütlenme olanağını hiçbir şekilde bulamıyorlardı. Bunun sonucu olarak da direnme ve seslerini, başkentteki yönetim saraylarına duyuramadıkları gibi mahallî organlara da duyurma gücüne sahip değillerdi.

Tarım işçilerine gelince; bunlar, çoğu zaman aç kalma çizgisine yaklaşacak kadar düşen ücretlerle, herşeyden çok angaryaya yakın olan bir ortam içinde çalışarak yaşıyorlardı. Ayrıca bu çalışmalarının geleceği için de hiçbir garantisi mevcut değildi ve ömürleri boyunca yoksulluk ve onun korkunç kâbusu altında yaşamaktan başka çareleri yoktu.

Bunlar gibi yüzbinlerce sanayi ve ticaret işçileri de, feodaliteyle ittifak halinde bulunan ve devlet organlarına, yasama organına egemen bulunan tahakkümcü kapitalizmin iradesine karşı kafa tutmak için hiçbir güce ve takata sahip bulunmuyorlardı. İş de, üretim işinde bir meta haline gelmişti ve sömürücü sermaye tarafından en iyi şartlarla ve çıkarlarına en uygun şekilde satın alınıyordu. Mücadeleci işçi sınıfının yönetimini elinde bulunduran sendikal hareketin karşısına da, yoluna engeller koymaya ve onu bozguna uğratmaya teşebbüs eden birçok şiddetli güçlükler çıkarılıyordu.

Bu dönemde eleştiri özgürlüğü de basın özgürlü-

ğüyle birlikte ortadan kalktı. Mesele yalnız, yayın özgürlüğünün karşısında pusu kurup duran amansız kanunların varlığı ,meselesi değildi; yasama yoluyla eleştirinin üstüne çıkan birçok yasaklar konmuştu ve bu yasaklar o derece genişletilmişti ki bunlardan doğan karanlık neredeyse her tarafı kaplayacak şiddete varacaktı.

Fakat esas güçlük burada da değildi: Bizzat gazetecilik mesleğindeki teknik ilerlemenin tabiatından doğan etki, baskı ve kısıtlama kanunlarının doğurduğu etkiden aşağı kalmıyordu. Gazetecilik mesleğindeki teknik ilerleme ve onun yeni araçlara, büyük miktarda kâğıda karşı durmadan artan ihtiyacı öyle bir sonuca götürmüştü ki, bu büyük meslek bir fikir işi olmaktan çıkıp düğümlü bir sermaye sorunu haline gelmişti.

Basın —bu dönemde ve bu gelişimle birlikte—, feodalitenin ve sermayenin çıkarlarının temsilcileri olan egemen partilerden destek almadıkça ya da sanayi ve ticarete sahip olması dolayısıyla ilânları da elinde tutan sömürücü sermayeye tam olarak dayanmadıkça, yaşama gücüne sahip olamazdı.

Devlet ve yasama organları, önce, basının egemen güçlerin çıkarlarının emrine girmesinde kullanıldılar. Bu da zalim basın kanunları ve gerçeğin önünde bir perde, bir duvar olarak duran rekabet yollarıyla oldu. Basının, birinci engelden artakalan özgürlüğüne karşı çıkan ve gittikçe artan ikinci tehlike de, bizzat mesleğin, teknik ilerleme gereçlerine karşı günden güne artan ihtiyacıydı. Artık basının, sömürücü ser-

mayenin iradesine boyun eğmekten ve ilhamını, siyasî ve sosyal eğilimlerini halk kitlelerinden değil bu sermayeden almaktan başka çaresi kalmamıştı. Basın, bunun aksini yapmak gücüne artık sahip değildi.

Umutların gerçekleşmesi için yeni birtakım enerjiler biriktirmeye gücü yeten bilim özgürlüğü gerici demokrasi yönetimi altında aynı şekilde oyuncak olmaktan kurtulmadı. Çünkü egemen olan gericiliğin, kendi çıkarlarını dile getiren kavramların herşeyi istilâ etmesinden emin olması gerekirdi. Bunun izleri de bilim örgütlerine ve programlarına yansıdı ve bunlar teslim olmayı ifade eden sloganlardan başka birşeye müsamaha etmez oldular.

Örneğin birbirini izleyen Mısır gençlik kuşaklarına, ülkelerinin sanayileşmeye gücü yetmeyeceği ve buna elverişli de olmadığı telkin edilmişti. Birbirini izleyen Mısır genç kuşakları ulusal tarihlerini olduğundan başka bir şekilde okuyorlardı; tarihlerindeki kahramanların bulanık bulutların peşinde başıboş koşmuş oldukları kendilerine tasvir ediliyordu; mücadelelerine ihanet etmiş olanların çevresinde de şan ve büyüklük haleleri yaratılıyordu. Mısır gençlerinin birbirini izleyen kuşakları okullarda ve üniversitelerde sıralanıyorlardı; fakat tüm öğrenimin tek amacı, halkın çıkarlarına hiçbir ilgi göstermeyen kurulu düzen için çalışacak ve onun kanunları, onun tasarıları altında çalışarak memurların yetştirilmesinden ibaretti. Ve bu gençlere bu düzenin kökten değiştirilmesi, temelden yıkılması gerektiği konusunda hiçbir bilinç verilmiyordu.

Feodalite ile egemen gericiliğin ittifakı bütün bunlarla da yetinmedi; aynı zamanda, devrimci öncü güçlerin arasında yer alabilecek olan aydın gruplarının birçoğunu da baskı altında tuttu, dirençlerini kırdı ve kendilerini şu iki şıktan birini seçmek zorunluluğuyla karşı karşıya bıraktı: Ya bu ittifakın kendilerine vereceği sınıfsal imtiyazların kırıntılarına aldanıp teslim olacak ya da bir köşeye çekilecek ve unutulup gidecekti.

Mısır halkının derin devrimci bilinci ve devrim asîl iradesidir ki, feodalite ile sömürücü sermaye arasındaki ittifak adına hüküm süren gericiliğin demokrasisindeki korkunç sahteciliğin skandalını çıkarıp ortaya koydu.

Derin devrimci bilinç ve devrimin asîl iradesi Altı İlke çerçevesi içinde sağlam demokrasi sloganını başarıyla ortaya koydu ve gerçekler, denemeler ve özlemlere doğru ilerleme azmi sayesinde halk demokrasisinin, tüm emekçi halkın demokrasisinin ana çizgilerini çizdi:

1 — Siyasî demokrasinin sosyal demokrasiden ayrılması mümkün değildir. Vatandaşın elinde şu üç garanti olmadan, seçimlerde oy kullanma özgürlüğü olamaz:

a) Sömürünün bütün şekillerinden kurtulacak;

b) Millî gelirden âdil payını almakta fırsat eşitliğine sahip olacak;

c) Hayatının geleceğinin güvenliğini sarsacak tüm endişelerden kurtulmuş olacak.

İşte bu üç garanti sayesindedir ki vatandaş si-

yasî özgürlüğünü elde eder ve yönetimini kabul ettiği devlet otoritesinin kuruluşunda oyuyla katkıda bulunabilir.

2 — Siyasî demokrasinin, mevcut sınıflardan birinin egemenliği ve himayesi altında gerçekleşmesine imkân yoktur. Çünkü demokrasinin harfi harfine anlamı halk yönetimidir, tüm halkın yönetimi ve egemenliğidir. Sınıflar arasındaki kaçınılmaz ve tabii çatışmayı bilmezlikten gelmek ya da inkâr etmek gerçi mümkün değildir; ancak bunun ulusal birlik çerçevesi içinde ve sınıflar arasındaki farklılığın eritilmesi yoluyla ve barışçı olarak çözümlenmesi gerekir.

Örgütlü devrimci eylemin başlamasına eşlik eden tecrübeler şunu kesinleştirmiştir ki devrimin, gericiliği tasfiye etmek, onu tüm silâhlarından arındırmak ve onu yeniden yönetimi ele geçirmek, devlet organlarını kendi çıkarlarının hizmetine koymak amacıyla herhangi bir teşebbüse girişmekten alıkoymak görevlerini üzerine alması zorunludur, kaçınılmazdır.

Sınıfsal kavganın sertliği, kanlılığı ve bunun sonucunda çıkabilecek olan korkunç tehlikeler aslında, tekelciliğini kitleleri sömürmeye devam etmesini sağlayan imtiyazlı mevkiini bırakmak istemeyen gericiliğin yarattığı durumlardır. Gericilik direnme araçlarına malik bulunmaktadır. O, devlet gücünü elinde tutmaktadır; bu güç elinden çekilip alınınca para gücüne başvurmakta, bu da elinden alınınca bu sefer tabii müttefiki olan emperyalizme başvurmaktadır.

Gericilik halkın servetlerini kendi tekeli altına almış olmanın sonucu olarak kendi çıkarlarında

tüm halkın çıkarlarıyla çatışmaktadır. Bu nedenle, sınıfsal çatışmanın barışçı yollarla çözümlenmesi, her şeyden önce gericiliğin bütün silâhlarından arındırılmasından başka bir şekilde gerçekleşemez, Bu çatışmanın böylece ortadan kaldırılması, sınıflar arasındaki çatışmanın önünde barışçı çözüm yollarını açar.

Çatışmanın ortadan kaldırılması halkın geriye kalan sınıfları arasındaki çelişkileri gerçi ortadan kaldırmaz; fakat bu çelişkilerin barışçı yollarla, yani demokratik eylem yoluyla çözümlenmesi olanağına fırsat verir. Sınıfsal çatışmanın ortada kalması ise, uluslararası çatışmaların şiddetlendiği ve soğuk savaş fırtınalarının sertleştiği bir ortamda, iç savaştan ve onun vatana getireceği zararlardan başka bir yolla çözümlenme olanağını bulamaz.

Gericiliğin ve sömürücü sermayenin ittifakının düşürülmesi gereklidir; ondan sonra da emekçi halk güçlerinin demokratik dayanışması önünde meydanın demokratik olarak açılması zorunludur. Bu emekçi halk güçleri köylüler, işçiler, askerler, aydınlar ve ulusal sermayedir. Emekçi halkın temsilcisi olan bu güçlerin ittifakı, feodalite ile sömürücü sermaye arasındaki ittifakın meşru alternatifidir ve gerici demokrasinin yerine sağlam demokrasiyi koymaya da ancak bir ittifak muktedirdir.

3 — «Arap Sosyalist Birliği» (1) örgütünü kurmayı da ancak, halkın temsilcileri olan bu güçler ara-

(1) Mısır'daki siyasî örgüt. (M.E.B.)

sındaki ittifakın yaratacağı ulusal birlik gerçekleştirebilecektir. Ve kurulacak olan Arap Sosyalist Birliği örgütü, halkı temsil eden, devrimin olanaklarını ileriye doğru iten ve sağlam demokrasinin değerlerinin bekçiliğini yapan bir kuruluş olacaktır.

Arap Sosyalist Birliğini oluşturan bu geniş halkçı güçler ve bunların eyleme geçmeleri, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin yeni anayasasının —siyasî örgütleme biçimini incelerken—, birkaç gerekli garantileri ele almasını zorunlu kılmaktadır:

a) Direkt ve özgür seçimlere girecek olan siyasî halk kuruluşlarının, çoğunluğu meydana getiren güçleri hak ve adaletli bir şekilde temsil etmesi zorunludur. Bu güçler, uzun süre sömürülen ve devrimde derin bir çıkara sahip olan güçlerdir. Ayrıca bu güçler, yoksulluktan çekmiş olmalarının sonucu olarak itici ve derin devrimci enerjiler biriktiren tabii kaplar niteliğindedirler.

Bu güçlerin bu şekilde temsil edilmesi —çoğunluğun temsili olması itibarıyla taşıdığı hakkaniyet ve adalet de bir yana—, devrimci altılımların asîl ve tabii kaynağından doğmasının da sağlam bir garantisidir. Bunun içindir ki yeni anayasanın işçiler ve köylülere, Millet Meclisi de dahil olmak üzere, her düzeydeki halkçı ve siyasî örgütlerde sandalyelerin yarısını garanti altına alması gerekir. Çünkü işçi ve köylüler halkın çoğulunu teşkil ederler; ayrıca temel hakkı olan geleceğini kurma ve yöneltme hakkından da uzun zaman yoksun bırakılan çoğunluk da yine onlardır.

b) Seçilen halk meclislerinin, devletin yürütme organları üzerinde sürekli olarak yetkili olmaları ve bu yetkinin sürekli olarak pekiştirilmesi gereklidir. Çünkü halkın egemenliğini örgütleyen tabii durum budur; sonra halkın sürekli olarak ulusal eylemin yöneticisi kalmasının garantisi de yine budur. Ayrıca devrimci atılım gücünü ihmal ya da sapma dolayısıyla idarî ya da yürütsel organların düğümleri içinde donup kalmaktan koruyan etken de yine budur.

Ayrıca mahallî yönetimin de sürekli olarak ve ısrarla devlet otoritesini tedricî bir şekilde halk kuruluşlarının eline aktarması gerekir. Çünkü halk kuruluşları halkın problemlerini duymaya ve bu problemleri çözümlemeye daha muktedirdir.

c) Arap Sosyalist Birliği çerçevesi içinde liderlik yapabilecek unsurları seferber edecek, bunların çabalarını düzenleyecek, kitlelerin devrimci itici güçlerini geliştirecek, ihtiyaçlarını duyacak ve bu ihtiyaçların doğru çözüm yollarını bulmaya yardım edecek yeni bir siyasî organın yaratılmasına çok ihtiyaç vardır.

ç) Liderliğin kollektivleştirimesi, devrimci yönelim aşamasında garanti edilmesi zorunlu olan bir iştir. Liderliğin kollektivleştirilmesi yalnız ferdin otoriter bir duruma gelmesini önlemekle kalmaz, aynı zamanda demokrasinin en üst düzeyinde pekiştirilmesini de sağlar. Ve aynı zamanda sürekli yenişlemenin devamı için de bir garantidir.

4 — Halk kuruluşları —özellikle kooperatif ve sendikal örgütler— sağlam demokrasinin yerleşmesin-

de etkili ve dinamik bir rol oynayabilirler. Bu örgütlerin ulusal demokratik eylem alanlarında ileri güçler olması zorunludur. Kooperatif ve sendikal hareketin gelişmesi, parmaklarıyla doğrudan doğruya kitlelerin sinirlerine dokunan ve nabızlarının kuvvetini hisseden bilinçli lider kadroları için kurumaz bir pınardır. Bu kuruluşların özgürlüğünü boğan ve hareketini felce uğratan baskı artık yok edilmiştir.

Köy kooperatifleri —üretimdeki rollerinden fazla olarak—, köylülerin problemlerini öğrenmek ve çözüm yollarını bulmak gücünde olan demokratik örgütlerdir. Ayrıca tarım işçileri için sendikaların kurulması zamanı da gelmiştir.

Sanayi, ticaret ve genel hizmetler işçileri sendikaları, büyük Temmuz Kanunlarıyla, (1) ulusal mücadele liderliğinde öncü bir mevkiye ulaşmışlardır. İşçiler artık üretim işinde kullanılan birer metah değillerdir. Onlar bizzat üretim araçlarının sahipleri olmuşlar, yönetimlerine katılmışlar, en yeterli ücretlerle ve iş saatlerinin sınırlandırılması bakımından en iyi şartlarla kârlarına ortak olmuşlardır.

5 — Eleştiri ve öz-eleştiri, özgürlüğün en önemli garantilerindendir. Ve politik örgütlerde eleştiri ve öz-eleştiri özgürlüğünü tökezleyen en tehlikeli etken, bu kuruluşlara gerici unsurların sızmalarıdır. Eskiden gericiliğin basına egemen olması (ekonomik çıkarlara egemen olması nedeniyle), düşünce özgür-

---

(1) Temmuz 1961'de çıkan sosyalist uygulamayla ilgili kanunlar (M.E.B.)

lüğünden en büyük aracını alıyordu. Gericiliğin uzaklaştırılması tek sınıf diktatoryasını devirir ve halkın tüm ulusal güçlerinin önünde demokrasi yolunu açar. Ve bu, toplanma özgürlüğü ve tartışma özgürlüğü için de en sağlam garantiyi verir.

Basının yönetimin idarî organlarından bağımsız olduğunu garanti eden Basını Düzenleme Kanunu sayesinde gerçekleşen halkın basın üzerindeki mülkiyeti, düşünce özgürlüğünün en büyük aracını koparıp halkın eline verdi ve basının eleştiri gücüne sahip olması için gerekli olan garantilerin en büyüğünü gerçekleştirdi.

Basın, emekçi halk güçlerini temsil eden Arap Sosyalist Birliğinin mülkiyetine geçmekle egemen olan tek sınıfın etkisinden, üzerindeki sermaye tahakkümünden ve onun basına —gelir kaynaklarına hâkim olması yoluyla— uyguladığı hayırsız sansrüden kurtuldu.

Basın özgürlüğünü gerçekleştiren garanti basının halkın elinde oluşudur. Böylece basın özgürlüğü halkın özgürlüğünün bir uzantısı olur.

6 — Sağlam demokrasinin yeni kavramları, kendilerini vatandaşın yetişmesinde etki yapan sınırlara da kabul ettirmek zorundadırlar. Bu sınırların başında da öğretim, kanunlar ve tasarılar gelir. Artık öğretimin amacı hükümet bürolarında çalışacak memurların yetiştirilmesi değildir. Bu nedenle tüm eğitim basamaklarındaki öğretim programının, fert olarak insanı hayatı yeniden düzenleme gücüne kavuş-

turma amacına ulaşması için, yeni baştan incelenmesi gereklidir.

Kanunların da, sosyal demokrasinin bir ifadesi olarak siyasal demokrasiyi kuracak olan yeni sosyal ilişkilere hizmet etmeleri için yeniden dökümünün yapılması zorunludur.

Ayrıca fert olarak her vatandaşın kutsal bir hakkı olan adaletin de, vatandaşın elinin ulaşamayacağı pahalı bir metah olması mümkün değildir. Adaletin her özgür vatandaşa ulaşması, hem de maddî engeller ya da idarî düğümlenmeler olmadan ulaşması gerekir.

Hükümet tasarılarının köklü olarak ve tâ derinliğinden değiştirilmesi gereklidir. Eskiden bunların hepsi ya da çoğu tek sınıf yönetiminin kontrolunda hazırlanmıştı. Bunların mümkün olan hızla değiştirilmesi gerekir ki tüm halkın demokrasisinin hizmetinde olabilsinler.

Bu alanlardaki demokratik eylem, yeni değer yargılarıyla nabzı atan, insanı anlamakta derinlemesine işleyen, insanı doğru olarak ifade eden bir kültürün gelişmesine fırsat verecektir. Bütün bunlardan sonra da bu kültür insanın düşüncesinin ve duygusunun yönlerini aydınlatmaya, insanın derinliğinde gizli bulunan enerjileri yaratıcı ve güzelleştirici olarak harekete getirmeye muktedir olacaktır. Ve bunların izleri, insanın demokrasiyi uygulamasında, onun usullerini anlamasında ve onun temiz, saf özünü bulmasında yansıyacaktır.

ALTINCI BÖLÜM

Sosyalist Çözüm Yolunun Kaçınılmazlığı

Sosyal özgürlüğün yolu sosyalizmdir.

Her vatandaşın önünde, millî gelirden adaletli bir şekilde pay alması için eşit fırsat bulunmadıkça sosyal özgürlüğün gerçekleşmesine imkân kalmaz. Bu da, sadece millî gelirin vatandaşlar arasında doğılımını yeniden düzenlemeye munhasır değildir; ancak her şeyden önce, bu millî gelirin tabanını, emekçi halk kitlelerinin meşru haklarını karşılayabilecek biçimde genişletilmesini gerektirmektedir. Bunun anlamı da şudur: Sosyal özgürlüğün yolu, iki temel direğe yani

«eşitlik» ve «adalet»e dayanan sosyalizmdir.

Mısır'daki ekonomik ve sosyal geri kalmışlık probleminin —ilerlemeye götüren devrimci bir yol olarak— sosyalist çözüm yolu, isteğe bağlı ve seçmeye dayanan bir gereklilik değildir; sosyalist çözüm yolu aynı zamanda, realitenin, kitlelerin geniş özlemlerinin ve Yirminci yüzyılın ikinci yarısında değişen dünya karakterinin zorunlu kıldığı tarihsel ve kaçınılmaz bir çözüm yoludur.

Kapitalizmin kalkınmadaki denemeleri emperyalizme tam olarak bağlıdır ve ondan ayrılması imkânsızdır. Çünkü kapitalist dünya ülkeleri, sömürgelerinden elde ettikleri servetlerin temeli üzerinde ekonomik açılma aşamasına ulaşmışlardır. İngiltere'de endüstrinin ve tarımın geliştirilmesinde kullanılan İngiliz yatırımlarının oluşması, İngiltere'nin en büyük bölümünü koparıp götürdüğü Hint servetiyle başlamıştır. Eğer İngiltere, Lankşir'deki dokuma endüstrisine dayanarak açılma dönemine ulaşmışsa; bu, Mısır köylüsünün aç kalması pahasına, İngiliz ekonomisinin kalbine bağlanarak ona kan aktaran bir damar olması sayesinde olmuştur.

Kanunî ve ahlakî hiçbir kurala bağlı olmaksızın halkların servetlerinin başkalarının çıkarı için yağma edildiği emperyalist korsanlık çağı artık geride kalmıştır. Ve özellikle Afrika'da hâlâ biraz canlı olan bu çağın artakalan anılarını da yok etmek gerekir.

Kapitalist kalkınma yolundan başka kalkınmanın bazı tecrübeleri daha vardır ki bunlar da emekçi halkın mutsuzluğu ve sömürüsü hesabına amaçlarına

ulaşmıştır. Bu da ya sermayenin çıkarı uğrunda olmuş ya da, henüz hayatın kapısını çalmamış olan kuşaklar uğrunda hayat dolu kuşakların tam olarak feda edilmesine kadar varan birtakım görüşlerin uygulanmasının baskısı altında gerçekleştirilmiştir.

Mısır'ın tabiatı ise bunların hiçbirine elverişli değildir.

Yağmacılık yoluyla kalkınma ya da sermaye yoluyla kalkınma, yeni insanlık değer ölçülerinin ışığı altında artık ihtimal dahilinde değildir. Bu insanlık değer ölçüleri emperyalizmi yenilgiye uğrattığı gibi angaryayı da ortadan kaldırmıştır. Ve bu insanlık değer ölçüleri bu iki yöntemi ortadan kaldırmakla yetinmemiş; aynı zamanda kalkınma için girişilecek eylemin başka yöntemlerini bilimsel olarak açmış ve böylece çağın ruhunu ve yüksek amaçlarını dile getirmekte de olumlu olmuştur.

Kalkınmanın doğru yöntemini bulmak için elverişli olan yol bilimsel sosyalizmdir. Başka bir yöntemin, özlenen kalkınmayı gerçekleştirebilmesi kesin olarak imkânsızdır. Sermayenin serbest kırakılmasını isteyenler ve bunun kalkınmaya götürecek bir yol olacağını düşünenler ağır bir hataya düşmektedirler.

Çünkü sermaye, geri bıraktırılmış ülkelerdeki tabii gelişimiyle, gelişmiş ülkelerdeki büyük kapitalist tekellerin sömürgelerdeki gelir kaynaklarını sömürerek geliştiği sırada, ekonomik açılmaya önderlik etmeye artık muktedir değildir. Dünya tekellerinin dev gelişmesi, kalkınmaya yönelen ülkelerdeki mahallî kapitalizmin önünde yalnız iki yol bırakmıştır:

1 — Bu mahallî sermayeler, kitlelerin ödediği yüksek gümrük koruma duvarlarının arkasına sığınmadıkça artık rekabet edemez.

2 — Mahallî sermayenin kalkınmadaki tek umudu uluslararası tekellere bağlanmak, onların peşinden gitmek,onların kuyruğu haline gelmek, ve yurtlarını onların peşinden bu tehlikeli uçuruma sürüklemektir.

Öte yandan dünyadaki gelişmiş ülkelerle onlara yetişmek için çaba harcayanlar arasındaki mesafenin genişliği, kalkınma yönteminin, bencil kazanç elde etme itici gücünden başka bir şeyle harekete geçmeyen gerideki bireysel çabalara bırakılmasına artık müsaade edememektedir. Çünkü bu ferdî çabaların, karşılarına çıkacak meydan okumalara karşı koymaya artık muktedir olmadığı kesindir. Bu meydan okumalara karşı koymak ancak üç şartın gerçekleşmesiyle mümkün olabilir:

1 — Ulusal yatırımların yoğunlaştırılması.

2 — Yeni bilimin bütün tecrübelerinin ve verilerinin bu yatırımların verimliliği hizmetine konulması.

3 — Üretim hareketi için geniş kapsamlı bir planlamanın hazırlanması.

Ayrıca, üretimin artırılması yanında dağılımın adaletli olması açısından da mesele, sosyal çalışmaları kapsayacak programların hazırlanmasını gerektirmektedir. Bu programlar ekonomik çalışmaların meyvelerini ve ürettiklerini emekçi halk topluluğuna aktaracak ve bu kitlelerin yöneldiği, yaklaşmak için savaştığı refah toplumunu yaratacaktır.

Millî gelir tabanının genişletilmesi için yapılması gereken çalışmaların, sömürücü özel sermayenin duygusallığına ve serkeş arzularına bırakılması mümkün değildir. Ayrıca ulusal çalışmanın artırdığı gelirin adaletli esaslar üzerinde dağılımının yeniden düzenlenmesinin de, ne denli dürüst olursa olsun, iyi niyete dayanan gönüllülükle gerçekleşmesi mümkün değildir.

Bu durum ulusal devrimin iradesi önüne öyle bir sonuç koymaktadır ki ulusal devrimin o sonuca varmadan amaçlarını gerçekleştirmesi imkânsızdır. Bu sonuç da, halkın tüm üretim araçlarına ve çizilmiş bir plan gereğince onun sağladığı gelirlere yön vermeye egemen olması zorunluluğudur.

Ekonomik ve sosyal kalkınmaya götüren tek çıkar yol bu sosyalist çözüm yoludur. Ve bu yol, aynı zamanda, tüm siyasî ve sosyal şekilleriyle birlikte demokrasinin de yoludur.

Halkın bütün üretim araçlarına egemen olması tüm üretim araçlarının millileştirilmesini gerektirmez, özel mülkiyeti de kaldırmaz ve özel mülkiyetten gelen meşru miras hakkına da dokunmaz. Ancak bu egemenliğe ulaşmanın iki yolu vardır:

1 — Bütün alanlardaki kalkınmayı yönetecek ve kalkınma planındaki başlıca yükümlülüğü üzerine alacak güçlü ve genel bir kamu sektörünün yaratılması.

2 — Bir özel sektörün meydana getirilmesi ve bunun da, sömürüye sapmadan, kendisini de kapsayan plan çerçevesi içinde kalkınmaya ortak yapılması.

Bu iki sektörün ikisine de halkın egemen olması ve ikisinin de halkın kontrolunda bulunması şarttır.

İşte, topluma, geniş kapsamlı, incelenmiş ve çizilmiş bir plan gereğince hayatını yeniden düzenlemesini mümkün kılacak bütün enerjleri veren, insancıl ve bilimsel temellere dayanan, üretim çalışmalarında tüm unsurları bir araya getirmesi mümkün olan tek yol, bu sosyalist çözüm yoludur. Maddî, tabii ve beşerî bütün ulusal kaynakların, halk topluluklarına yarar sağlaması ve onları mutlu bir hayata kavuşturması için pratik, bilimsel ve insancıl bir yöntemle kullanılmasını garantileyen tek yol eşitliğe dayanan sosyalist planlamadır.

Bu planlama mevcut, gizli ve ileride sağlanması muhtemel olan gelirlerin en iyi şekilde kullanılmasının da garantisidir. Ve bu planlama aynı zamanda temel yatırımların sürekli olarak dağılımı, bu yatırımlardan fiilen elde edilenlerin yüksek bir düzeye ulaşması ve mücadeleci halkın tepesine çıkan tahakküm edici sınıfların bencilliği tarafından yaratılan yoksunluğun uzun sürmesi sonucunda meydana gelen aczin ve ihmalin kurbanı olan bölgelere bu yatırımların götürülmesi için de bir garanti teşkil eder.

Bütün bunlardan ayrı olarak planmanın, bir de, toplumumuzun karşısına çıkan tüm engellemeleri göğüsleyecek şekilde düzenli ve bilimsel bir yaratıcılık hareketi olması gerekir. Çünkü planlama sadece mümkün olanın hesaplanması değil, aynı zamanda umutların gerçekleştirilmesi hareketidir. Bunun için toplumumuzdaki planlamadan, ulusal çalışmanın maddî ve insancıl yönden başarıya ulaşmasını kendi çözümünde saklayan çetin denklemin çözüm yolunu bul-

ması beklenir. Bu çetin denklem şudur:

Yeni üretimlere gitmek için yatırımları sürekli olarak arttırmakla birlikte, aynı zamanda mal ve hizmetlerde tüketimi nasıl artırabileceğiz ve üretimi nasıl artırabileceğiz?

Üç hayatî bölüm kapsayan bu çetin denklem büyük ölçüde yetenekli ve güçlü olan, üretici güçleri seferber edebilen ve hem maddî, hem de fikrî yönden yeteneklerini artırabilen ve yetenekleri üretim çalışmalarına bağlayabilen bir örgütün bulunmasına ihtiyaç göstermektedir. Bu örgütten, üretimin, hizmetler çerçevesinin genişletilmesi amacına yöneldiğini ve bu hizmetlerin de kendi yönünden üretimin tekerleklerini öne doğru iteleyen güçler olduğunu bilmesi, anlaması beklenir. Üretimle hizmetler arasındaki bağlar, bunların hızlılığı ve kolayca akışı, halkın hayatı ve halkın içindeki her insan ferdinin hayatı için bir kan dolaşımı yaratmaktadır.

Bu örgütün planlamada merkezî bir esasa, yürütmede ise planın programlarını halkın her topluluğunun ve her ferdinin eline vermeyi garanti edecek bir adem-i merkeziyet esasına dayanması zorunludur.

Bütün bunların sonucu olarak planın büyük kısmının, tümüyle halkın mülkiyeti altında bulunan kamu sektörünce gerçekleştirilmesi zorunludur. Bu, üretim çalışmalarının yeterliliği amaçlayan çizilmiş yolunda iyice yürütülmesinin garantisi değil; aynı zamanda adaletin gerçekleşmesinin de garantisidir. Çünkü bu kamu sektörü tümüyle halkın mülkiyetindedir.

Halk kitlelerinin ulusal mücadelesidir ki yaban-

cı tekelci çıkarları geri alarak millileştirmeye ve bunları,tüm halkın ortak mülkiyeti olan tabii ve meşru yerine döndürmeye azmetmesiyle kamu sektörünün çekirdeğini yaratmıştır. Ayrıca bu ulusal mücadele —hatta emparyalizme karşı giriştiği silâhlı askerî savaş sırasında bile—, bu kamu sektörüne Mısır'daki Fransız ve İngiliz mallarını da müsadere ederek katmıştır. Bunlar, yabancılara verilmiş olan imtiyazlar sırasında ve millî gelirin yabancı emperyalistlerce yağma edilmesinin mübah olduğu dönemlerde halktan gasbedilen mallardı. Yine sosyal özgürlük peşinde koşan ve bütün sınıfsal sömürü yuvalarına saldıran bu ulusal mücadeledir ki üretim araçlarının en büyük kısmını bu kamu sektörüne katmıştır. Bu da Temmuz 1961 Kanunları ve bu kanunların, Mısır'daki geniş kapsamlı değişim iradesini dile getiren derin devrimciliği sayesinde olmuştur.

Kamu sektörüne kalkınmadaki öncü rolünü yerine getirme olanağını veren bu dev adımlar bu konuda belli çizgiler çizmiş, ulusal gerçeklerin ilham ettiği ve bu gerçeklerin şartlarının, olanaklarının ve amaçlarının inceden inceye yapılan hesaplanmasının gerekli kıldığı sınırlar çizmiştir.

Bu çizgilerin ve sınırların şöyle özetlenmesi mümkündür:

1 — Genellikle üretim alanında:

Demiryolları, kara yolları, hava alanları, motor güçleri enerjileri, barajlar, kara, deniz ve hava ulaştırma araçları ve benzeri genel kavşaklar gibi üretim işinin başlıca iskeletlerinin, halkın kamu mülki-

yeti arasında olması gereklidir.

2 — Sanayi alanında:

Ağır ve orta sanayiin ve genellikle maden sanayiinin, halkın genel mülkiyeti çerçevesinde olması gereklidir. Şayet bu alanda özel mülkiyete müsaade edilmesi mümkün olursa, bu özel mülkiyetin de halkın mülkiyetinde olan kamu sektörünün egemenliğinde ve himayesi altında olması şarttır.

Hafif sanayiye gelince; bunun da tekelcilikten sürekli olarak uzak olması gereklidir. Eğer özel mülkiyet hakkı özel sektör alanında açık bulunuyorsa, kamu sektörünün de, buna halkın yararına olarak yön vermesinin sağlanması bakımından, bu hafif sanayi alanında da rolünü elinde tutması gereklidir.

3 — Ticaret alanında:

Dış ticaretin halkın tam kontrolu altında olması gerekir. Bu alanda ithalat ticaretinin, tümüyle kamu sektörü çerçevesinde olması şarttır. Gerçi bu alanda ihracat ticaretine katkıda bulunmak, özel sermayenin ödeviyse de; birtakım oyunların oynanması ihtimalini önlemek için, bu ihracat ticaretinde de çoğunluğun kamu sektöründe olması şarttır. Eğer bu çerçeve içinde bir oran çizmek mümkünse kamu sektörünün ihracatın dörtte üçünü üzerine alması ve özel sektörü de kalan kısmı yüklenmesi için teşvik etmesi şarttır.

İç ticarete gelince; bu alanda da kamu sektörünün bir rol oynaması gereklidir. Kamu sektörünün gelecek sekiz yıl boyunca (bu, on yıl içinde millî geliri iki misline çıkarmayı öngören Birinci Genel Kalkınma Planının kalan süresidir), iç ticaretin en azın-

dan dörtte birinin sorumluluğunu üzerine alması şarttır. Bu hem tekelciliğin önlenmesi, hem de iç ticaret alanında özel ve kollektif faaliyetlere geniş bir meydanının açılması bakımından gereklidir. Tabii şunun da anlaşılması zorunludur ki iç ticaret, şartlar ne olursa olsun sömürme derecesine varamayacak olan bir kâr karşılığında yapılan bir hizmet ve dağıtımdan ibarettir.

4 — Malî alanda:

Bankaların kamu mülkiyetinde olması şarttır. Çünkü paranın görevi ulusaldır ve bu görev çatışmaya ya da maceralara terkedilemez. Sigorta şirketlerinin de, ulusal yatırımların büyük kısmının boşa gitmemesi ve korunması ile iyi yönetilmesinin garanti altına alınması bakımından yine aynı şekilde kamu mülkiyetinde olması şarttır.

5 — Bina ve toprak mülkiyeti alanında:

Özel mülkiyetin iki çeşiti arasında açık bir fark yapılması zorunludur: Sömürücü olan ya da sömürü için kapıyı açık bırakan mülkiyet ile sömürücü olmayan ve hem ulusal ekonomi hizmetindeki, hem de sahiplerinin hizmetindeki görevini yerine getiren mülkiyet.

Tarımsal toprakların mülkiyeti alanında ise Toprak Reformu Kanunları 100 feddanı (1) geçmeyecek şekilde fert mülkiyetinin son haddini sınırlamıştır. Ayrıca mülkiyetlerin son had çerçevesinde bir çeşit

(1) Feddan: Bir çiftçinin karasabanla bir günde ekebileceği toprak birimidir.(M.E.B.)

feodaliteye meydan verecek şekilde toplanmaması için bu sınırın bütün aileyi, yani baba, ana ve birinci derecedeki çocuklarını kapsamasını zorunlu kılmaktadır. Bu sınırlama da önümüzdeki sekiz yıllık dönem içinde tamamlanması mümkün olan bir iştir. Bu süre içinde kanunun felsefe ve ruhunun kapsamına giren aileler bu haddi aşan toprakları nakdî bedel karşılığında Toprak Reformu Kollektif Örgütlerine ya da başkasına satacaklardır.

Yine bina mülkiyeti alanında da Bina Vergilerini Artırma Kanunu, Kiraları İndirme Kanunu ve Kiraların düzenlenmesi Usulünü Sınırlayan Kanun bina mülkiyetini sömürme durumundan uzak bir duruma koymayı garanti altına almıştır. Gerçi genel ve kollektif iskânın artırılması, bu alanda herhangi bir sömürme teşebbüsüne karşı konulmasında pratik yoldan katkıda bulunacaktır, ama yine de kontrolun devam etmesi zorunlu bir iştir.

1961 yılında çıkan Temmuz Kanunları —gerçekleştirdikleri büyük sosyalist eylemle—, ekonomik alanda devrimci atılım gücünün ulaştığı en büyük başarı sayılmaktadır. Daha önce girişilen teşebbüslerin bir uzantısı olan bu kanunlar, sosyalizme doğru dönüşüm eyleminin eşsiz bir başarıyla üzerinden geçtiği bir köprü olmuştur.

Eğer halktaki inanç gücü ve bilinç olmasaydı, halk gericiliğin karşısına kesin olarak çıkmakta bü-

tün gücünü yoğunlaştırmasaydı; bu kesin devrimci aşamanın böylesine yeterlilikle ve böylesine barışçı bir ortamda tamamlanması mümkün olamazdı. Halk, taşıdığı inanç, bilinç ve yoğunlaştırdığı güçleri sayesindedir ki gericiliğin bütün müstahkem mevzilerine saldırabildi ve ülkesindeki servetlerin mukadderatı üzerinde kendi egemenliğini pekiştirebildi.

Şanlı Temmuz Kanunları ve bunların gerçekleştiği kesin yol ve geniş ölçüdeki dönüşüm hareketini izleyen kritik dönemde bu kanunlar sayesinde mülkiyeti halka geçen kurumlardaki işçilerden meydana gelen yüzbinlerce halk çocuklarının harcadıkları yiğit ve başarılı çabalar; bütün bunlar, bu kurumların yeterli bir üretim yapmasının korunmasını ve bu kurumların desteklenmesini mümkün kılmıştır. Bütün bunlar bir yandan halkın kendi kaderine sahip olmak konusundaki azmini ortaya koyarken; diğer yandan da halkın bu kurumları yönetebilecek güçte olduğunu ve halkın, çocukları arasındaki samîmi unsurlar sayesinde en güç ve en ince sorumlulukları bile üzerine alabilecek yetenekte olduğunu göstermektedir.

Şurası gerçektir ki Temmuzda çıkan Sosyalizm Kanunlarını izleyen icraat, zorunlu ve kaçınılmaz olan bir tasfiye hareketini de başarıyla gerçekleştirmiştir.

Gericiliğin sosyal devrim üzerine atılma teşebbüsü belirdikten sonra, feodalite, gericilik ve tahakküm dönemlerinin döküntülerinin ortadan kaldırılması işi kesin bir hareketle tamamlanmıştır. Bu hareket, imtiyazlı sınıfsal mevkilerden hüküm süren ve tahakküm eden zümrelerin özel çıkarları hesabına halkın

amaçları etrafından dönme ve sızma teşebbüslerinin hepsinin önünde yolu kapatmıştır.

Bu girişimler şunu da göstermiştir ki halk, ister irsî bir sınıfsal yolla olsun ister fırsatçı bir asalaklık yoluyla olsun, tüm sömürücü durumları tereddütsüz reddetmekte kesin azimli olduğunu göstermiştir. Yalnız artık gericilikten ebediyen ve tamamen kurtulunmuş olduğunun zihnimizde yer tutumaması da gereklidir. Çünkü gericilik hâlâ bazı maddî ve fikrî etkinliklere sahip bulunmaktadır ve bunlara aldanarak, özellikle emperyalist güçlerce desteklenen Arap âlemindeki gerici kalıntılara dayanarak devrimin boğucu akımının karşısına çıkabilir.

Devrimci uyanış bütün koşullar altında, metotları ne olursa olsun ve hangi güçler tarafından desteklenirse desteklensin, her gerici sızmayı ezmenin üstesinden gelecektir.

Şurası da son derece önemlidir ki millileştirme konusundaki görüşümüz, özel çıkarların ona bulaştırmaya çalıştığı şüphelerden arınmalıdır. Millileştirme üretim araçlarından birinin özel mülkiyet alanından halkın kamu mülkiyeti alanına geçmesinden başka bir şey değildir. Ve bu —sosyalizm düşmanlarının iddia ettikleri gibi—, ferdî teşebbüse bir darbe değildir; bu halkın çıkarına uygun olarak gerçekleşen sosyalist dönüşüm çıkarının gerektirdiği bir durumdur ve yararlanma çerçevesinin genişletilmesinin garantisidir.

Ayrıca devletleştirme üretimin düşmesine de yol açmamaktadır. Tersine kamu sektörünün gerek üretim amaçlarını gerçekleştirmede, gerekse kalitesini yükseltmede en büyük sorumlulukları yüklenebildiği ve en büyük derecede yeterli olduğu, tecrübeyle görülmüştür. Hatta büyük dönüşüm işinin uyguladığı sırada bazı hatalar olduğu takdirde, sorumluluğu alan yeni ellerin sorumluluklarını yüklenmekte alışmaya muhtaç olduklarını anlamamız gerekir. Ne olursa olsun, hatta geçici birtakım güçlüklerle karşılaşmak zorunda bile kalsak, büyük ulusal çıkarların ulusal ellere geçmesi kaçınılmaz bir şeydir.

Devletleştirme —bazı fırsatçı unsurların iddia ettikleri gibi— özel sermayeye, saptığı zaman verilmesi ve dolayısıyla bu mülketin cezalandırılacağı durumların dışında kullanılmaması gereken bir ceza da değildir. Üretim araçlarından birinin fert mülkiyeti alanından kamu mülkiyeti alanına geçmesi, cezalandırma anlamından çok daha büyük ve çok daha önemli bir anlam taşımaktadır.

Kaldı ki kamu sektörünün rolüne bağlanan büyük önemin, özel sektörün varlığını ortadan kaldıramaz. Çünkü kalkınmanın gerçekleşmesi için özel sektörün de kalkınma planında faal bir rolü vardır. Fakat özel sektörden de şimdi, kendini yenilemesi ve çalışması için, —eskiden olduğu gibi— asalakça sömürüye dayanmayan yeni bir yaratıcı çalışma yolu açması beklenmektedir. Özel sermayenin devriminden önce düştüğü kriz aslında kaynağını, Ondokuzuncu yüzyılda servetlerin Mısır'ın dışına götürülmesine yardım et-

miş olan yabancı sömürgeciler döneminden kalma bir mirastan almaktaydı.

Özel sermaye kendisine halkın nafakasından verilen yüksek himaye duvarları arkasında yaşamaya alışmıştı. Ayrıca sömürmesini sürdürmesini mümkün kıldığı için iktidara da egemen olmaya alışmıştı. Halkın bu himaye duvarlarının pahasını ödemesi hiçbir yararı olmadan bir yüktü. Çünkü bu himaye sadece, çoğu zaman, perde arkasında sömürüsünü sürdürmek isteyen yabancı çıkarların mahallî görünüşünden başka birşey olmayan bir avuç kapitalistin kârını artırmaktan başka bir işe yaramamaktaydı. Ayrıca halk, servete tahakküm eden azınlığın çıkarı için ve kitlelerin çıkarının aleyhine olarak imtiyazlı mevkilerini korumasının garantisi için iktidarın yönetilmesi manevralarına karşı eli kolu bağlı olarak seyirci de kalamazdı.

Sosyalist yolla kalkınma, sağlam demokrasinin dayandığı temellerin derinleştirilmesidir ve tüm halkın demokrasisidir.

Kapitalist yoldan kalkınmanın gerçekleştirilmesi ise —bunun şimdiki dünya şartları altında mümkün olabileceğini düşünsek bile—, siyasi açıdan, çıkar sahibi olan ve çıkarları tekelinde bulunduran sınıf için iktidarı pekiştirmekten başka bir sonuç vermeyecektir. Böyle bir düşüncede, çalışmadan elde edilen gelirin hepsi halkın bir azınlığının eline geçecek

ve bu azınlığın elinde o kadar para çoğalacak ki toplumun yoksunluğuna meydan okuyarak bu paraları çeşitli tüketim israflarında darmadağın edecektir. Bunun anlamı da sınıfsal çatışmanın keskinliğinin artması ve demokratik gelişmedeki tüm umutların yok olması demektir.

Sosyalist yol ise —sınıfsal çatışmanın barışçı yoldan çözümlenmesi için verdiği fırsatlarla ve sınıflar arasındaki ayırımların eritilmesi için verdiği olanaklarla—, çalışmadan elde edilen geliri fırsat eşitliği ilkesine uygun olarak tüm halka dağıtır. Böylece sosyalist yol kapıyı, kaçınılmaz gelişmenin siyasî yönden, sermaye ile ittifak halindeki feodalitenin diktatörlüğü yönetiminden, emekçi halkın haklarını ve özlemlerini temsil eden demokratik yönetime ulaşmasına açık bırakmaktadır.

İnsanın siyasî yönden özgürlüğe kavuşturulmasının, özgürlüğünü sınırlayan tüm sömürü zincirlerinin ortadan kaldırılmasından başka bir yolla gerçekleşmesi mümkün değildir.

Sosyalizm demokrasi ile birlikte özgürlüğün iki kanadıdır. Ve özgürlük ancak bu ikisiyle birlikte, halk kitlelerinin yöneldiği yüksek ufuklara doğru kanat çırpabilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Üretim ve Toplum

Arap milletinin, Arap halklarının ve Arap fertlerinin kaderlerinin yabancı başkentlerde ve uluslararası konferans masalarında ya da emperyalizmle ittifak halinde bulunan gericiliğin saraylarında tayin edildiği zamanlar, bir daha dönmemek üzere geçmiştir.

Arap insanı hayatını kurma hakkını devrimle geri almıştır. Arap insanı bundan böyle kendi kaderini verimli tarlalarda, dev fabrikalarda, yüksek barajlar üzerinde ve motor gücüyle harekete gelen sel

gibi enerjilerle bizzat kendisi tayin edecektir.

Arap insanının güneş altında hakkettiği yerini sağlamlaştıracak olan gerçek direniş, üretim mücadelesidir. Geri kalmışlığın telâfisi, ilerlemede atılım yapılması, tüm çetinliklere, komplolara ve düşmanlara karşı koyma gücünün elde edilmesi ve hepsinin kahredilmesi ve yenik kalıntılarına karşı da başarı kazanılması için Arap öznel gücünün gerçek ölçüsü üretimdir.

Mısır halkının her on yılda bir, millî geliri en azından iki misline çıkarmak konusunda önüne koyduğu devrimci amaç, sadece bir slogandan ibaret değildir. Bu, nüfus artışı da göz önüne alınarak, geri kalmışlığa karşı koyabilecek ve kalkınma yolunda öncülük edebilecek güçlerin doğru bir şekilde hesaplanmasından elde edilen bir sonuçtur.

Mısır halkının, ülkesindeki üretim düzeyini dinamik ve güçlü bir yolla yükseltmeye doğru yapacağı atılımda harcayacağı çabaların karşılaştığı en tehlikeli engel nüfus artışı problemidir. Gerçi nüfus artışı problemine karşı koymak amacıyla aile planlaması yapılması konusunda görülen teşebbüsler, yeni bilimle donatılan en doğru çabaların harcanmasını gerektiriyorsa da; mümkün olan en son hızla ve mümkün olan yeterlilikle üretime doğru atılım yapılması zorunluluğu da, aile planlaması denemelerinin verece-

ği sonuçlara bakmayarak bu meseleyi üretim çalışmalarıyla ilgili hesaplarına katması gereklidir.

Millî gelirin her on yılda bir iki katına çıkarılması, nüfus sayısını çok geçecek bir ekonomik gelişme oranı meydana getirecek ve bu düğümlü probleme rağmen yaşama düzeyinin yükselmesi için gerçek bir fırsat yaratacaktır. Mısır halkının gücünün, her zaman millî mücadelenin önüne konması gereken bu amaca bağlı kalmakla olumlu yönden sınanması gereklidir. Hatta ulusal iradenin gerçek ölçüsü, millî gelirin iki katına çıkarılması süresini on yılın altına indirilmesiyle ve ulusal çabanın tahammül edebileceği mesafe ölçüsünde kısaltılmasıyla direkt olarak bağlı bulunmaktadır.

Bu amaca ulaşmak ekonomik ve sosyal planlama yapmakla ve hayattaki vatandaş kuşaklarını, henüz doğmmış olan kuşaklar yararına feda etmeksizin mümkündür. Bu amacı gerçekleştirmenin mümkün oluşu bu kuşakların güçlerini sorumluluk baskısı altında sıkmayacaktır; bu kuşaklardan istenenlerin hepsi şunlardır: Planın üretimle ilgili amaçları çerçevesi içinde ve bu kuşakların yeni bir toplum kurmalarına götürecek yolu çizen sosyal fikrin ilhamıyla ve bu fikrin geliştirebileceği yeni ahlâk değerlerinin ve hayata açık olan, nabzı hayatla vuran insancıl anlamların ışığı altında örgütlü ve emin bir çalışmadır.

Bu da tarımın ve sanayiin geliştirilmesi ve bu gelişme için gerekli olan üretimin temel iskeletleri ve özellikle motor gücü enerjisi ve ulaştırma araçları

alanlarında dev çabaların harcanmasını gerektirmektedir.

Sosyalizmin tarım alanındaki Arap uygulaması toprağın millileştirilmesine ve kamu mülkiyetine geçirilmesine inanmamaktadır. Arap uygulaması —tecrübeye ve incelemeye dayanarak—, feodaliteye yol açmayacak sınırlar içinde toprakta fert mülkiyetine inanmaktadır.

Bu sonuç sadece, köylülerin toprak mülkiyetine karşı uzun zamandır duydukları duygusal özlemlerinin peşinden insiyakî olarak gitmek değildir. Gerçek şudur ki bu sonuç Mısır'daki tarımsal problemin gerçeklerinden çıkmıştır. Bu gerçekler Mısır köylüsünün, kendisine elverişli ortam hazırlandığında yaratıcı çalışmalar gösterebileceğini ispat etmiştir.

Mısır köylüsünün yeteneği, tecrübelerle elde edilen derin bilgilerle dolu uzun bir tarih boyunca, toprağı verimlendirmekte ileri bir dereceye ulaşmıştır; özellikle kendisine, tarım alanındaki bilimsel ilerleme verilerinden yararlanma fırsatı verildiği zaman... Buna ek olarak bir de Mısır tarımı tarihin uzak çağlarından bu yana en düğümlü problemleri için doğru sosyalist çözüm yollarına varmıştır. Bunların başında da sulama ve tüketim gelmektedir. Bunların ikisi de Mısır'da uzun zamandan beri genel hizmetler çerçevesinde bulunmaktadır.

Bu nedenle tarım problemi için doğru çözüm yolu, toprağın kamu mülkiyetine geçirilmesi değildir. Bu problem toprak mülkiyetinin ferde verilmesini ve bu mülkiyetin çerçevesinin, bu hakkın en büyük bir ki-

racı sayısına verilmesiyle genişletilmesini gerektirmektedir. Ayrıca bu mülkiyetin tarımdaki kooperatifleşmeyle sağlam esaslara dayandırılması ve bunun tarımsal üretim alanındaki çalışmaların başlangıcından sonuna kadar birkaç aşamada gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Tarımsal kooperatifleşme yakın bir geçmişe kadar bu kooperatifleşmenin sınırlarından dışarıya çıkmadığı basit bir güvenlik değildir, tarımdaki kooperatifleşmenin ufukları geniş bir cephe üzerinde uzamaktadır. Kooperatifleşme, büyük başarı elde ettiği tecrübelerle ispat edilmiş olan tarımı verimlendirme konusundaki çabaların yoğunlaştırılmasıyla başlayacak, ve köylüyü koruyan, onu, çalışmasının elde ettiği gelirin en büyük payını alan tefecilerden ve aracılardan kurtaracak olan finansman işiyle birlikte yürüyecek ve köylüyü, üretimi artırmak için en yeni bilimsel makine ve araçları kullanmasını sağlayacak dereceye götürecektir. Koopertifleşme bununla da kalmayacak, köylünün emeğine, çabasına ve sürekli geçim çalışmalarına karşılık olarak adaletli bir yarar elde etmesini sağlamak için pazarlamaya kadar devam edecektir.

Mısır'daki toprak problemine karşı alınan devrimci tedbir toprak mülkiyetine sahip olanların sayısının çoğaltılmasıyla balşadı. 1952 ve 1961 yıllarında çıkarılan Toprak Reformu Kanunlarının amacı buydu. Ve bu amaç —üretimin artırılması amacından fazla olarak—, en büyük sulama projelerinin arkasındaki itici güçlerden biri oldu. Bu projelerin en

sarsılmaz sembolü, Mısır halkının kurmak uğrunda çeşitli silâhlı, ekonomik ve psikolojik savaşlara atıldığı Asvan Barajı olmuştur. Bu baraj halkın kendi hayatını yaratmak konusundaki iradesinin ve ezminin bir sembolü olmuştur. Ayrıca bu baraj halkın, mülkiyet hakkını, feodalitenin yüzyıllar süren uzun yönetimi boyunca bu fırsattan yoksun bırakılmış olan geniş köylü kitlelerine vermek konusundaki iradesinin de bir sembolüdür.

Tarım problemine karşı alınan ve toprak mülkiyetine sahip olanların sayısının çoğaltılmasına dayanan bu devrimci tedbirin başarısı ancak tarım alanındaki kooperatifleşmeyle ve bu kooperatfileşmenin genişletilerek küçük toprak sahiplerine canlı ve güçlü bir ekonomi garanti edecek düzeye getirilmesiyle güçlendirilebilir.

Bütün bunlardan sonra üç ufuk daha vardır ki, kırsal bölgelerin geliştirilmesi için, üretimin dev mücadelesinin o ufuklara da yönelmesi gereklidir:

1 — Çölün ve verimsiz toprakların fethedilmesi yoluyla tarımın ufkunu genişletmek.

Yeni toprakların ıslah edilmesi çalışmalarının bir saniye bile duraklamaması gerekir. Nil Vadisi üzerindeki yeşilliğin gittikçe geniş alanlara yayılması ve Nil suyunun her damlasının Nil'in iki yakası üzerinde heder olmaması, zayi edilmemesi, yaratıcı bir hayata dönüşebileceği çizgiye kadar ulaşması zorunludur. Bugün birçok kimseler kendi vatanlarında toprak sahibi olmak için sıra beklemektedirler ve gelecek, her yeni kuşakla birlikte, toprak mülkiyetinin

özlemini haklı olarak duyan topluluklar getirecektir.

2 — Ekilen toprakların verimini artırmak yoluyla tarım gelirlerinin artmasını sağlamak.

Yeni kimyasal gübreler, haşereleri yok eden ilâçlar ve yeni tohum çeşitlerini elde etmek suretiyle tarımda ve tarım metotlarında devrimci bir yol göstermiştir. Ayrıca düzenli bilim yoluyla hayvansal gelirlerin, köylünün tarım ekonomisine kesin destek sağlayacak şekilde geliştirilmesi ihtimali de kuvvetlidir. Bunlardan başka Mısır toprakları üzerindeki tarımsal ürünlerin ekonomik durumunu yeni baştan incelemek ve bu incelemenin sonuçlarına dayanılarak bunları sınıflandırmak konusunda da büyük ihtimaller vardır.

3 — Kırsan bölgelerin —tarıma bağlı olarak— sanayileştirilmesi, çalışma fırsatları için bu bölgelerde geniş alanlar açacaktır. Şunu da her zaman hatırımızda tutmalıyız ki makineleşmedeki ilerlemeyle gerçekleştirilen sanayiin, tarımsal topraklar üzerinde çalışan emekçi ellerin tüm ürettiklerini emmesine müsaade edilmiyecektir. Aynı zamanda şurası da tartışma götürmez ki çatışma hakkı aslında, insan varlığının değerinin gerçek dayanağı olması dolayısıyla aslında hayat hakkıdır.

İşte bunun için iş probleminin, çözüm yolunun bir kesimini de bizzat kırsal bölgelerde bulması gerekir. Ayrıca kırsal bölgelerin sanayileştirilmesi, tarımsal üretimin değerini yükseltmek konusundaki gücünden ayrı olarak, tarlalarda çalışan unsurları, tarımsal üretimin her döneminde çalışan kalifiye işçilerden oluşan yeni kuvvetlerle takviye edecektir.

Kırsal bölgelerde üretim hareketinin geliştirilmesi aynı zamanda örgütlü insan güçlerinin oluşmasına da yardım edecek, bunlar da kendi yönlerinden Kırsal bölgelerdeki hayatın biçimini kesin ve devrimci bir değişimle değiştireceklerdir. Kooperatifleşme de, kırsal bölgelerdeki problemleri çözümlemek için o bölgelerde insan çabalarını harekete getirecek güce sahip kooperatif örgütleri yaratacaktır. Ayrıca Tarım İşçileri Sendikaları da, gizli işsizliğin ziyan ettiği ve enerjilerini heder ettiği milyonların çabalarını seferber etmek gücüne sahip olacaktır.

Kırsal bölgelerde hayat ipliklerini yeniden dokuyabilecek ve ondan köyü kentin seviyesine yaklaştıracak bir uygar kumaş meydana getirecek olan hücreler işte bu güçlerdir. Köyün uygarlık düzeyine ulaştırılması yalnız adalet açısından zorunlu bir iş değil, aynı zamanda gelişme için zorunlu olan temel meselelerden biridir. Kent köydeki doğru çalışmalardan, onu hor görmeden ve ona karşı böbürlenmeden sorumludur ve bu sorumluluk hem vicdanî, hem de kentin kaderini tayin edici bir sorumluluktur.

Köyün, kentin uygarlık düzeyine ulaşması —özellikle kültürel yönden— fertlere planlama bilinci verilmesinin başlangıcı olacaktır. Kalkınma yoluna çıkan ve onu tehdit eden en büyük engele, yani nüfus sayısındaki artış engeline karşı koyma gücüne sahip olan bilinç de işte bu bilinçtir. Çünkü fert hayatında planlama yapılması zorunluluğunun derin bilinci, nüfus artışı probleminin kesin çözümü olacaktır. Yine bu bilinçtir ki bu problemin önünde kaderci bir inanç-

la sürüp giden teslim olma durumunu ortadan kaldıracak ve yerine sorumluluk duygusunu ve matematiğe dayanan bir aile ekonomisinin kurulması bilincini yerleştirecektir.

Endüstri ulusal varlığın güçlü dayanaklarından biridir. Ve ekonomik, sosyal gelişme alanında duyulan en büyük özlemleri gerçekleştiren de yine endüstridir. Bilinçli ve incelenmiş planlamaya cevap verebilecek ve yenilmesi güç olan beklenmedik birtakım engellemelerle karışlaşılmaksızın bu planlamanın programlarını yürütebilecek yaratıcı güç yine endüstridir.

Sanayiye yönelişimizin bilinçli olması ve büyük gelişme mücadelesinde tüm ekonomik ve sosyal yönleri hesaba katması zorunludur.

Ekonomik Açıdan:

Yönelişimizin, bilimin ulaştığı son aşamaya ulaşmayı öngörmesi gereklidir. Yeni üretim araçlarını elde etmemiz bize sadece sağlam bir başlangıç noktası sağlamakla kalmaz; aynı zamanda geri kalmışlığı telâfi etmemizi de sağlar ve Mısır'ın yeni endüstrisine, bizden başkalarının, üretim araçlarının bugünkü üstün duruma ulaşmamış olduğu bir dönemde başladıkları ve kat'ettikleri mesafeyi kapatacak bir üstünlük de verecektir.

Bu alanda, yeni araçların kullanılmasının bütün iş gücü için çalışma olanağı sağlayamayacağı, çünkü bu yeni makinelerin —,özellikle ulaştıkları ileri aşama nedeniyle—, geniş bir iş gücüne ihtiyaç göstermedikleri konusundaki görüşü de hatırlamamız ge-

rekir. Bu görüş kısa vadede doğru olabilir; fakat uzun vadede izleri tamamen ortadan kalkacaktır; çünkü yeni teknik araçlar üretim tabanını hızla genişletmeye muktedirdir. İşte sanayileşmede yeni ufuklara doğru açılmayı sağlayacak ve dolayısıyla iş gücüne daha geniş fırsatlar verecek etken de budur.

Mısır'da endüstrileşme alanı için sınır yoktur. Mısır endüstrisi, Mısır topraklarının en uzak kesimlerine kadar örnek ve yaratıcı çalışmaları yaymak gücüne sahiptir. Tabii ve madensel zenginlikler sırlarının çoğunu hâlâ muhafaza etmektedir. Topraklar üzerinde birçok geniş alanlar vardır ki oralara yöneltilen çabalar bugüne kadar sadece yüzeylerini tırmalamaktan ileriye gidememiştir. Yalnız endüstri alanındaki bilimsel çalışmalardır ki Mısır topraklarını, tüm sırlarını ortaya çıkaracak ve karnındaki tabii ve madensel zenginlikleri fışkırtarak kalkınma hizmetine sunacak duruma getirebilecektir. Bu kaynaklardır ki yeni üretim araçlarını yaratma gücüne sahip olan ağır endüstrinin belkemiğini teşkil edebilecektir. Ve ağır endüstriye özel bir önem verilmesi zorunludur; çünkü yeni endüstrinin dayanacağı esas temeli ancak onunla atmak mümkündür.

Tarımdan ya da maden ocaklarından elde edilen hammadde için, pazarlarda bu maddelerin değerine değer katacak olan mahallî endüstrileşme çalışmalarının bulunması zorunludur. Bu mahallî endüstrileşme yardımıyla sanayi üretiminin gücü artacak ve iş gücü için geniş kapılar açılacaktır.

Ayrıca tüketim sanayiine de büyük önem veril-

mesi gerekir. Bu sanayi dalı iş gücü için birçok kapı açtıktan başka tüketim alanındaki taleplerin büyük viz sağlayan bir kaynak teşkil edecektir. Ayrıca bir kısmını da karşılayacak ve önemli miktarda dö- bu, ağır endüstri alanında dünya çapında bir rekabet yapabilecek duruma henüz ulaşmadığımız yakınlarımızdaki pazarlara geniş ölçüde ihracat yapabilmemiz için de fırsat yaratacaktır.

Tüketim sanayii dalları arasında yer alan gıda sanayii, diğer yollardan daha çok, kırsal bölgelerin ekonomisini güçlendirebilme gücüne sahiptir. Çünkü bunların birçok maddeleri, hayat seviyesinin yükselmiş olmasıyla tüketim talebinin artmış olduğu gelişmiş ülkelerdeki pazarlarda alıcı bulacaktır.

Endüstrileşmeyi geniş kapsamlı bir şekilde anlatırsak deriz ki: Endüstri kısmen ya da tamamen sanayileştirebildiği bütün hammaddeleri sanayileştirme programına almalıdır. Çünkü bu, gelişme hareketinin en büyük amacını gerçekleştirmiş olacaktır; bu, üretimin artmasını gerçekleştirecek ve tüketim taleplerini karşılayabilmesini sağlayacaktır; ayrıca çalışmaya gücü yeten ve kendisine iş verilmesini kutsal bir insanî hak olarak isteyen ellere de çalışma fırsatı verecektir. Ve bu, kalkınma mücadelesinin durmadan gerektirdiği döviz ihtiyacını da karşılayacak bir kaynak olacaktır.

Sosyal Açıdan:

Sanayi, üretim talepleri ile tüketim ihtiyaçları arasında kurulması zorunlu olan insanî dengeyi kurmadan sorumludur.

Mısır'da endüstrileşme politikasının üzerinde kurulduğu felsefe, ağır endüstriye olan yönelimle tüketim endüstrisine olan yönelim arasında kurduğu denge sayesinde bu amacı gerçekleştirmiştir. Yükselen endüstri binasının sarsılmaz temeli şüphesiz ağır endüstridir. Fakat ağır endüstri binası —ona mutlaka öncelik verilmesi gerekmekle birlikte—, tüketim endüstrisine yönelen ilerlemeyi durdurmamalıdır.

Halk kitlelerimizin yoksunluğu uzun sürmüştür. Bu yüzden bu kitlelerimizi ağır sanayi kurmak için tam olarak seferber etmek ve tüketim alanındaki ihtiyaçlarını bilmezlikten gelmek, uzun yoksunluğunun telâfisi konusundaki değişmez hakkıyla bağdaşmamaktadır ve bu, geniş ihtiyaçlarının karşılanması olanaklarını da —haklı bir neden olmadığı halde— işlemez hale getirmektedir.

Öte yandan sanayi Mısır'daki çalışma biçimini de devrimci bir şekilde ve geniş ölçüde geliştirir. Mısır endüstrisinin düzenli bir şekilde programını uygulamaya başladığından beri gerçekleştirdiği büyük başarı, emekçi sınıfının 1961 yılında çıkarılan Temmuz Kanunları sayesinde elde ettiği devrimci hakların pratik dayanağı olmuştur. Bu devrimci haklar emeği makinenin mülkü haline getirmemiş, tersine makineyi emeğin mülkü haline getirmiştir. Çünkü işçi makinenin efendisi durumuna geçmiş ve üretim aracında bir vida olmaktan kurtulmuştur.

Bu devrimci haklar ücretler için asgarî bir had uygulanmasını ve üretim kârlarındaki gerçek ortaklığın yanında işçinin yönetimde de olumlu bir şekil-

de ortaklık yapmasını garanti altına almıştır; bu da çalışan işçi insanın onurunu garantileyen iş koşulları altında olmaktadır. İşte bu esas üzerine bir iş günü yedi saate indirilmiştir.

Tabii işçi hakları alanında yapılan bu devrimci değişikliklere karşılık işçi ödevlerinde de devrimci değişikliklerin yapılması zorunluydu.

Emeğin, toplum tarafından yönetimi altına verilen üretim araçlarından tam olarak sorumlu olması gerekir. Emeğin korumakta olduğu ve güvenle, yetenekle işlettiği üretim araçlarıyla ve yönetime de, kâra da ortak oluşuyla yüklendiği sorumluluk, üretim hareketinde tam bir sorumluluktur.

Şunu da belirtmek gerekir ki bu yeni durum işçi örgütlerinin rolünü gereksiz kılmamakta, tersine bu örgütlerin rollerinin önemini artırmaktadır. Bu yeni durum bu rolü desteklemekte ve üretim işinde yönetimin tarafının karşısında olan bir taraf olmaktan ibaret niteliğini, gelişme hareketinde bir öncü taban olacak sınıra kadar genişletmektedir.

İşçi sendikaları fikrî ve teknik yetenek düzeyinin yükselmesine ciddî olarak katkıda bulunmak yoluyla liderlik görevlerini yerine getirebilir. Sonra da işçilerin üretim yeteneklerini yükseltmeye katkıda bulunur. Ayrıca bu sendikalar işçi haklarını ve çıkarlarını korumak, maddî ve kültürel seviyelerini yükseltmek suretiyle de görevini yerine getirebilir. Kooperatif yoluyla iskân projelerine, tüketim kooperatifleşmesine, işçinin boş zamanlarında ve izinli bulunduğu sürelerde sağlık, psikolojik ve fikrî yönden

yararlanabileceği işleri düzenlemeye ve emekçi toplulukları refaha kavuşturmaya katkısı olan benzeri işlere göstereceği önem de yine sendikanın görevleri arasındadır.

Yeni toplumda işçi yeteneği için endüstriyel gelişme hareketini başarıya ulaştırmaktan, bu amaca ulaşmak için harcayacakları iş enerjisinden ve yine bu amaca ulaşmaktaki yeteneklerinden başka bir ölçü yoktur.

Motor gücü enerjisini ve alt yapı iskeletlerini genişletmek, tarımda da endüstride de üretimden öngörülen amaçlara yönelmenin esasını teşkil etmektedir. Mısır'ın her tarafına motor gücünün ulaşması, köklü dönüşüm enerjilerini ekonomik ve sosyal yönden, içinde bulunduğu gerilikten çıkararak ulusal mücadelenin yöneldiği ileri aşamaya doğru harekete geçirmeye muktedir olan devrimin bir kıvılcımı olacaktır.

Bütün yurdun yeterli bir şekilde kara yolları, demiryolları ve hava alanları şebekeleri tarafından kaplanması gerekmektedir. Çünkü ulaştırmanın kolaylaştırılması ve başarılması, ülkede üretim birliğinin sağlanması konusunda mucizeler gerçekleştirebilir; sonra da yurt toprakları üzerinde, bazı bölgelerin kendi hallerinde bırakılmasına meydan verilmeden her tarafın bolluğa kavuşturulması sonucunu doğurur.

Denizcilik dünyasının ortasında bulunan ve en büyük iki deniz olan Akdeniz'le Kızıldeniz'e komşu olmasından ötürü ekonomik ve politik yönden büyük

önem verilen bir ülkede, deniz sanayiine de özel bir önem verilmesi gereklidir.

Endüstriyel üretimin her yönden gösterdiği ihtiyaçlar, sömürücü olmayan ulusal sermayeye kamu sektörünün yanında tüm üretim faaliyetlerinde önemli ve sorumlu bir rol alması için büyük imkânlar vermektedir. Hatta kamu sektörünün yanı başında özel sektörün rolünün devam etmesi, genel halk mülkiyeti üzerindeki kontrol faaliyetini artırır ve genel ekonomik planlama çerçevesi içinde açacağı serbest rekabet alanlarıyla özel sektör de faal ve çalışkan bir rol alabilir.

1961 yılında çıkarılan büyük devrimci Temmuz Kanunları özel sektörü ortadan kaldırmayı öngörmüyordu. O kanunların başlıca iki amacı vardı:

1 — Vatandaşlar arasında meşru bir adalet gerçekleştirecek, fırsatların çoğunluğun aleyhine olarak azınlığın tekelinde olmasının izlerini yok edecek, aynı zamanda sınıflar arasındaki barışçı çatışma etkenlerini güçlendirerek sınıflar arasındaki ayırımların eritilmesine katkıda bulunacak ve gelişme hareketinin karşısında duran büyük problemlerin çözümlenmesi için demokratik çözüm yollarının kapılarını açacak olan bir çeşit ekonomik eşitliğin yaratılması.

2 — Halkın elinde bulunan kamu sektörünün yeteneğinin yükseltilmesi, planlama sorumluluğunu yüklenebilmesi için gücünün artırılması ve sosyalist temel üzerinde endüstriyel gelişme hareketinde liderlik rolü almasının sağlanması.

Bu iki amaç da parlak bir başarıyla gerçekleşmiş

bulunmaktadır ve bu başarı devrimin itici gücünü ve ulusal birliğin sağlamlığını açıkça göstermektedir.

Bu iki amacın gerçekleştirilmesi, özel sektörün rolüne bir şüphe gölgesi bırakan sömürünün yarattığı düğümlerin kalıntılarını da ortadan kaldırmaktadır. Dolayısıyla bu sektörün önündeki yolu, yürürlükte bulunan Sosyalist Kanunlardan ya da seçilmiş halk örgütlerinin ileride, kalkınma hareketinin atılım yapmasını sağlamak için gerekli görecekleri bazı adımlardan başka, şimdilik kayıt altında alan bir şey yoktur.

Temmuz Kanunlarında dikkatle çizilmiş olan sosyalist sınırlar sömürü izlerini ortadan kaldırmış ve hem kalkınma için kamu çıkarına, hem de sömürüden uzak olan meşru kazanç için de sahibine hizmet eden ferdî çalışmaların önünde de kapıyı açık bırakmıştır. Temmuz Kanunlarının ferdî teşebbüsü kayıtladığını düşünenler büyük bir hataya düşmektedirler.

Ferdî teşebbüsün çalışmaya ve atılımlar yapmaya dayanması gereklidir. Eskiden mevcut olan özel sektör ise çalışmadan önce fırsatçılığa ve tüm atılım ihtimallerini ortadan kaldıran tekelciliğin korunmasına dayanıyordu. Oysa ferdî sermayenin kârdan payını almakta dayandığı kanıt atılımdır.

Öte yandan ferdî teşebbüs eskiden uyguladığı metotlarla artık ulusal özlemleri gerçekleştirme sorumluluğunu üzerine almak gücünde değildir. Örneğin şimdi endüstri için işletilen rezervler, devrimden önceki yıllarda işletilenlerin yüz mislinden daha fazladır. Gelir dağılımının yeniden düzenlenmesi gelişimin

yolunu engellemez, tersine gelir elde edebileceklerin sayısını artıracağı için kalkınmayı daha da canlandırır.

Ferdî sermaye, yeni girdiği dönemde halk iktidarının yönetimi altında olduğunu, bu konuda kamu sermayesinden farklı olmadığını, kendisini meşru sayanın ve kendisine halkın ihtiyaçlarının ışığı altında yön verenin bu iktidar olduğunu ve halkı sömürmeye ya da amacından sapmaya teşebbüs ettiği anda bu iktidarın kendisini müsadere edecek güçte olduğunu bilmek zorundadır.

Halk iktidarı özel sektörü korumaya hazırdır, fakat halkı korumak bu iktidarın en önde gelen ödevidir.

Yabancı sermayenin ve onun kalkınmadaki rolünün burada ele alınması mümkündür:

Yabancı sermayenin çevresinde —geri kalmış ülkelerde, özellikle eskiden sömürge olanlarda— bir şüphe ve tereddüt bulutu meydana gelmiştir.

Halkın toprakları üzerindeki egemenliği ve halkın kendi meselelerinin kaderini kendi eline alması, kendisine, yabancı sermayeye ülkesinde çalışma müsaadesi verebileceği şartları ve bu çalışmanın sınırlarını tespit etme olanağını verir. Mesele, aslında ulusal denemeden çıkarılan birtakım öncelikler gerektirmektedir. Bu ulusal deneme ayrıca, her zaman ekonomik ve sosyal hamleler yapmaya henüz hazır olmayan ülkelerde işlenmemiş hammadde peşinde koşmayı tercih eden uluslararası sermayenin karakterini de hesaba katmaktadır. Çünkü bu sermaye o ülkelerin koşul-

larından yararlanarak en yüksek bir oranda kazanç elde edebilir.

Bunun için ulusal gelişme birinci derecede, amaçlarını gerçekleştirmesine yardım edecek olan bütün şartsız yabancı yardımları kabul eder. Ve bunu, bu yardımı verenlerin, bayraklarının rengi ne olursa olsun bu iyiliklerini takdir derek kabul eder. Ulusal gelişme ikinci derecede de sıkıntıya ve zorluğa düşmeden ödeyebileceği bütün şartsız borçları da kabul eder.

Borçların kendi sınırları içinde belli bir yolu olduğu tecrübeyle anlaşılmıştır. Çünkü onlardan doğan problem, ödemelerinden ve faizlerinin de ödenmesinden sonra ortadan kalkar. Ulusal gelişme üçüncü derecede de yabancı sermayenin bir işletici olarak ulusal faaliyetlerin çeşitli yönlerine katılmasını kabul etmeye hazırdır. Fakat buna ancak zorunlu işlerde, özellikle ulusal alanda bulundurulması güç olan yeni bilgiler gerektiren işlerde başvurulabilir.

Yabancı işletmeciliklerin kabul edilmesi, yönetimlerine de yabancı ortaklığın kabul edilmesi demektr; bunun da anlamı bu işletmeciliğin kârının bir kısmını yıllık olarak —ve sürekli olarak— işletmecilere aktarmak demektir ki bu da, kaytsız-şartsız olarak serbest bırakılmaması gereken bir iştir.

İlk öncelik şartsız yardımlaradır. İkinci olarak da şartsız kredilere yer verilir. Sonra da, yabancı işletmeciliğin kabulüne sıra gelir ki bu da, modern gelişme alanlarında dünya çapında bilgi isteyen yönlerde

bu işletmeciliğin kabulünün kaçınılmaz olduğu durumlarda olabilir.

Halkımız, bilinçli devrimci görüşüyle, yabancı yardımları, gelişmiş olan ülkelerin, gelişme çizgisine ulaşmak için hâlâ mücadele eden devletlere karşı bir ödevi olarak kabul eder. Hatta halkımız tarihten aldığı ders konusundaki anlayışıyla şu görüştedir ki emperyalist bir geçmişe sahip olan devletler gelişmekte olan devletlere açgözlüler için arpalık olduğu alıp götürdükleri servetlerinin bir kısmını geri vermek durumundadırlar. Bu nedenle yardım yapmak gelişmiş devletlerin yükümlü bulundukları ihtiyarî bir ödevdir. Ve bu, emperyalist geçmişe sahip olan devletlerin, sömürdükleri ülkelere sömürmelerinin karşılığı olarak ödeyecekleri kapatılması zorunlu bir çeşit vergi niteliğine yakındır.

Üretim tümüyle toplum içindir, toplumun hizmetindedir, topluma mutluluk gerçekleştirmek, refah sağlamak ve toplumun her ferdini refaha kavuşturmak içindir. Toplum dağınık bir nitelik değildir. Toplum vatan toprakları üzerinde yaşayan ve hem kendileri, hem de çocuklarından ve torunlarından oluşacak olan gelecek kuşaklar için mutlu bir yarın hazırlamak amacıyla özlemlerini diğer vatandaşların özlemleriyle birleştiren her insandan, her fertten oluşudur.

Üretimin gerçek amacı ise mümkün olduğu kadar büyük miktarda genel hizmetler hazırlamak ve bunların, tüm toplum üzerined dalgalanan birer mutluluk bayrağı haline gelmesini sağlamaktır. Üretim

tabanının genişleyeceği ölçüde ve ulusal çalışmayla bu tabana her gün eklenebilen millî yatırımlardan meydana gelecek yeni işletmeler ölçüsünde vatandaşlar arasında fırsat eşitliği için yeni yeni ufuklar açılacaktır.

Sosyal özgürlüğün bir ifadesi olan fırsat eşitliğinin, her vatandaş için gerçekleştirilmesi amacıyla çabaların yoğunlaştırılması gereken bazı temel haklar çerçevesinde belirlenmesi mümkündür:

1 — Her vatandaşın sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı. Bu yararlanmada ilâç ve tedavi alınıp satılan bir metah olmayacak, hiç bir maddî karşılığa bağlı olmayan garanti altına alınmış bir hak olacaktır. Bu hizmetin, vatanın her köşesindeki her vatandaşa kolay ve hizmete elverişli şartlar içinde ulaşması şarttır. Ve sağlık sigortasının, kapsamına tüm vatandaşları alacak duruma gelinceye kadar genişletilmesi de gereklidir.

2 — Her vatandaşın, yeteneği ve doğal gücü ölçüsünde bilimden yararlanma hakkı. Bilim insan özgürlüğünün güçlenmesinin ve onun kazanmasının bir yoludur. Ayrıca bilim ulusal eylem dinamizmini canlı tutmaya ve ona her gün yeni yeni fikirler ve çeşitli alanlarda yeni yeni öncü unsurlar katmaya muktedir olan bir enerjidir.

3 — Her vatandaşın yeterliliği, yeteneği ve elde ettiği bilimle bağdaşır bir işte çalışma hakkı. Çalışma —insan hayatındaki ekonomik öneminden fazla olarak—, bizzat insan varlığının da bir kanıtıdır. Bu alanda ücretler için kanunla garanti altına

alınmış bir asgarî haddin uygulanması, gelirler için de vergilerce garanti altına alınmış adaletli bir azamî haddin uygulanması gereklidir.

4 — Yaşlılık ve hastalık sigortasının çerçevesinin de genilşetilmesi şarttır. Bu sigorta, ulusal mücadeledeki ödevlerini yapmış ve garanti altına alınmış bir dinlenme dönemine girmeye hak kazanmış olanları koruyacak bir şemsiye olacak biçimde genişletilmelidir.

Geleceğin yaratıcısı olan, çocuklardır. Bugünkü emekçi kuşakların, çocukları, öncülük sorumluluğunu başarıyla yüklenmelerini sağlayacak ne varsa hepsini hazırlamaları gereklidir.

Kadının ise erkekle eşit olması zorunludur ve hayatı kurmaya olumlu ve derin bir şekilde katkıda bulunabilmesi için, özgür olarak hareket etmesini engelleyen zincirlerin tüm kalıntılarının da koparılması gereklidir.

Aile, toplumun ilk hücresidir. Aileye, ulusal geleneği koruyaraktan onun dokusunu yenileyebilmesini, tüm toplumu ulusal mücadelenin amaçlarına doğru harekete getirmesini ve onunla birlikte harekete geçmesini sağlayacak olan tüm koruma vasıtalarının verilmesi gereklidir.

Refah toplumu, toplumumuza uzun zaman ıstırap çektiren geri kalmışlığın baskıcı güçlerinin etki

yapamayacağı yeni ahlâk değerleri biçimlendirme gücüne sahiptir. Ayrıca bu ahlâk değerlerinin, özgür insan hayatında iyiyi ve güzeli duyma pınarlarını fışkırtacak özgür, ulusal bir kültürde yansıması zorunludur.

Dinsel inanç özgürlüğünün yeni toplumumuzda kutsallığını koruması gereklidir. Dinlerden fışkıran ölümsüz ruhsal değerler insanlığa doğru yolu göstermeye, hayatını inanç ışığıyla aydınlatmaya ve insanlığa iyilik, hak ve sevgi için sınırsız takatlar bahşetmeye muktedirdir.

Bütün semavî dinler aslında insan haysiyetini ve mutluluğunu amaç edinmiş hümanist devrimlerdir. Din düşünürlerinin en büyük ödevi dini, misyonunun özüyle korumaktır. Dinî misyonun özü hayatın gerçekleriyle çatışmamaktadır. Yalnız bazı durumlarda çatışma, gericiliğin ilerlemeyi engellemek için dini —ruhuna ve tabiatına aykırı olarak— istismar etmeye kalkışmasından doğar. Gericilik bunu da, dinin yüce ilâhî hikmetiyle çatışan sunî yorumlar yapmakla gerçekleştirmek ister.

Aslında bütün dinler ilerici bir misyona sahiptir. Fakat yeryüzünün servetlerini yalnız kendi tekeline almak isteyen gericilik, kendi ihtiraslarını dinle örtmek cinayetini işledi ve ilerlemeyi durdurmak için dinde, bizzat dinin ruhuna aykırı düşen nesneler aradı.

Dinlerin özü insanın hayat ve özgürlük hakkını pekiştirir. Hatta dindeki sevap ve azabın esası da, her insana verilen eşit fırsatlardır Çünkü her insan

büyük Yaratıcısının önünde beyaz bir sayfayla hayatına başlar ve kendi özgür iradesiyle o sayfaya yaptıklarını yazar. Ve din insanların çoğunluğuna fakirlik, cahillik ve hastalık azabını miras bırakan ve bütün iyi şeylerin sevabını bir azınlığın tekeline veren bir sınıfsal teoriyi kabul etmez.

Ulu bilgeliğe sahip olan Allah, dünyadaki çalışmanın ve ahretteki yargılamanın temeli olarak insanların önüne fırsat eşitliğini koymuştur.

Şunu her zaman hatırımızda tutmalıyız ki insanın mücadeleye atılmasının en büyük itici gücü insanın özgür yaşama özlemidir. Gerçi köle insanlar taş taşıma gücüne sahiptirler, ama yıldızların ufuklarına doğru uçma gücüne sahip olanlar yalnız özgür insanlardır.

İnancın sağlam temeli serbestçe yapılan iknadır. Özgürlükten yoksun bulunan inanç ise taassuptur. Taassup da her yeni fikrin karşısına çıkan ve sahibini, insan çabalarının her yerde öne doğru itelediği sürekli gelişimden uzak tutan bir duvardır. İnsanı, ilerlemeye ayak uydurması için harekete getirmeye ve ileriye doğru itelemeye muktedir olan tek güç özgürlüktür. Ve özgür toplumun temeli, güçlü yapısı özgür insandır. Her ferdin geleceğini kurmakta, toplumdaki yerini seçmekte, görüşünü ifade etmekte ve gelişimin yönetilmesine tüm fikriyle, tecrübesiyle ve umuduyla katkıda bulunmakta özgür olması, insanın temel haklarıdır ve bu hakların kanunlar tarafından korunması gereklidir.

Şunun da kafamızda yer alması gerekir ki kanun

özgür toplumda özgürlüğün üzerine tasallut eden bir kılıç değil, özgürlüğün hizmetçisidir. Yine kafamızda yer alması gerekir ki fert, önce sömürü pençesinden kurtulmadıkça hiçbir özgürlüğe sahip olamaz. Sosyal özgürlüğü siyasal özgürlük için bir giriş haline getirecek esas budur; hatta siyasal özgürlüğün tek girişi sosyal özgürlüktür.

Sömürüyü yok etmek, fırsat eşitliğindeki tabii hakkı yerine getirmek, sınıflar arasındaki ayırımları eritmek ve tek sınıf egemenliğine son vermek, sonra da vatandaşın kişisel özgürlüğünü, hatta halkın saflarında gedikler açarak vatana karşı fırsat kollayan, onu soğuk savaş alanlarına çekmek ve savaş sahnesine çevirmek, halkı da ateş yakıtı haline getirmek isteyen dış tehlikelere fırsat vermek suretiyle tüm vatanın özgürlüğünü tehdit eden sınıfsal çatışmayı ortadan kaldırmak hemen gerçekleştirilebilecek işler değildir. Eski toplumdaki sömürenlerle sömürülerek ezilenleri bir araya getirmesi hiçbir şekilde mümkün olmayan çıkarların doğurduğu sınıfsal çatışmaları ortadan kaldırmanın, ayırımları bir defada eritme amacını gerçekleştirmesi ve sosyal özgürlük için, sağlam demokrasi için kapıyı bir gece-gündüz arasındaki sürede açması mümkün değildir. Fakat sömürüyü yerleştirmiş olan sınıfın imtiyazlarını ortadan kaldırmak suretiyle bu çatışmayı ortadan kaldırmak, sınıflar arasındaki ayırımları barışçı yoldan eritme çabası için olanak doğurur ve tüm toplumu gerçek özgürlük çağına yaklaştıracak olan demokratik ilişkiler için en geniş kapıyı açar.

Temmuz Kanunlarının güttüğü ve uğrunda sömürü ve tekelcilik merkezlerine o başdöndürücü darbesini vurduğu büyük sosyal amaçlardan biri de işte buydu. Bu büyük devrimci hareket, Mısır'da ilk defa olarak, sağlam demokrasi olanaklarının gerçekleşmesi için elverişli bir ortam yaratmıştır.

Özgür söz sağlam demokrasi yolunu aydınlatan bir kılavuz ışıktır. Aynı ölçüde özgür yargı da bu demokrasinin kesin ve nihaî bir garantisidir. Söz özgürlüğü demokrasinin ilk girişidir, kanun egemenliği ise demokrasinin son garantisidir. Söz özgürlüğü, hangi biçimde olursa olsun düşünce özgürlüğünün ifadesidir. Söz özgürlüğünün en belirli görünüşü olan basın özgürlüğü için de her türlü garantinin bulunması zorunludur.

Derin kavramıyla salğam demokrasi, hükümeti halkçı bir araç haline getirirken halkla hükümet arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırır. Fakat özgür basının da tıpkı parlamento gibi halk iradesinin bir aracı olan hükümet üzerinde güvenilir bir kontrol yapması gerekmektedir.

Ayrıca kanun egemenliğinin de, toplumumuzdaki yeni değer ölçülerini ifade edecek şekilde ve bilinçli olarak geliştirilmesi gerekir. Hâlâ sosyal ilişkilerimize egemen olan birçok kanun maddeleri değişik bir ortam içinde hazırlanmıştı. Oysa kanunun gücünü artıran ilk etken, kaynağını gelişen toplumun durumlarından almasıdır.

Aslında özgürlüğün biçimlerinden biri olan kanunun, özgürlüğün ileriye doğru atılım yapmasına

ayak uydurması ve maddelerinin, hayatımızdaki yeni değer ölçüleriyle çelişmemesi gerekir. Özgürlüğe giden yol artık açılmıştır ve üzerinde hiçbir duvar, hiçbir engel kalmamıştır.

Mısır'daki Arap halkının eşitlik ve adalet temelleri üzerinde kurmakta olduğu bu yeni toplum, ahlâkî ilkeleri akılcı ilerlemesine henüz ulaşmamış olan bir dünyada koruyucu bir zırha muhtaç bulunmaktadır.

Birleşik Arap Cumhuriyeti'nde silâhlı kuvvetlerin rolü toplumun kurulması hareketini dış tehlikelere karşı korumaktır. Ayrıca halkın büyük özlemlerine kavuşmasını engellemek isteyen her emperyalist-gerici teşebbüsü ezmeye hazır olmak da yine silâhlı kuvvetlere düşen bir görevdir. Bunun için halk, silâhlı kuvvetlerine, her zaman hazır durumda ve güçlü durumda olma ve mutlak bağlılıkla, fedakâr ve feragatkârlıkla halkın özlemlerine hizmet edebilecek durumda olma olanağını vermektedir.

Birleşik Arap Cumhuriyeti silâhlı kuvvetlerinin karada, denizde ve havada kesin bir üstünlüğe sahip olması, selâmetinin sorumluluğu birinci derecede Birleşik Arap Cumhuriyeti silâhlı kuvvetlerine ait olan Arap bölgesi içinde hızlı hareket gücüne sahip bulunması zorunludur. Ayrıca bu kuvvetlerin silâhlanmada modern bilimsel gelişmeye ayak uydurması ve açgözlü güçlerin serkeşliklerini durduracak, saldırıya geçtiklerinde onları yenilgiye uğratabilecek olan püskürtücü silâhlara da sahip olması gereklidir.

Fırsat kollayan tehlikelere karşı kendimizi savunmanın en büyük çeşidinin aslında öznel ilerleme ol-

duğunda şüphe yoktur. Ne var ki göz dikici ihtiraslara açık bulunan bir bölgede yaşadığımızı bilmemiz gerekir. Düşmanlarımızın ilk hedeflerinden biri de, bizi sürekli olarak tehditlerinin «merhameti» altında tutabilmek için, gelişmeyi gerçekleştirecek olan öznel kuvvet aşamasına ulaşmamızı engellemek olacaktır. Arap ulusunun ve gelişmesinin düşmanlarının tabii hedefi, Arap ilerici mücadelesinin öncüsü ve savaşçı kalesi olan bizzat Birleşik Arap Cumhuriyeti'dir.

Uluslararası emperyalist güçler ve tekeller değişmez bir amaca doğru gitmektedirler. Bu da Atlas Okyanusu'ndan Basra Körfezi'ne kadar uzanan Arap topraklarını askerî egemenlikleri altına almak ve böylece bu toprakları sömürmeye ve yağmalamaya devam etme olanağına kavuşmaktır.

Emperyalist entrikalar o dereceye varmıştır ki Arap yurdunun kalbinde, Filistin'de Arap topraklarının bir parçasını —haklı ya da kanunî hiçbir dayanak olmadan— koparıp, askerî tehditten başka bir yolla yaşamayan faşist militarist bir kuvvetin kurulması yararına gasbetmiştir. Bu askerî tehdit de gerçek kaynağını, İsrail'in emperyalizmin bir maşası olmasından almaktadır.

Emperyalist-siyonist saldırgan planlarını geri püskürtecek bir güç niteliğinde bir ulusal ordu kurma sorumluluğunu yüklenebilecek olan tek Arap devleti hem şimdiki koşullar altında, hem de tarih ve realite açısından Birleşik Arap Cumhuriyeti'dir. Halkın ekonomik ve sosyal ilerlemeye doğru akın etmesini sürdürmesi, ulusal ordunun kurulmasını sadece sınır

çizgilerini bekleyecek yüzeysel bir kabuk değil, mücadelenin gerçek bir zırhı haline getirmektedir.

Ulusal orduların dinamizmi ekonomik ve sosyal temellere dayanan ulusal kuvvette gizlenmektedir. Çünkü savaş gücünün saldırıyı püskürtme, zaferi elde etme ve bu zaferi pekiştirme olanağına sahip olması için gereken maddî ve beşerî ihtiyaçlarını karşılayan büyük kaynak, ulusal gelişmedir. Şunu da her zaman göz önünde bulundurmalıyız ki savunma ihtiyaçlarının kalkınma ihtiyaçlarını bastırmaması gerekir. Kalkınmayla pekiştirilmeyen savunma, uzun sürecek savaşta uzun bir dayanıklılık gösterme gücüne sahip olamaz. Fakat ulusun vurucu gücünü kuvvet ve sebat araçlarıyla besleyen ve ona, çarpışmalar ne denli uzun sürerse sürsün, düşmana öldürücü darbeyi indirme gücü veren kuvvet, ekonomik ve sosyal gelişmedir.

Toplumumuz şuna inanmaktadır ki vatanın da, vatandaşın da özgürlüğü her şeyden önce, adalet üzerine kurulan barışla sağlanır. Fakat toplumumuzun, büyük ilkeleri yerleşinceye ve bu ilkeler, içinde yaşadığımız dünyaya da hâkim oluncaya kadar, vatanın ve vatandaşın özgürlüğü için, barışı kuvvetle sağlamlaştırmaya sürekli olarak hazır olması gerekir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Sosyalist Uygulama ve Güçlükleri

Toplumun amaçlarını gerçekleştirmesi için önünde bulunan tek araç insanın yaratıcı çalışmasıdır. Çalışma şereftir, çalışma haktır, çalışma ödevdir ve çalışma hayattır. Ve ilerlemenin tek anahtarı da insanın çalışmasıdır. Çağımızın karakteri insanın çalışmasından başka artık özlemlerinin gerçekleştirilmesi için bir vasıta kabul etmemektedir.

Geçen yüzyıllarda başka toplumların bir kısmı sömürgelerinin servetlerini yağma etmek, halkların zenginliklerini sömürmek ve halkları başkası için kö-

lelik yapmaya zorlamak yoluyla ulusal gelişmelerine kaynaklar bularak ekonomik alanda açılabilmişlerdir.

Bazı toplumlarda da emekçi sınıfın —insanlıkla bağdaşmayan bir şekilde— millî ya da yabancı sermaye tekellerinin çıkarı için angarya yapmak zorunda bırakıldığı durumlarda gelişme gerçekleştirilmiştir.

Diğer bazı denemelerde de bu gelişme, hayattaki kuşaklara uygulanan son derece kasvetli bir baskı altında gerçekleştirilmiştir. Bu baskı, hayattaki kuşakların çalışmasının tüm meyvelerini, beklenen yarınlar uğrunda koparmıştır. Oysa bu kuşaklar beklenen o yarınları görememişler ya da gönüllerine vurulmuş birer psikolojik çöküntü kilitleri taşıyarak ve terör, despotluk karartıları tarafından hayal kırıklığına uğratılarak bu yarınlara yetişebilmişlerdir.

Şimdi ise çağımızın karakteri bunların hiçbirini kaldırmamaktadır. İnsanlık emperyalizmin şerrine karşı artık uyanmıştır ve kendini, bu şerri yok etmeye adamıştır. Emekçi sınıf ise angaryada sürüklenerek bu amacı gerçekleştirmeye götürülemez. Evet halklardaki yaratıcı takatlar yarınları yaratabilirler, fakat toplucа akıtılan kan banyoları içinde bu yarınlara sürüklenerek değil. Bilimsel ilerleme, bu çürümüş metotların hiçbiri olmadan, ekonomik alanda açılma aşamasına ulaşılmasını gerçekleşmesi mümkün ve gerçekleşmeye elverişli bir iş haline getirmiştir. Ayrıca çağımızın karakteri ve yüksek amaçları, bu

eski metotların uygulanmasını imkânsız kılmaktadır.

Yarınlara götürecek olan yol, bilimsel planlamaya dayanan düzenli ulusal eylemdir.

Planlama esasına dayanan ulusal çalışmanın, üretim organları önünde ve onun bütün kademelerinde yol gösterici olması gerekir. Hatta her ferdin, her zaman ulusal eylemdeki yerini bilebilmesi için bu eylemdeki sorumluluğunun, önünde açık ve seçik olarak belirli olması gerekir. Bu da, geniş kapsamlı planın, ekonomik ve sosyal amaçlarıyla birlikte, üretim organları tarafından ulaşılabilir bir detaylı programa dönüşmesini gerektirir. Bu da, üretimin nicel ve nitel yönden, üretici güçleri bağlayan belli aşamalara bağlanmasını ve tahsis edilmiş üretimler çerçevesinde bütün çalışmaların tamamlanmasını zorunlu kılmaktadır. Üretim hareketinde nicelliğin ve netelliğin zaman ve finansman hesaplarından ayırt edilmesi mümkün değildir. Yoksa üretim hareketinin dengesi ortadan kalkar ve bu hareket tehlikeye uğrar. Hizmetler programında da durum aynıdır.

Her vatandaşın geniş kapsamlı plan içindeki belli sorumluluğunu bilmesi, gerçekleşmesi muhakkak olan belli haklarının bilincine varması —tüm ulus çapında amaçlara ulaşma ihtimalini güçlendirecek şekilde sorumluluğun dağılımı olmasından başka—, aynı zamanda ulusal eylem anlamının devrimci bir hareketle, belirsiz, karmaşık ve yaygın genel kavramlardan eylemsel ve kavramsal bir açıklığa geçişidir de. Bu eylemsel ve kavramsal açıklık, ferdi, günlük mücadelesinde toplum hareketine bağlar ve onu tarih

yönünden gözüpek bir duruma getirir, aynı anda onunla tarihin akışına da yön verir.

Ulusal eylem felsefesinin, yurdun bütün alanlarında çalışanların hepsine ulaşması şarttır. Ve her birine kendisi için en elverişli yoldan ulaşması gerekir. Bu, fikrin tecrübeyle irtibat halinde olmasını ve teorik fikirlerin deneysel uygulamayla bağlantılı olmasını sürekli olarak garanti altına alır.

Denemenin başarıya ulaşmasına yardım eden en büyük etken fikrî açıklıktır. Ayrıca deneme de kendi yönünden fikir açıklığını artırır ve ona realiteye etki yapacak, ondan etkilenecek biçimde kuvvet ve bolluk verir. Ulusal eylem de bu yaratıcı alışverişten, başarıyı gerçekleştirecek en büyük olanakları elde eder.

Burada en gerekli işlerden biri de yazı yazılmasının teşvikidir. Çünkü yazılan yazılar herkesi birbirine bağlayan ve geleceğe de geçen bir bağdır. Ayrıca yazılan yazılar fikir ve denemeyi birbirine bağlayan zincirde önemli bir halka teşkil etmektedir. Gerekli işlerden biri de ulusal eylemden sorumlu olan bütün görevlilerin fikirlerini yazmaya teşvik edilmeleridir. Çünkü bu fikirler böylece yürütmeden sorumlu olanların önüne serilmiş olacaktır. Ayrıca yürütme mevkiindeki bütün görevlilerin de düşüncelerini yazmaya teşvik edilmeleri gerekir. Çünkü bu düşünceler yönetimden sorumlu olanların önüne serilmiş olur. Bu da, tesadüfe ve hazırlıksız çıkışlara bırakılması mümkün olmayan, düzenlenmesi gereken bir iştir. Bunun düzenlenmesi ulusal eylem için, fikir

ufuklarını sınırlamayan ve yürütme denemesinden elde edilen yeni bilgilerle donatılarak büyük bir kaynak meydana getirecektir. Bu kaynak da ulusal yeteneklerin kontrol mekanizmasının yükselmesine ve ondan yararlanma çerçevesinin genişletilmesine katkıda bulunacaktır.

Büyük dönüşüm dönemleri tabiatıyla, aşamanın karakterinin bir parçası olan tehlikelerle doludur. Fakat bütün bu tehlikelere karşı en büyük garanti özgürlüğün, özellikle seçilmiş halk meclisleri aracılığıyla kullanılmasıdır.

Ulusal eylemin, tümüyle ve bütün kademelerinde selâmetle amaçlarına ulaşması demokratik yoldan başka bir yolla mümkün değildir. Demokrasinin yolu da tüm üretim merkezlerinde özgürlüğün bulunmasından geçer. Çünkü böylece bu merkezlerde çalışanların hepsi teknik ve ulusal çabalarını tümüyle eylemin tamamlanmasına verme olanağını bulurlar. Tabii bunun da zincirleme sorumluluğu hükümleri altında olması şarttır. Demokrasinin bir diğer yolu da halk meclislerinin bütün üretim merkezleri ve idarenin tüm merkezî ya da mahallî tüm organları üzerinde otorite sahibi olmalarıdır. Çünkü bu, halka, sürekli olarak üretim amaçlarını belirleyici ve aynı zamanda bu amaçlara ulaşmak için yürütülen çalışmaları kontrol edici bir otorite haline gelme olanağını verir.

Eleştiri ve öz-eleştirinin kullanılması ulusal eyleme, sürekli olarak durumlarını düzeltme ve bunları eylemin büyük amaçlarıyla bağdaşır hale getirme

olanağını verir. Gerçekleri örtbas etmek ya da bilmezlikten gelmek için girişilecek herhangi bir teşebbüsün pahasını, halkın mücadelesi ve halkın ilerlemeye yönelen çabaları ödeyecektir. Halk lider kadroları bunun meydana gelmesine fırsat verirlerse bu lider kadroları kendilerini liderlik mevkiine getirmiş olan halkın hukukunda kusur etmiş olmakla kalmayacaklar; aynı zamanda kendilerini kitlelerden soyutlamış, kitlelerle olan bağlarını yitirmiş, kitlelerin problemlerini çözmekten âciz olduklarını teslim etmiş olacaklardır. Ve dolayısıyla bu lider kadroları öyle bir duruma gelmiş olacaklardır ki önlerinde iki yoldan başka bir yol kalmayacaktır: Ya görevlerinden çekilenler ya da halk tarafından düşürülecekler ve halkın kendilerine teslim etmiş olduğu liderlik görevleri ellerinden alınacaktır.

Yapıcı eleştiri ve cesur öz-eleştiri özgürlüğü, ulusal yapının selâmeti için zorunlu bir garantidir. Fakat devrimci eylem içinde birbirini izleyen dönüşümler dönemlerinde bu zorunluluk bir kat daha artar. Özgürlüğün böylece kullanılması yalnız ulusal eylemin korunması için gerekli değil, aynı zamanda bu eylemin tabanını genişletmek ve onu yürütmek üzere ortaya çıkanların garantisini çoğaltmak için de gereklidir. Çünkü özgürlüğün bu şekilde kullanılması, ulusal eyleme katılmadan önce tereddüt edebilecek olan birçok unsurların seferber olması için de faal bir yol olacaktır. Bu unsurların olumsuz tutumlarını ortadan kaldıracak ve onları arzularına bağlı olarak mücadele amaçları için seferber edecek

olan tek çare özgürlüktür.

Temmuz 1961'de ulusal servetin dağılımının yeniden düzenlenmesi için girişilen büyük devrimci hareketten sonra, özgürlüğün kullanılması ulusal mücadelenin güvenliğine karşı artık tehlike teşkil etmemektedir. Hatta tersine özgürlüğün kullanılması ulusal mücadelenin bir emniyet süpabı olmuştur. Çünkü özgürlüğün kullanılması, halkın elinden mücadelesinin meyvelerini almak için düzenlenecek her komplo ve girişilecek her teşebbüsün üzerine atılma gücüne sahip olabilecek bir halk gücünü yaratacaktır.

Özgürlüğün kullanılması ayrıca devrimci eylem için, yenilenen lider kadroları yaratacak, bu lider kadrolarını genişletecek, her zaman öne doğru l;s leyecek ve ferdî tahakküm eğilimlerini püskürtmeye muktedir olacak olan kollektif düşünceden bir liderlik yaratacaktır. Bundan başka da özgürlüğün kullanılması ulusal eyleme geniş ölçüde garantiler sağlayacaktır.

Lider kadrolarının özgürlüğünün, kaynağını halk tabanlarının özgürlüğünden alması zorunludur. Lider kadroları çalışmalarını zorla ve taassupla yürütemezler. Aslında gerçek liderlik, halkın isteklerini hissederek dile getirmek, gerçekleştirilmesi için çareler bulmak ve bunları gerçekleştirecek olan çabaların peşinde halkın güçlerini yoğunlaştırmaktır.

Yeni Anayasada halk lider kadrolarının tabanlarına dönmesi ve güçlerinin asıl kaynakları önünde sorumluluklarının pekiştirilmesi işinin düzene bağlanması gereklidir. Şunu da her zaman hatırlamamız

gerekir ki halkın tabanları doğal olarak devrimcilikle doludur ve tabanların devrimciliği, ilerleme için sürekli ısrarı, lider kadrolarının devrimci olması için iteleyici bir güç olacaktır.

Halkın takatlarını eyleme sokmak için hareketa getirmenin, kitleleri umut içine boğmak yoluyla olması gerekli değildir. Büyük dönüşüme, tabii olarak, mücadeleye bağlanan büyük umutlara yöneliş de eşlik etmektedir. Fakat halkın önünde, beklenen amaçlara ulaşmanın çetinliğinin bütün açıklığıyla anlatılması da bu dönemdeki en büyük ve en gerekli ödevlerden bir tanesidir. Eski toplum düzeninde sadece devrimci dönüşüm yapmak kitlelerin özlemlerini gerçekleştirmez; ancak özlemlere ulaştırabilecek tek yol sürekli çabalardır.

Bu aşamada hiç kimsenin kitleleri hayallerle aldatmaya hakkı yoktur. Ancak devrimci dürüstlük, kitlelerin, özlemlerine kavuşmak için sorumluluklarını tam olarak bilmelerini gerektirir. Bu, her zaman hesaba katılması gereken bir iştir. Fakat bununla birlikte kitlelerin özlemlerinin ölçülmesi ve bu özlemlerin gerçekleştirilmesi için eylemin liderliğinden sorumlu olanların morallerinin de ölçülmesi gereklidir.

Fikrî serkeşlik, karşısına çıkılması ve yok edilmesi gereken bir tehlikedir. Uulusal mücadeleyi, atılım yapma gücünü sınırlayacak ya da bu mücadelede tereddüt ruhunu yayacak olan birtakım yorumlarla ya da basmakalıplarla donduranlar, güçsüzlükleri ve ulusal gerçeklerden çıkan yaratıcı düşünce-

deki acizleri ölçüsünde ancak toplumun gücünü azaltırlar.

Uulusal gelişme kalıplaşmış sözcüklerin yüksek perdeden söylenmeleriyle gerçekleşemez. Herhangi bir halkın yaratıcı takatlarının serbestçe hareket etmesi tarihle, tabiatle, o halkın içinde yaşadığı dünyaya etki yapan ve egemen olan gelişmelerle bağlantılıdır. Boşluktan ilerlemeye başlayabilen hiçbir halk yoktur. Aksi takdirde sadece boşluğa doğru ilerleyecektir.

Bu dönemde fikir serkeşliğindeki tehlike, tecrübe ve adım atılmasını engelleyerek ancak manevî bir terör yaratır.

Ulusal gelişimi harekete getirmek için ortaya çıkan yeni lider kadroları büyük güçlerdir ve misyonlarını istenen başarıyla yerine getirebilmeleri için korunmaları gereklidir. Uygarlığın yaratıcısı olan bu vatanın her alanda sahip bulunduğu uzman ve sanatçı zenginliği, üzerinde titrenilmesi gereken, geliştirilmesi ve korunması zorunlu olan tükenmez bir değerdir.

Bazen de bu lider kadroları kendilerini kendilerinden koruma ihtiyacına düşerler: Bu lider kadroları, ulusal belişmenin en büyük problemlerinin idarî ve bürokratik düğümlenmeler arasında çözümlenebileceğini sanarak hataya düşebilirler. Çünkü bu düğümlenmeler ulusal eyleme yardımcı olmazlar,

tersine onun yükünü daha da ağırlaştırırlar.

Eğer bu lider kadroları bu sanılarından doğan hatayla başbaşa bırakılırlarsa, devrimci eylemin fışkırmasını engelleyebilir ve bu eylemin sonuçlarını dondurarak onlara muhtaç olan kitlelere ulaşmalarını önleyebilir, kitlelerden soyutlanmış bir sınıf haline gelebilirler. İdarî makamlar, kendi büyük organlarının aslında amaç olduklarını düşünürlerse hayatın en büyük hatasını işlemiş olurlar. Çünkü bu organlar genel hizmetlerin düzenlenmesi için birer araçtan ve bu hizmetlerin kitlelere sağlam bir şekilde ulaşması için birer garantiden başka birşey değildir.

Yetkiler üzerinde çatışma da ulusal gelişimde çalışan lider kadrolarının felce uğramasına aynı derecede yol açar. Çünkü bunlardan her biri diğerinin çabaları önünde bir engel olur, çalışmalarını durdurur ve bu çalışmaların izlerini ortadan kaldırır. Ayrıca büyük yektilerin az ellerde toplanması, gerçek yetkinin, halkın önünde ondan fiilen sorumlu olanlardan başkasına geçmesine tartışmasız olarak yol açar.

«Bir tek ikişinin bir tek işi olacak» ilkesine dayanılarak çıkarılan devrimci kanunun gerçek kaynağı da işte bu hesaptı. Bu sadece adaletin yerine getirilmesi değil, aynı zamanda kişinin bilgisine ve gücüne uygun bir işte olması amacına varmak için yapılan bir girişimdi.

Yeni lider kadrolarının sosyal rollerinin bilincine ermeleri zorunludur. Bu lider kadrolarının bu dönemde uğrayabilecekleri en büyük tehlike, kendilerinin, eski sınıfın yerine geçen yeni bir sınıfı temsil ettiklerini ve eski sınıfın imtiyazlarının bu yeni sınıfa geçtiğini sanarak sapmaları tehlikesidir.

Kalkınma hareketindeki büyük projeleri uygulayan lider kadroları, ayrıca, israfın da —kişisel bir yararlanma amacını gütmese bile—, bir çeşit sapma olduğuna inanmak ihtiyacındadırlar. Çünkü israf, halkın kalkınma hareketinin yakıtı olan servetinin heder edilmesi demektir. Üretim masraflarının haklı bir gerekçe olmadan çoğaltılması da israfın kapsamına girmektedir. Ayrıca israf yeni projelerin incelenmesinde, sorumluluğun takdir edilmeyişini de kapsamakta ve çalışmada gerekli olan uyanıklığın gösterilmemesinden yürütmede yapılan ihmale kadar uzanmaktadır.

Bütün bunlar büyük dönüşüm aşamasının özelliklerinden ve tehlikelerindendir. Fakat özgürlüğün kullanılması yoluyla bunları kontrol altına almak ve etkilerinin önüne sınır koymak mümkündür.

Devrimci eylemin mutlaka bilimsel bir eylem olması şarttır. Devrim geçmişi yıkma hareketi değil, geleceği kurma hareketidir. Devrim bilimden yoksun olursa o zaman bu, devrimin sadece bir asabî patlama olduğu, ulusun bu patlamayla uzun tıkanıklığın-

dan kurtulup bir soluk aldığı, fakat bu patlamanın ulusun durumunda hiçbir değişiklik yapmayacağı anlamına gelir.

Devrimci yönetimin gerçek silâhı bilimdir. Çeşitli kademelerdeki üniversitelerin ve bilim merkezlerinin oynamaları gereken büyük rol işte burada başlar. Devrimin asıl öncüsü halktır, devrimci zaferi gerçekleştirecek olan silâh ise bilimdir. Ulusal eylemdeki tecrübeleri, hataları, sonucu güvenilir bir ilerleme haline getirecek olan tek etken bilimdir. Bilimden yoksun olan tecrübe ve hata hiçbir nedene dayanmayan birtakım eğilimlerden ibaret kalır ve bir defa isabetli olabilir, ama onlarca defa da isabetsiz olur.

Geleceğin kurulmasında üniversitelerin ve bilimsel araştırma enstitülerinin sorumluluğu, çeşitli halk organlarının sorumluluğundan daha az değildir. Halk kuruluşları bilimsiz olarak kitlelerin hamasetini coşturabilirler, fakat kitlelerin dilediklerini gerçekleştirmek için çalışmaya ancak bilim sayesinde muktedir olabilirler. Bu düşünceden hareket edersek üniversitelerin fildişi kuleler olmadığını, halka hayat yolunu gösteren ilerici öncü kurumlar olduğunu anlarız.

Geri kalmışlığı telâfi etmek için önümüzde bulunan tek yol, bilimin çeşitli dallarını kavramaya muktedir olmamızdır. Hatta ulusal mücadele bilime dayandığı takdirde, geçmiş geriliği yeni ilerlemenin gerçekleştireceklerinin önünde bir işaret haline getirecek olan bir atılım için en büyük fırsatı da ken-

di kendine verebilir. Geri kalmak zorunda bırakılan uluslar şimdi, ileri bilime dayanarak ilermeye başlayabildikleri takdirde kendileri için bir başlangıç noktası garanti ederler ki bu nokta, kendilerinden önce geleceklerini hazırlamış olanların başladıkları noktadan daha üstündür. Bu nedenle de bu uluslar ötekilerine yetişmek ve onları geçmek için, kendilerine daha hızlı atılım yapabilme gücünü verirler.

Halkımızın bugün ortaya atılıp göğüslediği büyük ekonomik ve sosyal problemlerin mutlaka bilimsel çözüm yollarıyla çözümlenmeleri gerekir. Ayrıca bilimsel araştırma merkezlerinin, mücadelenin bu döneminde, bilimin topluma mal edilmesini sağlayacak biçimde kendilerini geliştirmeleri beklenmektedir. Bilimin bilim için olması, aslında, ulusal gücümüzün bu dönemde ağırlığını yüklenemeyeceği bir sorumluluktur. Bu nedenle bu dönemde «bilim toplum için» ilkesinin «Kültür İhtilâli»nin sloganı haline gelmesi gerekir. Kaldı ki ulusal mücadelenin amaçlarına ulaşması, gelişmemizin ilerdeki bir döneminde, dünya ile birlikte, «bilim bilim için» ilkesine olumlu olarak katkıda bulunmamıza imkân verecektir.

«Bilim toplum için» ilkesi de, bilginleri, yalnız doğrudan doğruya ekmek problemlerine bağlı kalmaya zorlayan bir engel olmamalıdır. Yoksa bu, istediğimiz ekmek için dar anlamda bir yorum olacaktır. Şunu unutmamalıyız ki bu andan itibaren atom çağına girmekten bir an bile geri kalamayız. Daha önce buhar çağından ve elektrik çağından geri kalmıştık. Bu geri kalmışlık —bunu zorla başımıza ge-

tirenin kalıredici emperyalist ve gerici güçler olduğu halde—, bize çok şeye mal oldu ve hâlâ da mal olmaktadır. Fakat şimdi atom çağının şafağı dünya üzerinde ağarırken, bu şafağı başlatanlarla birlikte bizim de başlatmamız gerekir.

Savaş için nükleer enerji bizim amacımız değildir. Fakat refah hizmetindeki nükleer enerji, ulusal kalkınma mücadelesinde mucizeler gerçekleştirmeye muktedir olacaktır.

Kaldı ki şunu da her zaman hatırlamamız gerekir ki, kaynaklarını semavî dinlerden ya da uygarlık miraslarından doğan yüksek amaçlardan alan halkların ruhsal takatları, mucizeler yaratmaya muktedirdir. Halkların bu ruhsal takatları, halkların büyük özlemlerine en büyük itici gücü verebilirler; ayrıca halkları, bütün ihtimallere karşı koymakta ve çeşitli güçlük ve engelleri kahretmekte kullanabilecekleri bir sabır ve cesaret zırhlarıyla silâhlandırırlar.

Kalkınmanın düzenlenmesi için maddî temeller gerçi zorunlu ve gereklidir; fakat bu kalkınmaya en asîl yüksek amaçları ve en şerefli amaç ve ülküleri verebilen kuvvet ruhî ve mânevî itici güçlerdir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Arap Birliği

Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin kalkınmayı gerçekleştirmek, sağlam temellere oturtmak ve korumaktaki sorumluluğu, tüm Arap ulusunu kapsayacak biçimde genişlemektedir.

Arap ulusu, halkları arasında birlik gerçeğinin bulunduğunu ispat etmeye artık muhtaç bulunmamaktadır. Çünkü birlik bu dönemi aşmış ve bizzat Arap varlığı gerçeğinin kendisi olmuştur.

Arap ulusunun, fikir ve bilinç birliğini gerçek-

leştirecek olan dil birliğine sahip oluşu bunun için yeterlidir.

Arap ulusunun, duygu ve vicdan birliğini gerçekleştirecek olan tarih birliğine sahip oluşu bunun için yeterlidir.

Ve Arap ulusunun, gelecek ve kader birliğini gerçekleştirecek olan ülkü birliğine sahip oluşu yine bunun için yeterlidir.

Arap birliği fikrini, Arap hükümetleri arasında anlaşmazlık bulunduğunu kanıt olarak öne sürerek temelden vurmaya teşebbüs edenler, meselelere yüzeysel bir açıdan bakmaktadırlar. Çünkü sadece bu anlaşmazlıkların bulunuşu bile aslında birliğin bulunduğunu kanıtlar. Zira bu anlaşmazlıklar Arap gerçeğinde mevcut olan sosyal çatışmadan çıkmaktadır.

Arap âleminin her tarafında halkçı ilerici güçler arasındaki birlik ile Arap âlemindeki gerici fırsatçı unsurların meydana getirdiği topluluk arasındaki birlik, Arap ulusu üzerine yayılan ve suni sınırlar boyunca adımlarını harekete getiren, bu adımları aynı şekilde düzenleyen sosyal akım birliğinin bir delilidir.

Arap topraklarının her tarafındaki halkçı ilerici güçlerin bir tek ülkü etrafında bir araya gelmeleri ve Arap topraklarının her tarafındaki gerici güçlerin ortak çıkarlar etrafında toplanmaları, aslında ayrılığı gösteren bir kanıt olmaktan çok, birliği gösteren bir kanıttır.

Arap birliğinin kavramı, Arap hükümetleri arasındaki dayanışmanın bir görünüşü olsun diye Arap

yöneticilerinin bir araya gelmelerini zorunlu kılan çerçeveyi artık aşmıştır. Sosyal devrim aşaması Arap birliğinin bu yüzeysel kavramını ileri götürmüş ve adım adım öne doğru iteleyerek yeni bir aşamaya getirmiştir ki bu aşamada birlik şekli, amaç birliği olmuştur. Ve amaç birliği, tüm Arap ulusunun halkçı tabanlarında mevcut olan bir gerçektir.

Egemen zümrelerdeki amaç değişikliği ise, kaçınılmaz devrimci gelişimin ve onun Arap halkları arasındaki değişik aşamalarının biçimlerinden biridir. Fakat gelişim aşamalarındaki değişiklikten doğan gedikleri kapatma görevini yüklenecek olan etken, tabanlardaki amaç birliğidir. Arap birliği dayanıklılığında, sosyal devrim aşamasına tahammül edebilecek bir çizgiye gelmiştir.

Askerî darbe metotları, kişisel fırsatçılık metotları, tahakküm edici gericilik metotları yalnız bir şeyi göstermektedir ki o da şudur: Arap dünyasındaki eski düzen, umutsuzluk çılgınlığına tutulmuş ve halktan soyutlanmış olan saraylarında, uzaktan, amaçlarına doğru akın eden kitlelerin ayak seslerini işiterek gittikçe sinirlerini yitirmeye başlamıştır.

Amaç birliği, Arap birliğinin, siyasî devrim aşamasından sosyal devrim aşamasına geçişinde mutlaka sloganı olmalıdır. Ulusal mücadelenin bundan önceki aşaması olan emperyalizme karşı siyasî devrim aşamasında kullanılan sloganın da, artık mutlaka bir tarafa atılması gerekir.

Emperyalizm şimdi artık yerini değiştirmiştir ve artık direkt olarak halkların karşısına çıkmak gü-

cünde değildir. Bu yüzden emperyalizmin, değişen koşulların sonucu olarak gizlendiği tabii yer, gericiliğin sarayları olmuştur. Emperyalizmin kendisi, ihtiraslarını sömürücü unsurların arkasında gizleyip onları yönetmeye ve harekete geçirmeye başlamakla, sosyal devrim gününü yaklaştırmaya farkında olmadan katkıda bulunmuştur. Şüphesiz asîl devrimler düşmanlarıyla karşılaşırken onların hareketlerinden yararlanırlar ve onlardan itici güç elde ederler.

Emperyalizmin maskesi düşmüştür. Gericilik de emperyalizmle işbirliği yaparak yüzündeki maskeyi atmıştır. Ve halklar için emperyalizmle gericiliği birden vurmak ve birden yenilgiye uğratmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Arap vatanının diğer bölgelerindeki siyasî devrimin başarısını pekiştirmek ve Arap insanının devrimci yoldan başka bir yolla gerçekleştirmeye muktedir olamayacağı daha üstün bir hayat elde etmek konusundaki hakkını sağlam temellere oturtmak için, Arap halklarının da emperyalizmle gericiliği birden vurmaları kaçınılmaz olmuştur.

Bu dönemdeki Arap eylemi, Arap ulusunun devrimciliğine ve kesin dönüşüm konusundaki iradesine muhtaç olduğu kadar, tüm Arap ulusunun uzun ve şanlı tarihi hakkında bilgi sahibi olmasına ve onun derin bilgeliğine de muhtaçtır.

Birleşmenin zorla gerçekleşmesi mümkün değildir, hatta böyle bir birleşme olmamalıdır da. Çünkü

ulusların büyük amaçlarına ulaşmakta kullanacakları metotların, amaçlarının şerefiyle bağdaşması gereklidir. Bu nedenle zorlama, hangi metotla olursa olsun, birleşmeyle çelişen bir harekettir. Zorlama sadece gayrı ahlakî değil, aynı zamanda Arap halklarının her birinin iç birliğini de tehlikeye düşürecek bir davranıştır; dolayısıyla Arap ulusunun birleşmesinin geniş kapsamlı gelişmesi için de tehlike teşkil etmektedir.

Arapların birleşmesi, uygulanması kaçınılmaz olan bir tek anayasal kural değildir. Arapların birleşmesi son amaca varmak için biçimleri ve aşamaları değişik olabilecek olan uzun bir yoldan yürüyecektir.

Arap âleminde, millî bağımsızlık çerçevesi içinde halkının iradesini ve mücadelesini temsil eden herhangi bir millî hükümetin kurulması birleşmeye doğru bir adım atılması demektir. Çünkü bu hükümet kendisiyle birleşmeye bağlanan nihaî umutlar arasındaki çelişkinin tüm nedenlerini ortadan kardırmıştır.

Arap âleminde, iki Arap halkının ya da ikiden fazla Arap halklarının iradesini temsil eden kısmî bir birleşme, genel kapsamlı birleşme gününü yaklaştıran, ona ortam hazırlayan ve onun köklerini Arap topraklarının derinliklerine salan ileriye doğru atılmış bir adım olacaktır.

İşte bu gibi şartlar geniş kapsamlı birleşme çağrısı için çığır açmaktadır.

Eğer Birleşik Arap Cumhuriyeti geniş kapsamlı birlik için çalışmayı kendi misyonu olarak görüyor-

sa, bu amaca ulaşılmasına yardım edecek bazı meseleler vardır ki bunların açıklığa kavuşturulması ve Arap mücadelesinin bu döneminde kesin ve bağlayıcı sınırlarla belirlenmesi zorunludur:

Birleşmenin başlangıcı barışçı çağrıdır. Tam sonuca varmak için atılacak ikinci adım ise, çağrının kapsamına giren birleşmenin tüm ilerici kavramlarının bilimsel olarak uygulanmasıdır.

Birleşmeye doğru olan eylemi gelişimin aşamalarını zorlayarak hızlandırmak —tecrübelerin de gösterdiği gibi— arkasında, birleşmeye düşman olan unsurların bu birleşmeyi arkadan vurmak için kullanacakları birtakım ekonomik ve sosyal boşluklar bırakır. Birleşmeyi öngören eylemin geniş kapsamlı nihaî amacına doğru gelişerekten gitmesi, Arap ulusuna mensup halklar arasındaki gelişim aşamalarının değişikliğinden meydana gelmiş olan ekonomik ve sosyal boşlukların doldurulması için bütün vasıtalarla harcanan çabalarla birlikte olmalıdır. Bu değişikliği de halktan kopuk ve halka karşı olan emperyalist ve gerici güçler meydana getirmişlerdir.

Büyük ve bilinçli çabaların aynı zamanda, yeni fikir akımlarının önünde yolu açmaya da yönelmesi gereklidir. Çünkü bu yeni akımlar ancak bu şekilde parçalanma alanlarında etki gösterebilirler ve Ondokuzuncu yüzyıl ile Yirminci yüzyılın ilk yarısındaki koşulların baskısının meydana getirdiği fikrî dağınıklık kalıntılarını ve bu baskının entrikaları ve manevraları tarafından bırakılan ve bazı durumlarda net görüş yeteneğini perdeleyen kalıntıları yenilgi-

ye uğratabilirler.

Arap ulusunun bir parçası olduğuna inanan Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin birleşme konusundaki çağrısını ve çağrının kapsadığı ilkeleri her Arap vatandaşın önüne koyması zorunludur. Bunu Birleşik Arap Cumhuriyeti tarafından başkalarının işine yapılan bir müdahale şeklinde kabul edebilecek olan eski çürük gerekçelerin önünde, bir an bile duraklamamak gerekir. Yalnız bu alanda Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin herhangi bir Arap ülkesindeki mahallî hizip çatışmalarında taraf olmamaya da çok dikkat etmesi gerekir. Çünkü bu, birlik çağrısını ve ilkelerini doğru yerinden çıkarıp küçük bir mevkiye düşürür.

Eğer Birleşik Arap Cumhuriyeti, her ulusal halkçı hareketi desteklemesinin mutlak görev olduğunu biliyorsa, bu desteklemenin temel ilkeler çerçevesinde kalması ve çatışmanın kendi manevralarını mahallî unsurlara bırakması gerekir. Çünkü bu çatışma için ulusal takatları toplayacak ve onu mahallî gelişim ve olanaklara uygun olarak amaçlarına doğru iteleyecek olan güçler, mahallî unsurlardır.

Ayrıca Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin, Arap dünyasındaki ilerici ulusal hareketlerin hepsi arasında işbirliği alanını açması da zorunludur. Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin ortak tecrübe için bu hareketlerle fikrî yönden dayanışması gereklidir. Fakat Birleşik Arap Cumhuriyeti bu hareketlere, ilericiliği gerçekleştirmeleri için belirli bir planı da zorla kabul ettiremez.

Arap âlemindeki ilerici halkçı ulusal hareketleri içine alan bir federasyonun kurulması, mücadelenin ileriki dönemlerinde kendini kabul ettirecektir. Fakat bu Arap Birliği örgütünün (1) varlığını etkilemez ve etkilememelidir. Çünkü Arap Birliği örgütü gerçi Arap mücadelesini büyük ve uzak sonuna kadar götürmek gücüne sahip değildir, ama bunu bir kaç adım götürmek gücüne sahiptir.

Halklar ülkülerinin eksiksiz olarak gerçekleştirilmelerini isterler. Arap Birliği örgütü ise —hükümetleri içine alan bir birlik olması dolayısıyla—, mümkün olandan daha öteye gitmek gücüne sahip değildir. Bu birlik için mümkün olan şey, istenilen geniş kapsamlı birlik yolunda birkaç adım atmaktır. Parçayı gerçekleştirmek, tümün gerçekleştirileceği günü yaklaştırmaya katkıda bulunmaktır. Bu nedenle Arap Birliği örgütü her bakımdan desteklenmeye hak kazanmıştır. Yalnız bu örgüte, —şartlar ne olursa olsun—, kuruluşunun koşulları ve karakteri tarafından sınırlandırılmış olan eylem gücünün üstünde bir görev yüklememek gerekir.

Arap Birliği örgütü bugünkü aşamada, Arap faaliyetinin zorunlu çeşitlerini koordine etmek gücüne sahiptir. Fakat bu örgütün aynı zamanda —hangi perde altında ve hangi iddia karçısında olursa ol-

---

(1) Arap devletleri arasında kurulmuş siyasi örgüt. (M.E.B.)

sun—, tüm hazırın dondurulması ve onun geleceği vurmakta kullanılması için bir araç olmaması gereklidir.

ONUNCU BÖLÜM

Dış Politika

Birleşik Arap Cumhuriyeti halkının dış politikası, onun ulusal eyleminin güvenilir ve doğru bir yansımasıdır.

Herhangi bir ülkenin dış politikası o ülkenin ulusal eyleminin güvenilir ve doğru bir yansıması değilse, bu dış politika kendi içyüzünü kendisinin meydana çıkaracağı bir iddia olur ve ikiyüzlülük, sloganların bezirgânlığı olmaktan öteye gidemez. Gerici hükümetlerin içine düştükleri skandal işte budur. Bu hükümetler halklarını aldatmak için ulusal

gerçeklerin bir yansıması ve bir ifadesi olmayan parlak bir dış politikayı «emanet» almaya çalışırlar. Bilinçli halklar bu hükümetlerin skandallarını ortaya çıkarırlar ve onları aldatmakta kullanmaya çalıştıkları şaşırtmacanın hesabını kendilerinden sorarlar.

Birleşik Arap Cumhuriyeti halkının, ulusal eyleminin güvenilir ve doğru bir yansıması olan dış politikası üç çizgide belirmektedir ki bu çizgilerin kanalı, her türlü baskı çeşitlerine karşı koyan ve onları yenilgiye uğratan yiğit bir halkın mücadelesiyle derinlemesine ve doğru olarak açılmıştır. Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin dış politikasında bulunan ve onun tüm ulusal ilkelerini dile getiren bu üç çizgi şunlardır:

1 — Bütün güç ve araçlarla emperyalizme ve keleri içinde ortaya çıkarmak ve ona karşı bütün yuekleri içinde ortaya çıkarmak ve ona karşı bütün yuvalarında savaşmak.

2 — Barış için çalışmak. Çünkü ulusal gelişmenin korunması için elverişli olan tek ortam barış atmosferi ve ortamıdır.

3 — Refah için uluslararası dayanışma. Çünkü bütün halklar için refah artık parçalanmayı kabul etmez bir bütün olmuştur ve gerçekleştirilmesi için de kollektif bir dayanışmaya ihtiyaç vardır.

Birleşik Arap Cumhuriyeti halkı emperyalizme karşı verdiği savaşta, halkların mücadeleleri tarihinde hâlâ efsane olan canlı bir örnek göstermiştir.

Halkımız Osmanlı sömürgeciliğinin içyüzünü ortaya çıkardı ve İslâm halifeliğinin perdesi altında

gizlenmeye çalışmasına rağmen bu sömürgeciliğe karşı direndi.

Halkımız sonra da Fransız saldırısına karşı koydu ve sonunda, bütün Avrupa'yı kalıredip ele geçirmiş olan saldırgan maceracıyı, geceleyin ülkeyi terkedip Akdeniz yoluyla Fransa'ya dönmek zorunda bıraktı.

Sonra da uluslararası emperyalizmin entrikalarına ve Mehmet Ali (Paşa) ailesini kukla olarak elinde kullanan emperyalizmin enternasyonal tekellerine karşı koydu. Halkımızın devrimci dalgaları birbirini izleyerek akmaya devam etti; sonunda da —uzun yıllar boyunca verilen asîl kurbanlardan sonra—, emperyalizmin kendi kendini korumak için topraklarımız üzerinde kurmuş olduğu tüm engeller bu dalgaların önünde çöküp gitti. Halkımız Osmanlı, Fransız ve Britanya imparatorlukları olmak üzere üç imparatorlukla karşı karşıya gelmiş ve bu imparatorlukların ülkesine yaptıkları saldırılara karşı koymuş, onlara karşı zafer kazanmıştır.

Halkımız onlarca, hatta yüzlerce yıl boyunca emperyalizme karşı zafer kazanmak için ağır bir paha ödemiştir. Fakat sonunda, verilen kurbanları tarih önünde haklı çıkaracak ve miktarlarını şeref olarak gösterecek olan zaferi elde etmiştir.

23 Temmuz sabahı elde edilen büyük devrimci zaferden sonra, zafer kazanmış olan kitleler, halkın devrimci ilerleyişi yolunda duran yabancı kırallık

düzeninin kalıntılarını ayakları altında çiğneyerek ezdi, feodalitenin kalelerini yerle bir etti ve gericiliğin kökünü kazıdı. Çünkü bütün bunlar emperyalizmin topraklarımız üzerindeki varlığını sağlamlaştıran birer dayanaktı. Ve halkımızın bu dayanaklara saldırıp onları yok etmesiyle birlikte empeyalizm de kendisini vatanımızın temiz topraklarına bağlamış olan halkaları yitirmiş oldu. Bundan sonra da son adım atıldı; bu da emperyalist kuvvetlerin, bayrağını katladıktan ve onurunu yitirdikten sonra yurdumuzu terkedip denizötesine doğru gitmek zorunda bırakılmasıydı.

Halkımız emperyalizm tarafından yıllar yılı sömürüldükten sonra saldırgan kuvvetleri bir yılda iki defa topraklarımızı terketmek zorunda bırakmaya muvaffak oldu. Bu yıl da, ulusal mücadelemizin kesin sınırını belirleyen 1956 yılıydı. 1956 yılının Haziran ayında uygulanan bir antlaşmaya uygun olarak topraklarımızı terkeden emperyalizm, fazla durmadan aynı yılın Ekim ayında geri döndü. Ve bu sefer halkımızın iradesini çökertmeye, ona boyun eğdirmeye ve onu emperyalistlerin iradesi önünde eğilmek zorunda bırakmaya muktedir olduğunu düşünerek geldi.

Ne var ki halkımız, bağımsızlığını korumaya azmetmiş, onu nüfuz bölgelerine sürüklemeye çalışan tüm emperyalist oyunları reddetmiş ve Bağdat Paktına karşı, onu düşürünceye kadar tüm Ortadoğuda amansız bir direnmeye öncülük etmiş olan halkımız, Üçlü Silâhlı Saldırıya karşı koymakta tereddüt etme-

di. Bu saldırıya, Arap ulusuunu yıldırmayı ve parçalamayı öngören entrikaların yaratmış olduğu emperyalist üsten, yani İsrail'den halkımız üzerine saldıran dünyanın en büyük iki devleti girişmişlerdi.

Emperyalizm Süveyş Savaşında yüzünü açığa vurdu, üslerini belli etti ve işbirlikçilerini de gösterdi. Emperyalizm Mısır halkının üzerine silâhlı saldırıya geçti .Çünkü Mısır halkı bağımsızlığını gerçekleştirmeye ve uzun zaman emperyalizm tarafından sömürülen, tüm geliri ve değeri emperyalizmin tekelinde kalan bir millî gelir kaynağıyla kalkınmasını sağlamaya çalışmıştı. Fakat Mısır halkı Süveyş Kanalını geri almakla emperyalizmi ve onun tekellerini candamarlarından vurdu ve silâhlı çarpışma da dahil bu konudaki ısrarının sonuçlarını inatla göze almakla büyük saldırgan kuvvetlerin karşısında durabileceğini icpat etti.

Mısır halkı parlak sebatıyla ve sert savaşmasıyla dünyanın vicdanını dünyadaki gelişmelerde bir benzeri görülmemiş biçimde titretebildi ve harekete getirebildi.

Bu savaştaki parlak dönüşüm kurtuluş hareketlerinde ayırıcı bir dönüm noktası oldu. Çünkü büyük despotlara tek başına karşı koyan mücadeleci halk yalnız kalmadı. Tersine yiğitçe gösterilen ulusal direniş sonucunda durum ters-yüz döndü. Ve halkımıza karşı, onu soyutlamak için toplananlar kendilerini bütün dünyadan soyutlanmış bir halde buldular; bütün dünya halkları da bizim halkımızın yanında durdular, onu desteklediler ve onu el sallayarak se-

lâmladılar, ondan yana olduklarını gösterdiler.

Süveyş Savaşında emperyalizmin uğradığı acı yenilgi, silâhlı emperyalist maceralar çağını sona erdirdi. Bütün dünya halkları için bu iğrenç dönemin sona ermesi halkımızın mücadelesiyle gerçekleşti. Hâlâ amaçlarının peşinde giden emperyalizm, metotlarını değiştirmek zorunda kaldı. Fakat halkımız emperyalizmin kendini kamufle etmek ve gizlemek için harcadığı tüm çabalara karşı da tetikte durdu ve emperyalizmi kovalamaya, ona karşı halkların kuvvetlerini toplamaya devam etti.

Hlkımızın, halkları iradelerine rağmen emperyalizmin uyduları haline getirmek isteyen askerî antlaşmalara karşı savaşmakta ısrar etmesi, her alanda yükselen uyarıcı, tehlikeyi belirtici ve doğruyu söyleyen yüksek bir sesti.

Halkımızın, Filistin yurdunun bir parçası üzerindeki İsrail saldırısının tasfiyesinde ısrar etmesi, halkların mücadelesine karşı meydana getirilen emperyalist direnme üslerinin en tehlikelilerinden birinin tasfiyesi konusundaki azminin ifadesidir. İsrail'in Afrika'daki sızmalarını izleyen politikamız, geniş bir emperyalist kanserin yayılmasını sınırlama teşebbüsünden başka bir şey değildir.

Halkımızın ırk ayırımına karşı koymaktaki ısrarı ırk ayırımı politikasının gerçek amacını doğru olarak anlamasının ifadesidir. Emperyalizm, aslında halkların uğradıkları yabancı istilâsıdır, amacı da bu

yabancının istilâ ettiği halkların servetlerini ve emeklerini sömürme olanağını bulmasıdır. Irk ayırımı da halkların servetlerinin ve emeklerinin bir çeşit sömürülmesinden başka bir şey değildir. Çünkü insanlar arasında renk ayırımı esasına göre ayırım yapmak, onların emeklerinin değeri arasında ayırım yapmaya ortam hazırlar.

Kölelik emperyalizmin ilk çeşididir. Hâlâ kölelik metotlarını uygulamakta olanlar, izleri yalnız onların kurbanları üzerinde kalan bir suç işlemiş olmuyorlar, aynı zamanda tüm insanlık civdanına ve onun elde ettiği başarılara da eziyet vermiş oluyorlar.

Halkımız barış uğrunda hiçbir gayretini esirgememiştir. Barış peşinde koşmak halkımızı adım adım uluslararası merkezlere kadar götürmüş ve bu merkezler artık, barışa giden yolu aydınlatacak ışık gücüne sahip olmuşlardır.

Bandung Konferansının toplanması ve başarıya ulaşması için tüm iyi niyetleriyle çalışan ve Birleşmiş Milletlerin çalışmalarına katılarak bu uluslararası büyük organ yoluyla barışın tehlikeye düşmesini önlemeye çalışan halkımız, barışa olan inancında cesaret göstermiştir. Halkımız Bandung'da da Asya ve Afrika devletleriyle birlikte, Birleşmiş Milletlerdeki güçlü büyüklerin önünde kullandığı dilin aynısını kullandı. Halkımız barış çağrısında ve barış faktörlerinin sağlam esaslara oturtulması için yaptığı çalışma-

larda bütün halklara katıldı ve hepsinin karşısına özgür ifade gücüyle çıktı.

Nükleer denemelerin yasaklanması için yoğunlaştırılan büyük insancıl çabalara katılan ve silâhsızlanma çalışmalarına olumlu olarak katılan halkımız, bütün bunları ancak barışa olan mutlak inancından ötürü yapmıştır. Çünkü halkımız hayata mutlak olarak inanmaktadır. Halkımız hayatın değerini bilmektedir, çünkü toprakları üzerinde hayatını kurmaya çalışmaktadır. Halkımızın barış uğrundaki samimi çağrısı, onun barışa olan büyük ihtiyacından doğmaktadır. Çünkü kalkınma için giriştiği kutsal mücadeleyi sürdürmeye muktedir olmasının sağlam garantisi barıştır. Ve halkımızı «hiçbir bloka girmemek ve olumlu tarafsızlık» sloganıyla silâhlandıran da barış yolundaki çalışmalarıdır.

Bu sloganın bugün dünyanın birçok kıtalarında yükselmesi, halkımızın barış uğrundaki samimiyetinin selâmlanmasıdır. Hiçbir bloka dahil olmayan ülkelerin ilk konferansı için yapılan ilk çağrı Kahire'den yapılan ve birçok halkların parlak olumlu cevaplarıyla karşılaşan çağrıydı. Bu çağrıya verilen olumlu cevaplar aynı zamanda, barışa inanarak ve ona içtenlikle bağlı kalarak onun yolunda izlediğimiz insancıl yöntemin bir takdiriydi. Hatta bugün «hiçbir bloka girmemek ve olumlu tarafsızlık» sloganını sömürerek halklarının önünde savaşçı ve emperyalist bloklara grmelerini örtmek için kullanmaya çalışanlar bile bu sloganın yükseltilmesinde içtenlikle ve inançla öncülük eden, onun uğrunda çalışan ve kalkınmayı

başarmak için mücadele etmekte kararlı, bu yüzden de bu slogana gerçekten muhtaç olan halkımıza dolaylı olarak övgüler sunmaktadırlar.

Dünya halkları için ortak refahın gerçekleştirilmesi uğrunda yapılan uluslararası işbirliği, emperyalizme karşı, sömürüye karşı verilen savaşın tabii bir uzantısıdır. Ve barış için, kalkınmaya en elverişli ortamın hazırlanması için yapılan çalışmaların mantıkî bir devamıdır.

Refah için uluslararas dayanışma ilkesi Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin dış politikasını nihaî hedefine, yani ulusal mücadelesinin bir yansıması olan dış politikasının güttüğü hedefe götürür:

Halkımız dünya barışı ve insan refahı için çalışan bütün halklara ve milletlere elini uzatır.

Halkımızın atıldığı uluslararası çatışmalar ancak savunma çatışmalarıdır ve halkımız meşru hakları için ve parçanın bütüne bağlılığı gibi hayatî bir şekide bağlı bulunduğu Arap ulusunun hakları için bu çatışmalara girmiş ve döğüşmüştür. Halkımız, —hatta girmek zorunda bırakıldığı sert çarpışmaların en karanlık koşullarında bile—, ölümsüz sloganını yükselterek «teslim değil, barış» demiş ve bununla uluslararası dayanışmayı kabul edeceğini, fakat istilâya karşı da direneceğini göstermiştir.

Halkımız şunu biliyor ki refah bölünmez ve refah uğrundaki uluslararası işbirliği dünya barışının en güçlü garantisidir. Çünkü halklar arasında korkunç seviye farkı bulunan bir dünyada barışın istikrarlı olması mümkün değildir. Ve barışın, gelişmiş millet-

lerle zorla geri bırakılmış milletleri birbirinden ayıran derin uçurumun kenarında istikrar kazanması mümkün değildir. Dünya barışını tehdit eden ve bir nükleer savaşın beklenmedik bir şekilde çıkmasında gizlenen birinci tehlikeden sonra, gelişmişlikle geri kalmışlık arasındaki muhakkak çatışma da dünya barışını tehdit eden ikinci tehlikedir.

Refah için uluslararası işbirliği, ulusların seviyelerini birbirine yaklaştıracak ve uluslar arasında nefret zehirleri yerine sevgi tohumlarını ekecek olan barışın gelişmesi için tek umuttur. Refah için gelişmiş devletlerce yapılacak olan uluslararası işbirliği, emperyalizm çağından sorumlu olanların da, sorumlu olmayanların da paylaşacakları insancıl bir düşüncedir.

Uluslararası işbirliği, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin de üzerinde hareket etmeye çalıştığı bir geniş cepheye yayılmaktadır. Bu cephe bilimin sırlarının herkese açılmasını da kapsamaktadır. Çünkü bilimin tekele alınması, insanlığı, emperyalist saldırının yeni bir çeşidiyle tehdit eder. Ayrıca bu cephe nükleer enerjinin kalkınma sorununa hizmet edebilmesi ve geri kalmışlık karanlığının bütün yönlerini aydınlatabilmesi için, bu enerjinin barışçı yollara yöneltilmesi çağrısını da kapsamaktadır. Yine bu cephe nükleer silâhların yapımına yöneltilen büyük paraların, hayata karşı fırsat kollayacağı yerde ona hizmet edeceği alanlara yöneltilmesi gerektiği görüşünü de kapsamaktadır. Ve bu cephe, uluslararası ekonomik gruplaşmalara karşı çıkılması ve bunların, zayıf ülkelerin kalkınma çabalarını yok etmek için güçlüler tarafın-

dan kullanılamayacak hale getirilmesi gerektiği çağrısını da kapsamaktadır.

Halkımız uluslararası işbirliğinin bütün okyanuslar boyunca ve bütün ülkeleri içine alacak biçimde gerçekleştirilmesi konusundaki niyetlerini çalışmalarıyla da güçlendirmektedir.

Halkımız Arapların birleşmesine inandığı gibi Afrika Devletleri Birliğine, Asya-Afrika dayanışmasına, çıkarları barışa bağlı olanların çabalarını içerecek bir barış topluluğuna, İslâm dünyasıyla bağlarını pekiştirecek bir sağlam dinsel bağ kurulmasına, Birleşmiş Milletlere mensup oluşuna ve aralarına silâhlı bir mütareke döneminin girdiği iki dünya savaşının yol açtığı ıstıraplar içinde kalan halkların acılarından özleşerek oluşan Birleşmiş Milletler Anayasasına bağlılığına da inanır.

Bütün bunlara olan inanç birbiriyle çelişmemekte ve çatışmamaktadır. Bunlar sadece bir tek zincirin halkalarıdır:

Halkımız bir Arap halkıdır ve kaderi Arap ulusunun kaderinin birliğine bağlıdır.

Halkımız mücadeleci Afrika'nın kuzey-doğu kapısında yaşamaktadır ve Afrika'nın siyasî, ekonomik ve sosyal gelişmelerinden uzak kalamamaktadır.

Halkımız, şimdi, Yirminci yüzyılın en belli sembolü olan ulusal kurtuluş savaşlarının en büyüklerinin cereyan ettiği iki kıtaya mensuptur.

Halkımız barışa bir ilke olarak ve hayatî bir zorunluluk olarak inanmaktadır. Bunun için de barış uğrunda, kendisiyle aynı inancı paylaşanların hep-

siyle işbirliği yapmaktan geri durmayacaktır.

Halkımız semavî dinlerin indiği bir bölgede yaşayarak dinlerin misyonuna inanmaktadır.

Halkımız, halkların Birleşmiş Milletler Anayasasında kanlarıyla yazdıkları yüce insanlık ilkeleri uğrunda yaşamakta ve mücadele etmektedir.

Bu Misak'ın birçok pasajları halkımızın ve başka halkların kanlarından ilham alınarak yazılmıştır.

Halkımız, toprakları üzerinde hayatını özgürlük ve hakkaniyetle, eşitlik ve adaletle, sevgi ve barışla yeniden kurmaya azmetmiştir.

Halkımız, hayatını kendi özlemlerine uygun olarak yeniden düzenlemek için iradesini hayata egemen kılmasını sağlayacak olan Allah'a ve kendi kendine inanmaktadır.

NASIR KİMDİR

NÂSIR KİMDİR?

Bir Postacının Oğlu

Mısır'ın «el-Saîd» (Yukarı) denilen bölgesinde, Asyut şehrinin dört kilometre kuzeydoğusunda 5.000 nüfuslu bir köy vardı. Adı «Beni-Mur»dur. Bu köyün yoksul bir ailesinden gelen Abdünnâsır Hüseyin küçük bir memur, Posta Memuru olarak İskenderiye şehrinde görevli bulunurken 15 Ocak 1918 tarihinde bir oğlu oldu. Bu Abdünnâsır Hüseyinin ilk çocuğuydu. Adını «Cemal Abdünnâsır» koydular.

«Köylüler Niçin Et Yemiyor?»

Küçük bir Postacının oğlu olan Cemal okul çağı-

na gelince babasının görevi Kahire'den 40 kilometre mesafede bulunan el-Buhayre iline bağlı el-Hatatıbe köyüne nakledilmişti ve Cemal ilkokula bu köyde gitmeye başladı. Yoksul köylülerin içinde bulundukları geçim sıkıntısı ve altında ezildikleri ağır hayat şartları, ilkokula giden ve köylü çocuklarıyla arkadaşlık eden Cemal'in dikkatin çekmişti. Kendi âilesi memur olduğu sürekli bir gelire sahip bulunduğu için yoksul köylülere oranla daha iyi bir hayat içinde sayılırdı. Örneğin aile sofrasında, köylülere her zaman nasip olmayan et arasıra bulunurdu. Kendilerinin et yemeleri ve köylülerin bundan yoksun bulundukları Cemal'in kafasına bir bilmece gibi takılıp durdu. Çözemediği için bu bilmeceyi, bir gün sofrada babasına sormak zorunda kaldı:

— Baba, köylüler de niçin bizim yediklerimizden yemiyorlar? Hayvan besledikleri halde niçin et yemiyorlar?

Abdünnâsır Hüseyin, oğlunun bu sorusuna biraz düşündükten sonra şöyle karşılık verdi:

— Çünkü «onlar» köylülere bunu istemişlerdir.

— «Onlar» dediğin kimler?

— Efendiler.

Doğruydu cevap. Efendiler istemiyorlardı. Dünyanın her yerinde olduğu gibi Mısır'da da efendiler yoksul köylülerin et yemelerini, insanca yaşamalarını, ezilmişlikten, acıdan kurtulmalarını istemiyorlardı. Fakat niçin istemiyorlardı? İşte Cemal bunu anlayamıyordu, bilmecenin bu yönünü çözemiyordu. Babasına da sormadı.

İlkokul diplomasını Kahire'deki el-Nahhasîn İlkokulundan alan Cemal Abdülnnâsır, orta öğrenimini yapmak için Kahire'deki Hulvan Lisesine girdi. Bir yıl sonra babasının tekrar İskenderiye'ye atanması üzerine İskenderiye'deki Ras el-Tîn Lisesine devam etti. O sırada İngiliz emperyalizmi Mısır'ın üzerine kâbus gibi çökmüştü. Emperyalizmle işbirliği yapan saray ülkede bir polis yönetimi kurmuştu. Emperyalizmin ve işbirlikçi saray hükümetinin oyunlarına ve baskılarına karşı sık sık direnmeler oluyor, özellikle gençlik kesiminde bu direnmeler zaman zaman polisle çatışmaya varacak kadar sertleşiyordu. Gençlik direnişine katılanlar yalnız üniversite öğrencileri değil, lise öğrencileri de bu kavgada yerlerini alıyorlardı. Bu öğrencilerden biri de 15 yaşındaki lise öğrencisi Cemal Abdünnâsır'dı. Kendisi, bu dönemde ilk defa katıldığı ve tutuklanmasıyla sonuçlanan gösteriyi şöyle anlatıyor:

«Yönetime karşı ilk çatışmamı hâlâ hatırlıyorum... 1933 yılındaydı bu, ve ben İskenderiye'de, 15 yaşına varmamış olan bir lise öğrencisiydim. El-Menşiyye Alanından geçiyordum. Öğrencilerle işgal kuvvetleri arasında çatışma olduğunu gördüm. Ben de katıldım bu çatışmaya... Sonra tutuklandım. Tutuklanırken coşkun bir öğrenciydim. Tahliye edildiğim zaman ise öfkeyle dolu bir öğrenci olmuştum. Ondan sonra uzun zaman görüşlerim, inançlarım ve plânlarım açıklık kazanamadı. Vatanımın, özgürlüğü için sürekli bir çatışma içinde olduğunu biliyordum sade.»

Sonra babası yine Kahire'ye atandı ve Cemal Kahire'deki el-Nahda Lisesine girdi. Burada da öğrenci hareketine katılıyor, arkadaşlarını etkilemeye, yönetmeye çalışıyordu. Bir gün Arapça Öğretmeni sınıfa girerken, Cemal'in, arkadaşlarına siyasî meselelerle ilgili birşeyler söylemekte olduğunu gördü ve omuzuna dokunarak:

— Cemal, dedi. Hükümetimiz merhametsizdir ve hiç bir öğrencinin geleceğine önem vermemektedir. Sana, yaptığın bu siyasî faaliyeti bırakmanı öğütlerim.

Öğrenci ise şöyle karşılık verdi hocasına:

— Hocam, senin bu öğütünü dinleyemem. Bunun dışında yapacağın bütün öğütleri sevinçle karşılarım.

Bu sırada Lise Öğrencileri Direniş Komitesi Başkanlığına seçilen Cemal Abdünnâsır öğrencilerin düzenledikleri gösterileri yönetmeye başladı. Bunu kendisi şöyle anlatıyor:

«O günlerde el-Nahda Lisesinde gösterileri yönetiyordum ve «tam bağımsızlık» için tâ içimden bağırıyordum. Ne var ki bağırışlarımız boşluğa ve rüzgâra karışıp kayboluyordu. Küçük seslerdi bunlar; ne dağları harekete geçirebiliyor, ne de kayaları parçalayabiliyordu.»

Lise Öğrencileri Yürütme Kurulu başkanlığına seçilen Cemal 1935 yılında yönettiği bir gösteri sırasında polisle çatıştı ve alnından tabanca kurşunuyla yaralandı. Bu yara izi alnında hâlâ mevcuttur. Kendisi bu tip gösterileri öğrencilerin deşarj olmalarını sağlayan bir «soluk alma» olarak nitelemiştir.

1936 yılında liseyi bitirdi, aynı yılın ekim ayında Kahire Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi. Beş ay sonra buradan ayrılarak Harp Okuluna girdi. 16 ay sonra bitirme sınavını kazanarak Temmuz 1938'de Harp Okulundan Teğmen rütbesiyle mezun oldu, babasının köyüne yakın bir yerde olan Mankbad garnizonundaki piyade birliğine atandı. Orada, sonradan birlikte 23 Temmuz Devrimini yapacakları Enver Sadat, Zekeriya Muhiddin gibi subaylarla da tanıştı. Sonra Sudan'a atandı, orada, Harp Okulundan tanışıp arkadaşlık kurmuş olduğu Abdülhakim Amr'la buluştu. Daha sonra el-Alemeyn garnizonuna nakledildi.

Hür Subaylar Örgütü

1942 yılında Mısır'daki siyasî ve ekonomik durum iyiden iyiye kötüleşmişti. Ülke hâlâ İngiliz emperyalizminin kâbusu altında inliyor, verilmiş olan biçimsel «bağımsızlık» emperyalizmin ve işbirlikçilerinin çıkarlarını korumakta bir paravana olarak kullanmalarından başka bir işe yaramıyordu. İşte bu duruma son vermek ve ülkeyi, halkı bu durumdan kurtarmak için bir araya gelen üç subay bu konuda ne yapabileceklerini, ne yapmaları gerektiğini düşünüyorlardı. Bu subaylar Cemal Abdünnâsır, Abdülhakim Amr ve Kemaleddin Hüseyin'di. Sonunda «Hür Subaylar» adı altında subaylardan kurulu bir ihtilâl-

ci gizli örgüt kurmaya karar verdler. Ve örgütün ilk çekirdeğini bu üç subay meydana getirdi.

Filistin Savaşı

1946 yılında Nâsır Harp Akademisine girdi. O sırada rütbesi yüzbaşıydı. Bir yıl sonra, yani 1947'-de Filistin'de durum gerginleşti. İngiltere'nin Filistin'i Yahudilere bırakacağı ve ülkede bir «İsrail Devleti»nin kurulacağı artık iyiden iyiye anlaşılmıştı. Emperyalizmin ve siyonizmin bu oyunlarına karşı koymak için Filistin'e gidip çarpışmak isteyen birçok gönüllü vardı. Bazı subaylar da emekliliklerini isteyip bu göreve katılmak istiyorlardı. Bunlardan biri de Cemal Abdünnâsır'dı. Fakat bu konuda yaptığı müracaat sonuçsuz kaldı. 14 Mayıs 1948 günü İngiltere Filistin üzerindeki vesayetinin sona erdiğini açıkladı. Aynı gün David Bengorion Filistin'de «İsrail Devleti»nin kurulduğunu ilân etti. Ertesi gün, yani 15 Mayıs 1948'de de Mısır Hükümeti İsrail'e karşı savaş açtı. O sırada Harp Akademisini kurmay binbaşı rütbesiyle bitiren Cemal Abdünnâsır da Filistin Savaşına gönderilen askerî birliklerden birinde görevlendirilmişti. 16 Mayıs günü de Abdülhakim Amr'la birlikte Filistin'e hareket etti.

Bu savaşta yaralandığını ve edindiği izlenimleri şöyle anlatıyor kendisi:

«Bu savaşta az daha ölecektim. İki defa yaralan-

dım. İkinci yaralanışımda kurşun kalbimin beş santimetre altından geçti. Yaralı olarak hastanede bulunduğum sırada aklımdan birçok fikir geçiyordu. O zaman iyice anladım ki gerçek savaş Mısır'ın kendisinde olacak. Ben ve arkadaşlarım Filistin'de bulunurken Mısır politikacıları, ucuza alıp orduya sattıkları bozuk silâhlardan elde ettikleri kârlarla para biriktiriyorlardı. Mehmet Ali'nin hanedanını vurmak için güçlerin toplanması artık zorunlu olmuştu. 1948 yılında 1952 yılına kadar ilk hedefimiz Kral Faruk'tu. Bir örgüt kurduk ve eylemimizi yavaş yavaş koordine ettik. İngiliz kurumlarını yıkmak için Kanal bölgesinde gerilla savaşı başladı. Ve ben biliyordum ki hazırlığımızı tamamlamadan önce iktidarı ele geçirmek için büyük bir girişim yapmamamız, bizim için hayatî önem taşıyan bir meseledir. Niyetim 1955 yılında ihtilâl yapmamızdı. Ne var ki olaylar ihtilâle girme kararını bize âdeta dikte etti.»

22 Ekim 1948 günü, Güvenlik Konseyinin kararı gereğince iki taraf arasında ateşkesin ilân edilmesi gerekiyordu. Mısırlılar ateşkes kararına uydular. Nâsır birliğiyle beraber Faluce denilen yerdeydi o sırada. İsrailliler ise savaşa devam ederek Faluce'yi kuşattılar ve Mısırlıların teslim olmasını istediler. Fakat Nâsır teslim teklifini her defasında reddetti. Üç ay kadar devam eden bu kuşatma, 27 Şubat 1948 tarihinde Mısır'la İsrail arasında mütareke imza edilince kaldırıldı. Nâsır'ın Filistin savaşında gösterdiği yararlıklar, daha o zaman subaylar arasında liderliğinin kabul edilmesine yol açtı.

Hür Subayların İlk Bildirisi

Filistin Savaşının ilk etabı sona erdikten sonra Cemal Abdünnâsır İsmailiye'deki askerî birliklerden birine atandı. Mayıs 1949'da Kahire'de izinli bulunduğu sırada bizzat Başbakan tarafından sorguya çekilerek ordu içinde gizli örgütler kurmakla ve bu örgütlerini eğitmekle suçlandı. Fakat kendisi bu suçlamaları reddetti. Bu sırada Hür Subaylar Örgütü gittikçe gelişip güçleniyordu. Hükümet ordu içinde bazı kıpırdamaların var olduğunu biliyor, ama bütün gayretlerine rağmen bir ipucu elde edemiyordu. Özellikle Kıral Faruk tahtının ve tacının tehlikede olduğunu sezinliyor ve gittikçe huzursuzlanıyordu. Bir yandan da ülkedeki ekonomik ve sosyal bunalımlar had safhaya varmıştı. Saray ve çevresindeki sömürücüler alabildiğine bolluk ve refah içinde, hatta ölçüsüz bir israf ve sefahat içinde yüzerlerken halk kitlelerinin içinde kıvrandığı sefalet günden güne artıyor, çekilemez hale geliyor, bunalımları da aynı ölçüde artırıyordu. Bu huzursuz ortam içinde kasım 1949'da meydana gelen bir olay bomba gibi patladı ve tüm ülkede geniş yankılar yaptı. Olay, Hür Subaylar Örgütünün yayınlanan ilk bilidrisiydi. Bildiri şuydu:

«Filistin Savaşında ülkenin uğradığı ıstırabın sorumlulara ağır bir ders olacağını, orduyu güçlendireceklerini, onun eğitim ve silâhlandırılmasına çalışacaklarını, onu törenlere katılma, gösteriler düzenleme gibi aldatıcı görünüşlerden uzak tutacaklarını sanı-

yorduk. Dünyanın başından bugün ıstıraplar geçmekte, temeli sarsılmakta, uluslar her olağanüstü duruma hazırlanmakta, halklar ve hükümetler her yararlı işe yönelmektedirler; yalnız biz Mısırlılar müstesna. Mısır'daki efendiler ve yöneticiler mutlu ve sevinç içinde bir hayat sürmekte, münasebet olsun olmasın törenler ve şenlikler yapmaktadırlar; ve bunların halka, içinde bulunduğu açlığı, çıplaklığı ve yoksunluğu unutturacağını umuyorlar... Evlâtları hastalıktan ve çözülmeden can çekişen bir ülkede şenlikler düzenlenmesi ve «mutlu bir vesile» için ölçüsüz bir şekilde para harcanması yakışık alır mı? Bu paraları, can çekişen bu insanları yok olmaktan kurtarıp hayata kavuşturmakta kullanmamız daha mutlu değil mi? Bu münasebet için maaşlarınızdan büyük paralar vermeye sizleri zorlamışlardı. Oysa bu güç şartlar altında sizin bu paralara çok daha fazla ihtiyacınız vardır. Bu paraların sizlerden toplanıp verilmesinin nedenin yüksek rütbeli subayların yaltaklanması ve bu yolla rütbe almalarıdır. Bu çürük düşünceye karşı tedirginlik göstermeseydiniz sizlerden toplanan paraları geri vermeyeceklerdi ve bu paralarla «mutlu münasebet» için değerli hediyeler sunulacak, zengin sofralar ve büyük törenler düzenlenecekti.»

Birbirini izleyen buna benzer bildiriler ülkenin her tarafına dağıtılıyor, devlet yöneticilerine, hatta bizzat Kıral Faruk'a bile gönderiliyordu. Her bildiri dağıtılışından sonra siyasi polisin baskısı bir kat daha artıyor, fakat bu bildirilerin kimler tarafından nerede ve nasıl hazırlandığı, kimler tarafından dağıtıldığı bir sır olarak kalmakta devam ediyordu.

26 Ocak 1952'de Kahire'de çıkan yangını bahane eden yöneticiler bu yangının sabotajcılar tarafından çıkarıldığını iddia ederek orduyu duruma hâkim olmak için çağırdılar. Yöneticilerin bu davranıştan güttükleri amaç orduyu halka karşı çıkarmaktı. Fakat Hür Subaylar tarafından yayınlanan bir bildiri ordunun halkın yanında yer aldığını ve halka ateş açmayacağını açıkladı.

15 Temmuz 1952'de Kıral Faruk tarafından çıkarılan bir kararname ile Hür Subayların elinde bulunduğundan şüphe edilen Orduevi Yönetim Kurulunu feshetti. Bunun üzerine toplanan subaylar yöneticileri öldürmeye karar verdilerse de meseleden haberdar olan Cemal Abdünnâsır bu kararı durdurdu ve arkadaşlarını toplayarak yöneticileri öldürmenin bir şey değiştiremeyeceğini belirtti. Kendisi bu sırada Harp Okulunda öğretmendi.

23 Temmuz Devrimi

Kıral Faruk tarafından çıkarılan yukarıdaki kararname ülkedeki huzursuzluğu, özellikle subaylar arasındaki hoşnutsuzluğu daha da artırdı. Bu sırada 18 temmuzda ihtilâlci subaylardan Servet Ukkaşe'nin evinde oturan Cemal Abdünnâsır:

— İhtilâli 5 Ağustos günü yapacağız, dedi.

Plânlar buna göre hazırlanmıştı. Fakat 20 Temmuz günü, Kral Faruk'un kayınbiraderi olan Albay

Şirin'in yakında Savunma Bakanlığına atanacağı ve Hür Subaylar Örgütünün elebaşıları olduklarından şüphe edilenleri tevkif ettireceği haber alınınca Nâsır şöyle dedi:

— Pekalâ, madem ki öyle biz de onların anlayacağı dille konuşacağız. Artık 5 Ağustosu beklemenin anlamı yoktur. Zaten iyi bir ihtilâlcinin uzun süre beklemesi doğru olmaz.

İhtilâlin 23 Temmuz gecesi saat 01,00'de yapılması kararlaştırıldı. Gereken plânlar Nâsır, Abdülhakim Amr ve Zekeriya Muhiddin tarafından hazırlandı. Ertesi günü, harekete katılacak olan subayları teker teker gören Nâsır gereken talimatı verdi. Albay Servet Ukkaşe'ye şöyle dedi:

— Sinemaya gittiğini sanma harekete başlarken... Çıkabilecek engeller karşısında dikkatli ol.

Sonra evine gidip saatin gelmesini beklemeye koyuldu. Saat 23'te Hür Subaylardan Saad Tevfik geldi. Tevfik Askerî İstihbaratta çalıştığı için Nâsır ihtiyatlı davranarak kendisine her şeyi anlatmamıştı. Tevfik «ne oluyor?» diye sordu. Nâsır «hiç» dedi. Bunun üzerine Tevfik şöyle dedi:

— Nasıl hiç, bu gece birşeyler olacağı söylenip duruyor. Sizin bu saatte üniformalı oluşunuz da bunun kanıtı. Bana kalırsa bu işten vazgeçmelisiniz. Çünkü herşeyi haber almışlar. Genelkurmay Başkanına haber sızdırılmış, o da bütün generalleri Genelkurmaya topladı. Şu anda toplantı halindedirler. Hiç bir şey yapamazsınız.

Bu haber Nâsır'ı sevindirdi. Çünkü toplantı halindeki generalleri toptan tutuklama olanağı doğmuştu böylece. Tevfik gittikten hemen sonra Nâsır Abdülhakim Amr'a gitti ve hemen harekete geçilmesi emrini verdi. Arkasından da şunu ekledi:

— Sen hemen Genelkurmayı bas. Çünkü generallerin hepsi şu anda orada toplantı halindedirler. Tümünü yakalarsak önümüzde bir engel kalmaz.

Genelkurmayda toplanan generallere Genelkurmay Başkanı nutuk atıyordu o sırada:

— Hür Subaylar bu gece harekete geçip Hükümeti devireceklermiş. Bizler daha önce...

Sözünü bitiremedi. Çünkü Abdülhakim Amr yanında birkaç subayla ve ellerinde tabancaları olduğu halde içeri girmişlerdi aniden. Amr şöyle bağırdı:

— Eller yukarı. Hepiniz duvara dönün. Halk adına yönetimi eline alan ordu sizi saflarından atıyor. Şu andan itibaren tutuklusunuz.

Generallerin hepsi teslim olup enterne edildiler. Saat bir buçukta Kurmay Albay Cemal Abdünnâsır Genelkurmay Başkanının koltuğuna oturdu ve hareketi oradan yönetmeye devam etti. Hür Subayların başkent Kahire'yi ele geçirmeleri sadece 45 dakika sürmüştü.

Saat üçe doğru Genelkurmayda toplanan Hür Subaylar Yürütme Kurulu, iki subayı General Necip'i almaya gönderdi. Devrimci subaylar, rütbelerinin küçük olması dolayısiyle devrimin bayraktarlığını yapacak bir yüksek rütbeli subay aramışlar ve General Necip'i bulmuşlardı. Necip yapılan teklifi kabul et-

miş, fakat hareketin plânlamasında ve yürütülmesinde herhangi bir görev almamış, hatta harekete katılacak subayların çoğunu da öğrenememişti; hareketin ne zaman yapılacağı bile kendisine duyurulmamıştı. Evinden alınıp getirilen Necip toplantı salonuna girdiğinde subayları kutladı ve başarı dileğinde bulundu, sonra Nâsır'ın teklifi üzerine oybirliğiyle Başkomutanlığa getirildi.

Saat 6,30'da Binbaşı Ali Sabri İngiliz Elçiliğine giderek Devrim Komitesi adına bir nota verdi. Bu notada girişilen hareketin Mısır'ın bir iç sorunu olduğu, İngiltere tarafından yapılacak herhangi bir müdahalenin düşmanca bir davranış olarak kabul edileceği belirtiliyordu. Saat 7,00'de General Necip Kahire Radyosundan Devrimin ilk bildirisini okudu.

«Kıral Hazretleri Uyuyorlar»

Kıral Faruk o sırada İskenderiye'deki yazlık sarayında bulunuyordu. 23 Temmuz gecesi yatmadan önce, kayınbiraderi Albay Şirin, kendisine, rejime karşı olduklarından kuşkulanılan subayların adlarını kapsayan bir liste vermişti. Kıral da:

— Bunları hapse atmanın zamanı gelmiştir, demişti.

Ne var ki işler hiç de onun sandığı yönde gelişmemiş, ve kendisi henüz uykudayken bakanlarının, generallerinin, yüksek dereceli yöneticilerinin çoğu

hapse atılmış ve akşam kendisine verilen listedeki adamlar ülkenin yönetimine el koymuşlardı. Bütün bunlar olup biterken Kıral Faruk derin bir uyku çekiyordu. İhtilâlin ilk bildirisi okunurken Sarayın Başmabeyincisi Kahire'den telefon ederek durumu Kırala bildirmek istedi. Kıralın oda hizmetçisi kendisine şu cevabı verdi:

— Kıral Hazretleri henüz uyuyorlar. Uyanınca mesajınızı kendilerine sunarım.

Faruk uyuyordu gerçi, ama ihtilâlciler uyumuyorlardı. Kıralın sarayını kordon altına aldıkları gibi, İngilizlerin ikili antlaşmalara dayanarak yapabilecekleri herhangi bir müdahaleyi önlemek için de İskenderiye'ye bir zırhlı birlik gönderdiler.

Faruk uyanınca şaşkına döndü. Hemen devrimci subaylara mesaj göndererek isteklerini kabul edeceğini, isterlerse hükümeti değiştireceğini, General Necip'i Savunma Bakanlığına getireceğini, ülkenin güvenliği için gereken tedbirleri alacağını vadetti. Fakat subaylar kesin kararı vermişlerdi: Faruk ülkeyi terk edecekti. Gerçi bazı subaylar onun kurşuna dizilmesini istemişlerdi, ama Nâsır buna karşı çıkmış ve:

— İngilizlere müdahale fırsatı vermeyelim, demişti.

Bunun üzerine Kıralın 48 saat içinde Mısır'ı terk etmesi kararlaştırılmıştı. Ve karar aynı gün kendisine bildiirldi. O da 26 Temmuz 1952 günü «el-Mahruse» Yatı ile İskenderiye'den ayrıldı.

Kıralın gitmesinden sonra İngiliz Elçiliği Müs-

teşarı ve Askerî Ataşesi Genelkurmaya gelerek bir nota vermek istediler. Notada şu istekler vardı:

1 — Yabancıların selâmeti için halkın sokağa çıkmasının yasaklanması.

2 — Kıralın tahttan indirilmesi üzerine kırallık rejimine dokunulmaması.

3 — Taht üzerine derhal bir vesayet meclisinin tayin edilmesi.

4 — Mehmet Ali Paşa Hanedanının haklarının korunması.

Nâsır bu notayı reddetti ve böyle bir notanın verilmesi istenmesini protesto etti. Mısır'ı ilgilendiren meselelere İngiltere'nin karışamayacağını bildirdi. Bunun üzerine Elçilik Müsteşarı bunun kendi kişisel görüşü olduğunu, notayı hükümeti adına değil kendi şahsı adına vermek istediğini bildirerek geriledi.

18 Haziran 1953 günü Mısır'da Cumhuriyet ilân edildi. Necip Cumhurbaşkanı, Nâsır da Başbakan oldu. Aynı yılın 18 Eylülünde Necip'i görevinden uzaklaştıran Nâsır bütün yönetimi kendi eline aldı.

Emperyalizme Karşı Mücadele

Mısır Devriminin başarıya ulaşmasından sonra peşpeşe alınan kararla ve çıkarılan kanunla, yapılan hareketin sadece biçimsel bir değişiklik getirmeyi amaçlamadığını, tersine toplumun yapısını değiştirmeye ve yeni bir toplumsal düzen kurmaya yöneldi-

ğini gösteriyordu. Eski düzenin bir baskı aracı olan siyasi polis örgütünün kaldırılması, yolsuz kazanç elde edenleri ortaya çıkarmak için kararname çıkarılması, feodalizmin tasfiyesi için Toprak reformunun yapılması, mesken kiralarının indirilmesi, Ulusal Yönetim bakanlığının kurulması, siyasî tutuklu ve hükümlülerin salıverilmesi, sendikaların yeniden örgütlenmesi siyasî partilerin feshedilmesi, kırallığın kaldırılıp cumhuriyetin kurulması, asalet unvan ve lakaplarının kaldırılması Devrimden hemen sonra alınan kararlardı. Fakat bunlar devrim değil, reform olabilirdi. Çünkü bir hareketin devrim olabilmesi için üretim ilişkilerini mutlaka emekçi halk kitleleri yararına değiştirmesi ve emekçi halk kitlelerini üretim araçlarına sahip ve egemen kılması şarttı. Ancak bu hemen yapılabilecek bir hareket değildi. Çünkü İngiliz emperyalizminin silâhlı kuvvetleri Süveyş Kanalı bölgesinde duruyorlardı. Yapılacak devrimci eylemleri ve atılacak devrimci adımları sessizce oturup seyretmeyecekleri muhakkaktı. Bunun için önce bu problemin çözümlenmesi gerekliydi.

1954 yılında iki taraf arasında görüşmeler başladı ve 19 Ekim 1954 tarihinde tahliye antlaşması imzalandı. İngilizler 1956'da kayıtsız-şartsız Mısır topraklarını terk ettiler ve bütün askerlerini çekerek üslerini boşalttılar.

Ocak 1956'da Mısır'ın yeni Anayasası ilân edildi. Haziran ayında ise bu Anayasa ve Nâsır'ın Cumhurbaşkanlığı konusu halkoyuna sunuldu. İkisi de kabul edildi ve Nâsır Mısır Cumhurbaşkanı oldu.

Süveyş Kanalının Millileştirilmesi

Mısır'ın kalkınması, tarıma elverişli toprakların genişletilmesi, sulama tesislerinin yapılması, endüstrileşme için elektrik enerjisinin sağlanması gerekliydi. Bütün bunlar nereden ve hangi kaynaklardan finanse edilecekti? Görünürlerde umut verici bir kaynak yoktu. Yalnız çok uzaklarda iki umut beliriyordu, ama bu umutlar ne derece, ne zaman ve hangi şartlarla gerçekleştirilecekti? Bu umutlardan biri Nil Nehri üzerinde bir baraj yapılması, ikincisi de Süveyş Kanalının millileştirilmesiydi. Daha doğrusu önce Kanalın millileştirilmesi gerekirdi, çünkü barajın yapılması ona bağlıydı: Kanaldan sağlanacak para barajın yapılmasına yatırılacaktı. Fakat Kanalın millileştirilmesi öyle durup dururken gerçekleştirilebilecek bir iş değildi. Bunun için hem ülke düzeyinde, hem de uluslararası plânda gerekli elverişli ortamın hazırlanması zorunluydu.

Mısır Hükümeti önce Asvan'da Nil Nehri üzerinde bir baraj kurmayı tasarladığını açıkladı ve bunun finanse edilmesi için hem Dünya Bankasına, hem de büyük devletlere başvurdu. O sırada Mısır'ı ziyaret eden Sovyet Dışişleri Bakanı Şefilof Sovyetler Birliği'nin baraj yapımını finanse edebileceğini Nâsır'a bildirdi. Fakat Nâsır Sovyetler Birliği'nin baraj inşaatını değil, kısa vadeli yatırımlar için yardım yapmasını istedi ve baraj inşaatı için Dünya Bankasından yardım almaya çalışacaklarını bildirdi. Bunun

üzerine Şefilof Sovyetler Birliği'nin Asvan Barajına yardım yapmayacağını, kısa vadeli yatırımları finanse edebileceğini açıkladı. Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Jon Roster Dulles de bunu fırsat bilerek baraj inşaatını ülkesinin finanse etmeye hazır olduğunu açıkladı ve bunun için öne sürdüğü şartları Mısır'ın Washington Büyükelçisi Dr. Ahmet Hüseyin'e bildirdi. Şartları alıp Kahire'ye gelen Büyükelçi Nâsır'la durumu görüştü. Nâsır kendisine Amerika'nın bütün şartlarını kabul edeceklerini bildirince, Büyükelçi şaşkına döndü. Çünkü şartlar çok ağırdı. Nâsır şöyle dedi:

— Amerikan Hükümetinin bu teklifinin bir manevra olduğunu çok iyi biliyorum. Onlar bu ağır şartları taşıyan tekliflerini geri çevireceğimizi hesaplıyorlar ve bu geri çevirmeyi aleyhimize kullanmak istiyorlar. Aslında Birleşik Amerika baraj inşaatına katkıda bulunmaya bile yanaşmayacaktır. Evet Doktor, Dulles'a, şartlarını tamamen kabul ettiğimi bildir ve cevabını bekle... Ayrıca Süveyş Kanalı konusunda gerekli dökümanları da sağlayıp birlikte götür ve incele; şimdiden, Mısır'ın Kanal üzerindeki hakkını ispat etmeye kendini hazırla.

Büyükelçi Kanal konusundaki sözlerden pek bir şey anlayamadı. Fakat Londra Havaalanında gazetecilere Mısır'ın Birleşik Amerika'nın şartlarını kabul ettiğini açıkladı. Washington'a vardıktan birkaç gün sonra kendisiyle görüşen Dulles Amerikan Hükümetinin Asvan Barajı inşaatını finanse edeceğini bildiren teklifini geri aldığını bildirdi. Bu karar dünyada çe-

şitli tepkilere yol açtı. Bazı Batı gazeteleri bile Dulles'ı bu ikiyüzlülüğünden dolayı kınadılar. Mısır'da ise bu kadar, Amerika Birleşik Devletleri'nin gerçek niyeti ortaya çıkmasına ve halk tarafından iyice tanınmasına yol açtı. Amerika'nın bu kararı Süveyş Kanalının millileştirilmesi için de gereken ortamın hazırlanmasına yardım etti.

26 Temmuz günü, düşük Kral Faruk'un Mısır'ı terkedişinin yıldönümüdür. Nâsır 1952'den beri orada her yıl konuşma yapmayı âdet edinmiştir. 1956'nın 26 Temmuzunda da İskenderiye'de konuşacaktı. Radyo ve gazeteler, Başkanın çok önemli bir açıklamada bulunacağını bildirdiler. Nâsır akşam üzeri konuşmasını yaptı. Süveyş Kanalından elde edilen gelirlerin, emperyalist devletler tarafından işletilen Kanal Kumpanyasına gittiğini hatırlattıktan sonra bu gelirlerin miktarı ile Asvan Barajı inşaatına gereken yatırım miktarı arasında bir karşılaştırma yaptı, bu gelirlerle o barajın yapılabileceğini belirtti. Konuşmasında ayrıca Amerikan Hükümetinin ikiyüzlülüğünü açıkladı ve şöyle dedi:

«Süveyş Kanalının 1955 yılındaki geliri 35 milyon sterline, yani 100 milyon dolara ulaşmıştı. Bundan bizim elimize geçen miktar sadece bir milyon sterlin, yani üç milyon dolardır. Amerika'nın ve İngiltere'nin beş yılda bize yapacakları yardım ne kadar olacaktı biliyor musunuz? 70 milyon dolar. Peki Kanalın yıllık geliri olan 100 milyon doları alanlar kimlerdir? Onlardır tabii, emperyalist devletlerdir. Oysa bu paralar bizim paralarımızdır ve Kanal bizim ka-

nalımızdır. Süveyş Kanalı Mısır evlâtları tarafından açılmıştır ve bu işte 120.000 Mısırlı ölmüştür... Biz Yüksek Barajı yapacağız ve gaspedilmiş haklarımızı tekrar elde edeceğiz. Yüksek Barajı istediğimiz gibi yapacağız ve Kanal Kumpanyasının her yıl aldığı 35 milyon sterlini de kendimiz alacağız. Bu parayı Mısır alacaktır ve bu para Mısır'ın çıkarı için harcanacaktır. İşte bunun için kardeşlerim, bizler bugün Yüksek Barajı yaparken aynı zamanda özgürlüğümüzün, şeref ve haysiyetimizin de barajını yapmış olacağız ve aşağılık, küçüklük barajlarını yıkacağız. Bütün Mısır bugün bir tek kütle olduğunu, bir tek cephe teşkil ettiğini ilân ediyor. Bütün Mısırlılar kanlarının son damlasına kadar savaşacaklardır. Ülkemizi, Mısır'ı yeniden kurmak uğrunda hepimiz kanımızın son damlasına kadar savaşacağız. Savaş bezirgânlarına fırsat vermeyeceğiz. Emperyalistlere fırsat vermeyeceğiz. İnsan bezirgânlarına fırsat vermeyeceğiz. Bileklerimize ve kanlarımıza güveneceğiz. Daha önce haklarımızı alamıyorduk. Şimdi ise geri alacağız tüm haklarımızı ve savaşımız devam ediyor. Bu haklarımızı adım adım alacağız.»

Bundan sonra Süveyş Kanalının millileştirildiği hakkında o gün alınmış kararnameyi okuyan Nâsır şöyle dedi:

«Bugün Süveyş Kanalı millileştirilmiş ve bu karar Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Ve bu karar artık bir emrivaki olmuştur. İşte bugün haklarımız ve malımız tarafımızdan geri alınmıştır. Süveyş Kanalının yıllık 35 milyon sterlin, yani 100 milyon dolar,

beş yılda beşyüz milyon dolar tutan geliri artık bugünden itibaren Mısır'ındır. Ve artık biz Amerika'nın 70 milyon dolarlık yardımına değer vermeyiz, bakmayız bile.»

Nâsır bu konuşmayı yaparken Mısır askerleri de Kanal bölgesini işgal ederek yönetimini Mısırlılara devrediyorlardı. Böylece 100 yıla yakın bir zaman emperyalist devletlerin hazinelerine para akıtan Süveyş Kanalı Mısır'ın, yani gerçek sahibinin eline geçti.

Nâsır'ın bu kararı dünyayı birbirine kattı. Avrupa'daki emperyalist devletler kararı tanımadıklarını bildirdiler. Arkasından toplantılar düzenlediler. Eylül ayında toplanan Londra Konferansı, Süveyş Kanalının uluslararası bir yönetime bırakılmasını önerdi. Fakat Mısır bu öneriyi reddetti ve Süveyş Kanalı üzerinde hiç bir pazarlık yapmayacağını bildirdi.

Üçlü Saldırı

Mısır Hükümetinin Batılı devletlerin Kanalla ilgili tekliflerini reddetmesi onları çileden çıkardı. İngiltere, Fransa ve emperyalizmin Ortadoğu'daki ön-karakolu İsrail meseleyi silâh gücüyle çözmeye karar verdiler. 29 Ekim 1956 günü İsrail kuvvetleri Sina cephesinden Mısır'a saldırdı. Bir gün sonra, 30 Ekim 1956'da da İngiltere ve Fransa Mısır'a bir ültimaton vererek iki devletin, Kanal bölgesini, deniz trafiğinin güvenliği için askerî işgal altına almalarına Mısır'ın

karşı koymamasını istediler. Nâsır ültimatomu reddetti ve Mısır'ın işgale kuvvetle karşı koyacağını bildirdi. 31 Ekim 1956 günü Fransız ve İngiliz kuvvetleri Süveyş Kanalına ve Port Sait şehrine saldırdılar. İki devletin bombardıman uçakları Kahire ve diğer Mısır şehirlerini bombalamaya başladılar. Nâsır radyoda yaptığı konuşmada Mısır halkına saldırıdan güdülen amacın hem Kanalı tekrar ele geçirmek, hem de Mısır'daki devrimci yönetimi düşürmek ve eski işbirlikçi yönetime benzer bir yönetimi iktidara getirmek olduğunu bildirdi ve konuşmasını şöyle bitirdi:

«Savaşacağız, savaşacağız; asla teslim olmayacağız. Biz barıştan yanayız, ama barışın anlamı teslim olmak değildir.»

Çarpışmalar birkaç gün sürdü. Bütün Arap dünyası kaynaşmaya başladı. Saldırgan devletlere karşı gösteriler birbirini izledi. Akdeniz'e giden petrol boruları havaya uçuruldu, birçok Arap devletleri Fransa ve İngiltere ile diplomatik ilişkilerini kestiler. Sonunda Sovyetler Birliği iki saldırgan devlete verdiği notada saldırıyı derhal durdurmalarını ve askerlerini çekmelerini, aksî takdirde bir nükleer savaşın çıkabileceğini bildirdi. Durumun dünya çapında bir atom savaşına yol açabileceğini anlayan Amerika Birleşik Devletleri de savaşın durdurulmasını istedi. Ayrıca Fransa ve İngiltere'ye karşı bütün dünyada protesto ve gösteriler birbirini izledi. Bizzat Fransa ve İngiltere'de kamuoyu yöneticileri sert bir şekilde eleştirmeye başladı. İngiliz Avam Kamarasında Başbakan Anthony Eden'e «kaatil, haydut» diye bağırıl-

dı. Sonunda iki devlet de saldırıyı durdurmak ve askerlerini geri çekmek zorunda kaldılar. Böylece Mısır'ın Kanal üzerindeki hakkı ve egemenliği daha da sağlamlaştı. İngiltere ve Fransa'da kabineler düştü.

Birleşik Arap Cumhuriyeti

Arapların birleşmesi meselesi daha Birinci Dünya Savaşından önce ortaya atılan bir meseleydi. Gerçi Doğudaki Arap ülkeleri savaştan önce bir parça olarak Osmanlı İmparatorluğunun yönetimindeydi. Ama bağımsızlıktan yoksun olan böyle bir birliğin hiç bir değeri yoktu. Ayrıca Batıdaki Arap bölgeleri de Fransa, İngiltere ve İtalya'nın hegemonyası altındaydı. Savaş başlayınca İngiltere Arapların Osmanlı yönetiminden kurtarılacaklarını ve tek bir devlet halinde birleştirileceklerini bildirdi. Fakat savaş sona erince Arap ülkelerinin hepsi kendilerini İngiltere ve Fransa'nın işgalinde buldular. Daha sonra bağımsızlığa kavuşanları arasında da bir birlik kurulmadı.

Mısır Devriminin sloganlarından biri de Arapların birleşmesiydi. Özellikle Nâsır bu konuyu sık sık ele alır ve işlerdi. Araplar birbirinden ayıran sınırların suni olduklarını ve emeperyalist devletler tarafından yaratıldıklarını belirtirdi. Mısır Devriminin ortaya attığı Arapların birleşmesi sloganı diğer Arap ülkelerinde, özellikle aydın ve gençlik kesiminde geniş bir taraftar kitlesi buldu. 1956 yılında Mısır'a

karşı yapılan Üçlü Saldırıdan sonra ise bu birleşmenin gerekliliği ve zorunluluğu daha çok kendini hissettirdi. Özellikle Suriye'de birlik akımı günden güne güçlendi, günün konusu haline geldi.

Suriye'nin o zamanki Cumhurbaşkanı Şükrü el-Kuvvetli de bu birliğin gerçekleştirilmesini isteyenler arasındaydı. Kendisi bu birliğin kurulmasını ve başkanlığına da Nâsır'ın getirilmesini istiyordu. İki taraf arasında bu konuda Kahire'de yapılan görüşmeler sonucunda anlaşmaya varıldı ve 1 Şubat 1958 günü Mısır ve Suriye'nin birleşerek Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilân ettiler. 28 Şubatta da iki ülke fiilen birleşti. Bu konu daha sonra halkoyuna sunuldu ve kabul edildi. Nâsır da yine halkoyu sonucunda Birleşik Arap Cumhuriyeti Başkanlığına seçildi.

İki devletin birleşmesi emperyalizmin ve bölgedeki işbirlikçilerinin uykusunu iyice kaçırdı. Çünkü bu birliğe diğer Arap devletlerinin katılması ihtimali, daha doğrusu diğer Arap ülkelerindeki birlikçi akımın güçlenerek ayaklanmalar ve ihtilâllerle yönetimi ele geçirmeleri, ondan sonra da birliğe katılmaları ihtimali gittikçe kuvvetleniyordu. Bu da emperyalizmin ve işbirlikçilerinin, bölgedeki egemen sınıfların çıkarlarını tehdit eden bir tehlike olacaktı, en azından uzun vadede de olsa böyle bir amaca yönelecekti. Bu tehlikeye karşı ilk tedbir olarak Irak'la Ürdün'ün birleştirilmesi tasarlandı. Irak o sıralarda krallık yönetimindeydi ve başında İngiliz emperyalizmi tarafından korunan Kral Faysal, Prens Abdülilâh ve Nuri Sait vardı. Bu yöneticiler Irak'ı NATO'nun Ortadoğu'daki

uzantısı durumunda olan Bağdat Paktına (şimdiki CENTO) sokmuşlardı. Nâsır ise bu pakta karşı çıkmış ve bunun emperyalizmin bir oyunu olduğunu, Arap halklarını yeniden emperyalizmin boyunduruğu altına sokacağını belirtiyordu. Ürdün'e gelince; bu devletin başında da Kıral Faysal'ın yakın akrabası Kıral Hüseyin vardı. Kıral Hüseyin de Faysal gibi İngiliz emperyalizminin kucağındaydı ve onun tarafından korunuyordu. İşte bu iki devletin birleştirilmesi Mısır ile Suriye arasında kurulmuş bulunan birliğin karşısında bir silâh olarak kullanılacaktı. Çünkü böylece Araplar arasında birlik isteyenlerin bir kısmı bununla oyalanacaktı. Ayrıca Araplar arasında bir ikilik yaratılmasına ve ilerici cephenin güçlenmesinin önlenmesine yol açacaktı. Nihayet 1958 yazında Irak ile Ürdün devletleri aralarında bir federe birlik kurdular. Birliğin başına da Irak Kıralı Faysal getirildi. Ne var ki bu birliğin ömrü pek kısa oldu. Irak İhtilâli'nin patlamasıyla dağılıp gitti.

Irak İhtilâli

14 Temmuz 1958 günü sabaha karşı Irak'ta Hükümeti deviren ordu yönetimi eline aldı; kırallık rejimini kaldırıp Cumhuriyet kurdu. Kıral Faysal, Veliaht Abdülilâh, Başbakan Nuri Sait ilk gün öldürüldüler ve cesetleri sokaklarda sürüldü. Bu, emperyalist devletlerin beklemediği bir durumdu. Ortadoğu'nun

diğer ülkelerinde de buna benzer patlamalar olabilirdi. Özellikle Lübnan ve Ürdün tehlikeli günler geçiriyorlardı. O sıralarda Lübnan halkı Kâmil Şemun rejimine karşı ayaklanmıştı, kan gövdeyi götürüyordu. Bu iki ülkedeki yönetimleri korumak için emperyalist devletler hemen harekete geçtiler: Amerika Birleşik Devletleri Lübnan'a, İngiltere de Ürdün'e asker çıkardı.

Nâsır o sırada Yugoslavya'dan dönüyordu. Amerikan askerlerinin Lübnan, İngiliz askerlerinin de Ürdün'e çıktıklarını duyunca hemen Kahire'ye şu mesajı gönderip yayınlanmasını istedi: «Irak Cumhuriyeti'ne karşı girişilecek herhangi bir saldırıyı Birleşik Arap Cumhuriyeti kendine karşı girişilmiş bir saldırı olarak kabul edecek ve buna kuvvetle karşı koyacaktır.» İhtilâlden 3 gün sonra da Irak'la Birleşik Arap Cumhuriyeti arasında bir askerî antlaşma imzalandı.

18 Temmuz 1956 günü, yani Irak ihtilâlinden 4 gün sonra Şam'da bir konuşma yapan Nâsır Irak İhtilâli konusunda şunları söyledi:

«Araplar ülkelerinin bağımsızlık ve özgürlüğünü gerçekleştirmek için uzun süre mücadele ettiler. Dış emperyalizme ve iç istibdada karşı savaştılar. Zulme rağmen, istibdada rağmen, bozgunculuğa rağmen Araplar gevşemediler ve zayıflamadılar. Tersine kendilerini kutsal ilerlemelerine adadılar. Irak halkı sürekli olarak mücadele etti, ama zayıflamadı, umutsuzluğa kapılmadı; ölümü, hapsi, tenkili göğüsledi, ama umutsuz olmadı; kutsal yürüyüşünde zafer ka-

zanıncaya kadar direndi. Bugün görüyoruz ki özgürlük bayrağı yükselmektedir. İşgali emperyalizmi yenilgiye uğratan özgürlük bayrağı yükselmekte, dalgalanmaktadır. Ben bugün Irak'taki kardeşlerime seslenerek derim ki: Biz sizlerle beraberiz kardeşlerim. Çünkü savaşımız birdir ve biz bir tek halkız. Birlikte mücadele edeceğiz, birlikte çalışacağız özgürlük ve bağımsızlık meşalesini yükseltmek için... Biz hepimiz, Irak'ta başarıya ulaşan özgürlük meşalesini savunmak için silâha sarılacağız. Hepimiz bağımsızlığımızı ve gerçekleştirdiğimiz zaferi savunmak için silâha sarılacağız...

Bugün emperyalist devletlerden tehdit seslerinin geldiğini görüyoruz. Bugün Amerika'nın Lübnan'ı, İngiltere'nin Ürdün'ü işgal ettiklerini görüyoruz. Ben onlara derim ki: Eskiden de işgal vardı. Şam'da Fransız işgali, Bağdat ve Kahire'de İngiliz işgali vardı. Nerede onlar şimdi? İşgal kül oluŋ gitti. Fakat özgürlük meşalesi başarıya ulaştı. Ben bu işgalcilere derim ki: Biz ilân ettiğimiz «dostumuza dostuz, düşmanımıza düşmanız» ilkesine samimi olarak bağlı kalacağız... Emperyalizmin liderleri, Batılılar, kolları kırıldığı zaman öfkeleniyorlar. Niçin? Irak liderleri Irak petrolünün serbest olacağını ve kendi fabrikalarının işletilmesinde kullanılacağını ilân ettikleri zaman Batılı emperyalistler neden öfkelendiler? Çünkü onlar bizleri nüfuz bölgeleri arasına katmak istiyorlar. Onlar şimdiye kadar Bağdat'ı bize, hepimize karşı kullanıyorlardı, bağımsızlığımıza saldırmak ve bizi nüfus bölgelerine katmak için. Oysa Arap halk-

ları her yerde kurtulacaktır. Zulüm, işgal, emperyalizm çökecektir. İşte emperyalizmin işbirlikçilerinin nasıl çöktüklerini görüyoruz. Arap halkı artık her yerde, emperyalizmin uşaklarının kimler olduklarını bilecek seviyeye gelmiştir. Bugün her yerde Arap halkı tam bağımsızlığını, sahte ve yarı bağımsızlığını değil gerçek bağımsızlığını elde etmek için mücadele etmeye karar vermiştir.»

Temmuz Kanunları

Mısır Devrimi 1961 yılına kadar sağlam temellere oturtulmamıştı. Yukarıda da belirtildiği gibi sadece birtakım reform hareketleri yapılmış, antiemperyalist bir çizgi tutulmuş, sosyalist devletlerle sıkı ilişkiler kurulmuştu. Fakat üretim ilişkilerinin emekçi halk kitleleri yararına değiştirilmesi konusunda herhangi bir ciddi adım atılmamıştı. Ancak 1961 yılının Temmuz ayında bu mesele ele alındı ve ülkenin sosyalist bir aşamaya girmesi için birtakım kanunlar çıkarıldı. «Temmuz Kanunları» diye adlandırılan bu kanunlar toprak mülkiyetinin azamî haddini 100 feddana indiriyor; bankaların, sigorta şirketlerinin, fabrikaların, dış ticaretin millileştirilmesini öngörüyordu. Tabii sosyalist uygulama için bunlar yeterli değildi. Tek başına bu gibi tedbirler devletleştirmeye, bir çeşit devlet kapitalizminin doğmasına da yol açabilecek nitelikteydi. Bunun önlenmesi için işçilerin

fabrikaların kârlarına ortak kılınması, köylüler arasında kooperatifleşme hareketinin başlatılması gibi tedbirler alındı. İşçi ve köylü kitleleri bu kuruluşlar aracılığıyla üretim araçlarına sahip olacaklar ve sosyalizme geçiş böylece kolaylaşacaktı.

Bu durum emperyalizme ve işbirlikçisi olan egemen sınıflara daha ağır bir darbe teşkil ediyordu. Artık eski tatlı kazançlarını elde edemeyeceklerdi. Özellikle Suriye'deki büyük toprak ağaları o güzelim, o uçsuz bucaksız bereketli topraklara artık bir daha kavuşamayacaklardı. Bu toprakların üzerindeki köylülere artık eskisi gibi köle hayatı yaşatamayacaklar ve sırtlarından milyonlar vuramayacaklardı. Aynı şey burjuva için de söz konusuydu. Dış ticaretle uğraşan ve bundan kasalar dolusu gelir sağlayan ithalât ve ihracat patronları da tabii ki bu yeni durumdan hoşnut değillerdi. Çünkü dış ticaret de millileştirilmişti.

Na yapmalıydı öyleyse? İyisi mi henüz işçi ve köylü kitleleri bu reformların ve sosyalizmin bilincine varmamışken hiç değilse Suriye'yi kurtaralım diye düşündüler, bunun için gereken plânları hazırlamaya başladılar. Suriye'deki büyük burjuva ve toprak ağaları siyasî temsilcilerini harekete geçirip ordudan birkaç gerici generali saflarına çekmeyi başardılar.

Birlik Parçalanıyor

İşte bu generaller 28 Eylül 1961 günü Şam'a yakın Katana bölgesinde bulunan birkaç askerî birliği

alıp sabaha karşı Şam'ı işgal ettiler ve ertesi günü gerici, ayrılıkçı burjuva okumuşlarından bir hükümet kurarak Suriye'yi Mısır'dan ayırdılar. Tabii bu gerici okumuşlar hükümetinin ilk işi Nâsır'ın başlatmış olduğu reformları durdurmak ve ortadan kaldırmak oldu. Millileştirilmiş ne varsa hepsini yine eski sömürücü sahiplerine geri verdiler. Toprakları da tekrar ağalara iade ettiler. Ve ülkede tam anlamıyla gerici bir terör rejimi krudular.

29 Eylül 1961 günü yaptığı konuşmada Nâsır bu konuda şöyle dedi:

«Suriye'deki gericilik ve emperyalizmin Suriye'deik uşakları Şam'da bir köprübaşı tutmayı başardılar. Fakat bu hareketin etrafında cereyan edenler onun içyüzünü ortaya koymaktadır. Bugün İsrail'in gösterdiği sevinç hareketin içyüzünü ortaya çıkarmaktadır. Onlara ilk kutlamanın Kıral Hüseyin'den gelmesi hareketin içyüzünü göstermektedir. İran'ın, Suriye'de kurulan gerici-ayrılıkçı hükümeti tanımaya hazır olduğunu bildirmesi hareketin içyüzünü ortaya çıkarmaktadır. Hareketi yapanların sosyalist kararlara saldırmaları, köylünün ve işçinin kazandıkları haklara saldırmaları, sömürüyü ortadan kaldıran bu haklara saldırmaları, bu hareketin emperyalizmin ve gericiliğin isteklerini dile getiren bir hareketten başka birşey olmadığını göstermektedir. Sosyalist kararlara saldırmaları hareketin içyüzünü göstermiştr. Gerici çevrelerin, tekelci çevrelerin, sömürücü çevrelerin bu gerici-ayrılıkçı hareketi desteklemeleri onun içyüzünü ortaya koymaktadır. Bütün bunlar açık ve

ortadadır. Bütün bunların niçin yapıldığı da açık ve ortadadır.

Çünkü biz tekelciliği ortadan kaldırmıştık, sermaye diktatörlüğünü ortadan kaldırmıştık ve sermaye diktatörlüğünün bulunduğu yerde demokrasinin olamayacağını ilân etmiştik. Çünkü demokrasi anayasalarda ya da kanunlarda yazılabilir, fakat sermaye diktatörlüğü derhal onu ortadan kaldırır. Sermaye diktatörlüğü işçiyi işinden, memuru görevinden ayırabilir. Sermaye diktatörlüğü herhangi bir ferdin yiyeceğine tahakküm edebilir. İşte bunun için dedik ki bu ulusun her bir ferdi özgür olsun. Bunun için biz, bir avuç insana, ya da beş kişiye bu büyük fabrikalara sahip olma fırsatı vermeyeceğiz. Bunun için bu sosyalist kanunları çıkardık ve bunun sosyal demokrasi olduğunu söyledik. Fakat gerici çevreler, emperyalist çevreler, fırsatçı çevreler sarfettikleri paralarla Suriye halkını kendi iradeleri altına almayı başardılar, Suriye halkını sermaye diktatörlüğünün egemenliği altına almayı başardılar. Fakat Suriye'deki Arap halkı dünyaya sesini duyuracaktır. Özgürlük ilkelerine sahip çıkacak; gericiliğin, emperyalizmin ve uşaklarının, sermaye diktatörlüğünün, ihanetin ve ilkeleri çiğneyenlerin karşısında duracaktır.. Birleşik Arap Cumhuriyeti ise güçlü olarak yoluna devam edecektir; Arap özgürlüğünün, Arap mücadelesinin kalesi kalacaktır. Ve sosyal adaletin dalgalandığı bir toplum yaratmak için ilkelerine bağlı kalacaktır.»

Sosyalist Arap Birliği

Suriye'nin ayrılmasından sonra Mısır'daki siyasî örgüt (Millî Birlik) dağıtıldı; köy ve fabrika düzeyinden başlamak suretiyle halkın her kesiminde yapılan seçimlerle delegeler toplandılar. Yapılan bu kongreye «Halk Kuvvetleri Ulusal Kongresi» adı verildi. Bu kongre ülkede kurulacak olan siyasî örgütün esaslarını tespit etti ve Nâsır'ın teklifi üzerine yeni örgüte «Arap Sosyalist Birliği» adının verilmesini kabul etti.

Nâsır ve Müslüman Kardeşler Örgütü

Müslüman Kardeşler Örgütü eskiden beri Nâsır'a karşı mücadele ediyor, fakat kanun dışı ilân edildiği için faaliyetlerini daha çok gizli olarak yürütüyordu. 1965 yılında bu örgüt Nâsır'a karşı bir komplo düzenlemiş ve kendisini İskenderiye'ye götürecek olan treni havaya uçurmayı plânlamıştı. Bu komplo teşebbüsü ortaya çıkarıldı ve elebaşılarından üçü idam edildiler, diğerleri de çeşitli hapis cezalarına çarptırıldılar. Komplonun Suudî Arabistan Kıralı Faysal tarafından finanse edildiği duruşmalar sırasında anlaşıldı.

Nâsır ve İslâm Paktı

1965 ve 1966 yıllarında Ortadoğu'da Bağdat Paktının (CENTO) yerini dolduracak olan bir yeni paktın kurulması için çalışmalar yapılıyordu. Bu işin başını çeken, ülkesini emperyalizmin kucağına atmış olan Suudî Arabistan Kıralı Faysal'dı. İran Şahı, Tunus Cumhurbaşkanı Habip Burgiba gibi emperyalizmin işbirlikçisi yöneticiler de vardı işin tezgâhlanmasında. Fakat bölgedeki devrimci ve ilerici güçler bu pakta karşı çıktılar ve onun da Bağdat Paktı gibi emperyalizmin bir oyunu olduğunu belirttiler. Nâsır da bu pakt teşebbüsüne karşı çıkanlar arasında, hatta başındaydı. Kendisi bu konuda yaptığı çeşitli konuşmalarda şöyle dedi:

«Bağdat Paktına bir Arap adı verdiler. Ve Amerika ile İngiltere'nin yüzlerini maskelemek için bir Arap elbisesi giydirdiler. Şimdi de yeni pakta bir ulema sarığı sarmaktadırlar. Ona İslâm Paktı, İslâm İttifakı, ya da İslâm Konferansı adını verdiler. İsmin önemi yok. Yeter ki İslâm etiketini taşısın ve başına bir sarık sarılsın. Böylece Müslümanlarla alay edilmesi, onların dinleri adına aldatılması mümkün olsun. Gericilik elbette emperyalizmle işbirliği yapacaktır. Zira gittikçe artan ölçüde gericiliğin çıkarlarını tehdit eden Arap Devriminin yükselişinden endişededir. Öte yandan emperyalizm, Arap Devriminin yükselişinin, petrol tekelleri için artan bir tehlike yarattığını görmektedir. Gericilik, sosyalist akımın varlığını

tehdit ettiğini anlamaktadır. Gericilik bunun için emperyalizmle işbirliği yapmaktadır. İkisi birlikte yeni bir fikri sahneye koymuşlardır: Arap halkının emeğini çalma durumlarının ve nüfuzlarının sürdürülmesi ve onlara muazzam kârlar sağlayan petrol tekellerinin korunması amacıyla din istismarı silâhına başvurmaktadırlar... Söz konusu pakt, dinî değil, siyasî bir paktttır. Gerçekten dinî olsaydı, din adamlarını bir araya getirirdi. Arap ve İslâm dünyasında, dinsizlikle İran Şahı ve Burgiba mı savaşacaklar? Neden İran Şahı? O, İslâmiyetten ne anlar? Burgiba ne zamandan beri İslâmiyetin savunucusu kesilmiştir? Ülkesinde İslâmiyete karşı çıkan Burgiba bugün İslâmiyeti savunmaktadır. Başına bir sarık sarmış ve kendini İslâmiyetin koruyucusu ilân etmiştir.

Din adına konuşan gericilik, işçileri sömüren ve köle durumuna düşüren gericiliktir. Sosyalizme gelince, o halka hakkını veren ve Müslüman kıralların halkın mallarını çalmasını engelleyen sistemdir. Sosyalizm hakkaniyettir. Gericilik ise halkın sömürülmesi ve köleleştirilmesi demektir. İlâhî kanun hakkaniyetin ve eşitliğin kanunudur. Gericiliğin kanunu ise her türlü dinî esasa aykırıdır. Hazreti Muhammed'in malı mülkü yoktu. Ömer ve Ebu Bekir de aynı durumdaydı. Oysa bugünün kıralları haksız yere el koydukları muazzam mal ve mülke sahiptirler. Bu tip gericiler dönmedirler. Sosyalizmin adalet ve özgürlüğü savunduğunu görünce dinsizlikten söz etmeye başladılar. Neden dinsizlik? Kanımca dinsizlik, onların yaptıkları gibi Müslümanların zenginliklerini çalmak-

tan ibarettir. Gericilik dinin emirlerini yerine getirdiğini gerçekten ispatlamak istiyorsa yapacağı tek şey vardır: Malını mülkünü terk etmek, zenginliğinden vazgeçmek. Bu zenginlik saraylarda, İsviçre ve Avrupa bankalarında yatan servetlerde saklıdır.»

Sonunda İslâm Paktı kurulma şansına kavuşamadı ve sadece bir adı kaldı hatırlarda.

Arap İsrail Savaşı

Emperyalizmin Ortadoğu'daki ilerici düzen ve güçleri tasfiye etme plânları her defasında başarısızlıkla sonuçlanınca, emperyalist güçler kuvvete başvurmaktan da sakınmadılar bu uğurda. Ortadoğu'da kurdurmuş olduğu bir de karakolu vardı emperyalizmin. Bu da İsrail Devletiydi. İsrail Devleti emperyalizmden ve özellikle Amerikan emperyalizminden aldığı güç ve emirle 5 Haziran 1967 günü Arap halklarına saldırarak topraklarını işgal etti. Fakat esas amacı Mısır ve Suriye'deki ilerici Arap düzenlerini devirmek ve emperyalizmden yana olan iktidarların kurulmasını sağlayarak bunlarla Filistin meselesini tasfiye edici antlaşmalar imzalamaktı. Çünkü Nâşır iktidara geldiği günden beri yurtlarından kovulmuş Filistinli Arap mültecilerinin haklarından yana çalışmış ve bu konuda en ufak bir taviz vermeden bu mültecilerin yurtlarına dönmeleri gerektiğini savunmuştu. Diğer ilerici Arap düzenleri de öyle.

İsrail saldırısı sonucunda Arap orduları yenilgiye uğrayınca bütün Arap dünyasında huzursuzluk başladı. Mısır'da ise Nâsır, uğranılan yenilginin bütün sorumluluğunu üzerine alarak 9 Haziran 1967 günü akşamı bütün görevlerinden istifa ettiğini bildirdi; bunu radyoda yaptığı konuşmayla da halka açıkladı.

Nâsır'ın istifa konusunda yaptığı radyo konuşması şuydu:

Halkın Arasına Dönüş

«Sizden desteklemenizi istediğim bir karar aldım. Bütün resmî görevlerimden ve her çeşit siyasî rolümden tamamıyla ve kesinlikle ayrılmaya ve basit bir yuttaş olarak görevimi yerine getirmek için halk kütleleri arasındaki yerimi almaya karar verdim. Emperyalist kuvvetler sanıyorlar ki, tek düşmanları Cemal Abdünnâsır'dır. Ben de onlara açıkça göstermek istiyorum ki, onların düşmanları tek başına Cemal Abdünnâsır değil, bütün Arap ulusudur. Arap ulusal hareketine düşman olan kuvvetler bu hareketi, Cemal Abdünnâsır'ın işi olduğu şeklinde açıklamaya çalışıyorlar. Bu doğru değildir. Çünkü Arap birliği umudu Cemal Abdünnâsır'dan önce doğmuştu, onun kaybolmasından sonra da sürüp gidecektir. Size her zaman, ulusun ebedî olduğunu, kişilerin ise rolleri ve memleket meselelerindeki bilgi dereceleri ne olursa olsun,

halkın iradesinin bir aracı olduğunu söyledim. 1964 Martında yayınlanan Geçici Anayasanın 119. maddesine uygun olarak arkadaşım, dostum, kardeşim Zekeriya Muhiddin'i Cumhurbaşkanlığı ödevini yüklenmekle ve Anayasanın bu atamayla ilgili maddelerini uygulamakla görevlendirdim. Bu karardan sonra da kendisine hizmetlerini sunuyorum. Bunu yapmakla devrimi tasfiye etmiş olmam. Çünkü devrim tek bir kuşağın düşüncesinin ürünü değildir. İngiliz emperyalizmini tasfiye eden, Mısır'ın bağımsızlığını gerçekleştiren, Arap milliyetçiliğini belirleyen, toplumsal devrimi yöneten, Mısır gerçeğinde köklü değişikliklere yol açan bir kuşağa mensup olmakla öğünüyorum. Bütün bunlar halkın, ulusun varlığına sahip çıktığını doğrulamıştır. Halkımız Süveyş Kanalını geri aldı. Mısır'ın endüstri hamlesinin temellerini attı. Asvan Barajını kurdu. Bir elektrik şebekesi meydana getirdi. Petrol zenginliklerini kurtardı. Köylüleri, işçileri, askerleri, aydınları bir araya getiren ulusal birlik, ciddi ve yoğun bir çalışmayla büyük mucizeler yaratabilir. Ve memleket için, Arap ulusu için, ulusal devrim hareketi için ve adalete dayanan dünya barışı için bir güç olabilir.

İstilâ Plânı

«Daha 15 Mayısta, İsraili yöneticileri demeçlerinden, İsrail'in Suriye'ye saldıracağı anlaşılmıştır. Bu haberler, Suriyeli kardeşlerimizin ve kendi istih-

barat servislerimizin topladığı bilgilere de uygun düşmektedir. Sovyetler Birliği'ndeki dostlarımız da, geçen ayın başlarında Moskova'yı ziyaret etmekte olan Parlamento Heyetimize, İsrail'in Suriye'ye saldırmak niyetinde olduğunu haber vermişlerdi. Kollarımızı bağlayıp seyirci kalmamamız gerekiyordu. Bu bir Arap dayanışması ödeviydi. Fakat aynı zamanda ulusal güvenliğimiz için de bir teminattı. Suriye'yi işgalle işe başlayanın sonunda Mısır'a da hücumla işi bitireceği açıkça ortadaydı. Silâhlı Kuvvetlerimiz cepheye gönderildi. Bunun sonucu olarak, Birleşmiş Milletler İnzibat Kuvvetleri çekildi. Kuvvetlerimiz 1956 saldırısı üzerine İsrail'in yararlandığı Tiran Boğazı yakınındaki Şarm el-Şeyh'e yerleştiler. Birliklerimizin önünde düşman bayraklarının geçmesine göz yumamazdık. Bu, Arap ulusunun en derin duygularını yaralayacaktı. Düşmanımızın kuvvetleri hakkındaki tahminlerimize göre, bizim buraya gelişimizin düşmanı püskürteceği görüşündeydik. Bir silâhlı çatışma ihtimalini iyice biliyorduk, bu ihtimali göze aldık.

26 Mayısta Başkan Johnson, Büyükelçimize bir mesaj verdi. Bu mesajda bizden itidalimize muhafaza etmemizi ve vahim sonuçlarla karşılaşmamızı istemiyorsak, hiç bir şekilde çarpışmalara başlamamamızı istiyordu. Aynı gece Kahire'deki Sovyet Büyükelçisi sabahın üçbuçuğunda benimle görüşmek istedi. Bana Sovyet Hükümetinin bir mesajını verdi. Bu mesajda Sovyet Hükümeti benden, çarpışmaları önce benim başlatmamamı istiyordu. 5 Haziran pazartesi günü ise düşman bize saldırdı. Savaşın daha ilk anlarından

beri açıkça ortaya çıktı ki düşmanın ardında, Arap ulusal hareketinin hesabını görmek isteyen kuvvetler bulunmaktaydı. Hepsi de olağanüstü nitelik taşıyan bir dizi sürprizle karşılaştık. Her şeyden önce, Doğudan beklenen düşman Batıdan geldi. Bu da düşmanın her noktadan kendi imkânlarını aşan kolaylıklara sahip olduğunu ispat ediyordu. İkinci olarak düşman, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin bütün askerî havaalanlarına aynı anda hücum etti. Bu da düşmanımızın bizden gelecek herhangi bir tepkiye karşı kendi semalarını korumak için kendininkilerden başka kuvvetlere dayandığını ispat etmekteydi. Öbür Arap cephelerine gelince, düşman buralarda da yabancı yardımına güveniyordu. Her şey gösteriyor ki, emperyalizm ile İsrail arasında bir bağ vardır. Ama 1956 tecrübesinden ders aldığı için bu sefer emperyalizm bu oyununu gizlemeğe çalışmıştır. Fakat elimizde, Amerikan ve İngiliz uçak gemilerinin düşman kıyılarının yakınında demirlediğini gösteren reddedilmez deliller vardır. İngiliz ve Amerikan işaretlerini taşıyan uçakların güpe gündüz Suriye ve Mısır cephelerine akınlar yaptığı da ispat edilmiştir. Amerikan uçakları, mevzilerimiz üzerinde keşif uçuşları yapmışlardır. Dolayısıyla Silâhlı Kuvvetlerimiz, hava korunması olmaksızın savaşmak zorunda kalmışlardır. Hiçbir mübalağaya kapılmaksızın denebilir ki düşmanın hava kuvvetleri, bizim elimizdekilerden üç misli kuvvetliydi.»

Başarısızlığın nedenlerini İsrail kuvvetlerinin çoğunun Mısır cephesine saldırdığına ve hava deste-

ğinden yoksun kalan Mısır kara birliklerinin Sina çölünde kendilerini savunamaz hale geldiklerine bağlayan Nâsır, konuşmasının sonunda şöyle dedi:

«Kalbim sizlerle beraberdir. Sizin de benimle olmanızı isterim. Tanrı yardımcınız olsun.»

Bu konuşmanın yapılmasından sonra Mısır'ın bütün şehirlerinde halk sokağa dökülerek Nâsır lehinde gösteriler yaptı ve istifasını geri almasını istedi. İstifa geri alınıncaya kadar da gösterilere devam edeceklerini bildirdiler. Gösteriler ertesi günü de devam edince Nâsır istifasını geri almaya ve görevine devam etmeye karar verdi. Bu konuda Parlamentoya gönderdiği yazıda şöyle demekteydi:

«Halkımız kitlelerinin ve büyük ulusumuza mensup diğer halk kitlelerinin istifa kararımı kabul etmemekte ısrar etmek konusunda takındığı başdöndürücü tavır karşısında, bu durumda duyduklarımı hiç kimse tasavvur edememektedir. Bunu nasıl ifade edeceğimi ben de bilmiyorum. Bütün vücuduma hâkim olan duyguların üşüşmesi karşısında ifade edebileceğim kelime bulamıyorum. Samimi olarak söylüyorum ki kararıma gösterdiğim gerekçelere inanıyorum, fakat halkımızın kitlelerinin seslerini geri çevirmek de benim için mümkün değildir. Bunun için yerimde, yani halkın kalmamı istediği yerde kalmaya karar verdim.»

İÇİNDEKİLER **Sayfa No.**

Önsöz 5

BİRİNCİ BÖLÜM

Bir Genel Bakış 9

İKİNCİ BÖLÜM

Devrimin Zorunluluğu 21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mısır'daki Mücadelenin Geçmişi 31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Duraklamadan Alınan Ders 43

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sağlam Demokrasi 55

ALTINCI BÖLÜM

Sosyalist Çözüm Yolunun Kaçınılmazlığı 77

YEDİNCİ BÖLÜM

Üretim ve Toplum 93

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Sosyalist Uygulama ve Güçlükleri 121

DOKUZUNCU BÖLÜM

Arap Birliği 135

ONUNCU BÖLÜM

Dış Politika 145

Nâsır Kimdir? 157

83

Arap halklarının uyanışını ve Arap dünyasındaki kavgalara damgasını vuran adam olarak bilinen Birleşik Arap Cumhuriyeti Başkanı Cemal Abdunnâsır bu kitabında Arap Devriminin yöntemlerini saptamakta ve Arap sosyalizminin uygulanış biçimini anlatmaktadır.

Kitabın, Mısır'ın politik örgütü olan Arap Sosyalist Birliğini oluşturan Halk Kuvvetleri Ulusal Kongresi tarafından «Ulusal Misak» olarak kabul ve ilân edilmesi, önemini bir kat daha artırmaktadır.

Kitabın sonuna eklenen «Nâsır Kimdir» bölümünde ise bu devlet adamının kısa biyografisiyle birlikte birkaç konuşması ve Ortadoğu'da, özellikle Mısır'da yarım yüzyıldan beri cereyan eden olayların kısa özeti anlatılmaktadır.

HABORA
kitabevi

10 LİRA